

ОДБРАНА

ВОЈСКА У 2005.
СУОЧАВАЊЕ
СА ИСТИНОМ

Тема

*Положај ратних
војних инвалида*

ЗАБОРАВЉЕНЕ
РАНЕ

Интервју

*Др Драган Р. Симић,
професор Факултета политичких наука*

ХАОТИЧНИ ПОРЕДАК СВЕТА

СТУДИЈСКА
БИБЛИЈА
СТАРИ И НОВИ ЗАВЕТ

СА ОБЈАШЊЕЊИМА
И ИЛУСТРАЦИЈАМА

БИБЛИЈА је основна књиџа чистиаве хришћанске цивилизације. Она је Реч Божја писана руком људи вођених Светим Духом, аутентични документи, визија свега прошлог и будућег, истинско Откровење, али, истовремено и књижевни текст, уметничка инспирација, узвишена проповед, јединствена енциклопедија...

БИБЛИЈА је најважнија и најважнија књиџа целокупног људског постојања на земљи. Зато је неопходно да свака кућа, свака инспирација и сваки појединац имају свој примерак Библије.

1520 СТРАНИЦА, СА 192 СТРАНЕ У ПУНОМ КОЛОРУ!

ШТАМПАНА НА БИБЛИЈСКОМ ПАПИРУ. ТЕКСТ ЈЕ ОСАВРЕМЕЊЕН И ПОЛМОВНО ПРЕЦИЗИРАН, СА ИСЦРПНИМ КОМЕНТАРИМА. У КЊИЗИ СУ ДАТИ "ТЕОЛОШКИ ПРЕГЛЕДИ", ВАЖНИ БОГОСЛОВСКИ ЗАКЉУЧЦИ И ПОСЕБАН УВОДНИ ДЕО ЗА СВАКУ БИБЛИЈСКУ КЊИГУ.

**СВАКИ 20.ТИ
КУПАЦ
ДОБИЈА КЊИГУ
БЕСПЛАТНО!**

dijam-M-pres

21203 Ветерник, Светозара Марковића 40
Телефони: 021 821 775 , 063 89 67 216 , 063 509 670

www.biblija.biz

Они се буде са Србијом

Јована и Срђан

ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ

ПРВИ ПРОГРАМ РТС, СВАКОГ ДАНА У 06:05

В а ш е п р а в о д а з н а т е с в е

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије и Црне Горе

Први војни лист у Србији "Ратник" изашао је 24. јануара 1879. године

Указом председника Србије и Црне Горе НИЦ "Војска" је поводом 125 година војне штампе, 24. јануара 2004. године, одликован орденом Вука Караџића, другог степена

Издавач

Новинско-издавачки центар "ВОЈСКА" Београд, Браће Југовића 19

Начелник НИЦ "ВОЈСКА"

Звонимир Пешић, пуковник

Главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Помоћник главног уредника

Драгана Марковић

РЕДАКЦИЈА:

Александар Антић, поручник, Слободан Вучинић (дописник из Подгорице), Душан Глишић (друштво), Снежана Ђокић (свет), Бранко Копуновић (прилози), Душан Мариновић (историја), Зоран Милединовић, потпуковник (дописник из Ниша), Нада Милошевић, Владимир Почуч, капетан I класе (одбрана), Сања Савић, Мира Шведић (техника)

Стални сарадници

Бошко Антић, Станислав Арсић, Себастијан Балаш, Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, мр Славиша Влацић, Милосав Ђорђевић, Александар Лијаковић, Радојка Маринковић, др Милан Мијалковски, Предраг Милићевић, Миљан Милкић, др Милан Милошевић, Никола Остојић, Никола Оташ, Будимир М. Попадић, др Драган Симеуновић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник), Бранко Сиљевски (технички уредник), Весна Јовановић

Фотографија

Горан Станковић (уредник) Звонко Перге, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактори

Мира Попадић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар), Нада Станковски

ТЕЛЕФОНИ

Начелник 3241-104; 23-079
Главни и одговорни уредник 3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241-257; 23-808
Помоћник главног уредника 3201-547; 23-547
Секретар редакције 3241-363; 23-078
Редакција 2682-937; 23-810; 3201-576; 23-576
Дописништво Ниш 018/509-481, 21-481
Дописништво Подгорица 081/483-443, 42-443
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19
пошт.пр. 06-1015

e-mail

odbrana@beotel.yu
redakcija@odbrana.mod.gov.yu

Internet

www.odbrana.mod.gov.yu

Жиро-рачун

840-49849-58 за НИЦ "Војска"

Претплата

За припаднике МО и ВСЦГ преко РСГ месечно 160 динара.

За претплатнике преко Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа "ПОЛИТИКА" АД, Београд, Македонска 29

ЦИП – Каталогизација у публикацији

Народне библиотеке Србије

ОДБРАНА

ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

Снимко Звонко ПЕРГЕ

40

САДРЕЖАЈ

У ФОКУСУ

Војска у 2005.

СУОЧАВАЊЕ СА ИСТИНОМ

8

ИНТЕРВЈУ

Др Драган Р. Симић, професор Факултета политичких наука у Београду и оснивач Центра за студије САД

ХАОТИЧНИ ПОРЕДАК СВЕТА

10

Per aspera

ЛЕД ИСПОД ПЕПЕЛА

13

ТЕМА

Положај ратних војних инвалида

ЗАБОРАВЉЕНЕ РАНЕ

14

ОДБРАНА

Пуковник проф. др Драгутин Јовановић, начелник Управе за школство

У КОРИСТ БУДУЋНОСТИ

20

Са студентима 127. класе Војне академије

– Одсек Морнарица

ВАЉА ОСЈЕТИТИ МОРЕ

24

Рон Хил, шеф Канцеларије САД за билатералне односе у СЦГ

ОЧЕКИВАЊЕ СПОРАЗУМА

28

Београдска школа за студије безбедности

ПРОЈЕКТОВАЊЕ

БУДУЋНОСТИ

32

Годину дана од потписивања протокола о изградњи војне базе у Новом Саду

"МАЈУРСКА АДА"

ЈОШ НА ПАПИРУ

34

Седма годишњица бомбардовања наше земље

ОЖИЉЦИ РАТНИХ СТРАДАЊА

38

РЕАЛНОСТ

78

ДРУШТВО

Записи са Косова и Метохије

СЛИКЕ ИЗ ПОДЕЉЕНОГ ГРАДА

40

Примаријус др Новак Вукоје, оториноларинголог

РЕЗ ЗА МИРАН САН

44

Водећи руски офталмохирурги на ВМА

УНИВЕРЗАЛНИ ЈЕЗИК НАУКЕ

46

СВЕТ

Прва битка за Грозни

ДОБРО ДОШЛИ У ПАКАО
ЧЕЧЕНИЈЕ

50

Ирански нуклеарни програм

ИЗМЕЂУ ДИПЛОМАТИЈЕ И ОРУЖЈА

55

ТЕХНИКА

Модернизација возила БРДМ-2

ТО ЈЕ ВУК

58

Бродски системи и наоружање у условима
асиметричног ратовања на моруПОСЛЕДЊА ЛИНИЈА ОДБРАНЕ
БРОДОВА

61

КУЛТУРА

ФЕСТ 2006.

ДЕКОДИРАЊЕ СЛИКЕ СА
ПОВРШИНЕ ЗЕМЉЕ

68

ФЕЉТОН

150 година од рођења Николе Тесле

ИСПРЕД СВОГ ВРЕМЕНА

72

СПОРТ

Камп за тренирање спортиста ВСЦГ на Копаонику

ПРОТИВ ВЕТРЕЊАЧА

78

Борбена готовост Војске израђивана је у сложеним условима и безбедносним ризицима. Евидентан је пад по свим елементима у односу на претходну годину – и то је наша реалност, нагласио је начелник Генералштаба ВСЦГ генерал-потпуковник Љубиша Јокић на анализи борбене готовости ВСЦГ за 2005. годину. Основни узроци за такво стање су ван домаћа Вој-

ске. Материјално-финасијски је најчешће помињан. Скресан са свих страна, војни буџет је омогућио само голо преживљавање. За развој, опремање, модернизацију и побољшање животног стандарда припадника Војске није претекло ништа. Ако је и претекло, отишло је на измиривање нагомиланих дугова и камата.

То, наравно, није повољна клима за реформске захвате. У армијској јавности још увек превладава мишљење да тај процес углавном подразумева расформирање јединица и установа, пензионисање запослених, губитак радних места и продају војне имовине, истакнуто је такође на анализи. Позитивни ефекти уложеног труда и даље су, бар за већину професионалних припадника Војске, у другом плану. Свакодневица им намеће животне проблеме које врло тешко могу да реше.

Са реалним проблемима сучавају се и ратни војни инвалиди. Кад је затребало, били су на првој линији, спремни да отаџбини дају све. И дали су. Нису жалили. Њихов улог се не може платити. Али ране би могле мање да боле. Нису задовољни бригом државе. Швајцарски модел за утврђивање инвалидских примања у српској варијанти значи реално смањење инвалиднина за око 50 одсто. Како сада ствари стоје, Предлог закона о борачкој и инвалидској заштити, којим држава жели коначно да уреди ту област, налази се на једној, а потребе инвалида и бораца на другој страни. На њиховој страни је, али не и њима на корист, и неслога различитих удружења која заступају интересе бораца и инвалида. То обележје српског модела неповољно утиче на решење проблема. У ситуацији када свако удружење тражи свој део колача, инвалиди и борци остају ускраћени за много тога, па и за праведнију слику друштва о њима. Решење је, вероватно, као и увек, негде на средини.

Бесмисленост подела најреалније се види на Косову и Метохији, у Косовској Митровици. Подељеном граду. На једној страни Ибра су Срби. На другој Албанци. Мостови су изгубили намену. Својевремено су израђени да би повезивали обале и људе, а данас се бране, надгледају и чувају од упада. Са југа на север као 17. марта 2004. године.

Многи мостови у Србији и Црној Гори порушени су у пролеће 1999. године. Готово сви су обновљени. Можда су сада и лепши него што су били, али успомене на страдања и патње народа у ваздушној кампањи НАТОа остале су дубоко урезане. Не могу се и не смеју заборавити, ма колико биле болне. Сlike рата бледе, али споменици жртвама стоје и опомињу.

Између некадашњих непријатеља на бојном пољу данас се граде мостови поверења, сарадње и партнерства. То не иде лако. Потребно је доста времена и стрпљења да се превазиђе наслеђе прошлости. Да се слегну ковитлања догађајне праšине, како би се са одређене временске дистанце реалније сагледавало и ваљано проценило оно што се догодило и што се догађа.

РЕКЛИ СУ

Министар одбране др Зоран Станковић

– Зграда Војнотехничког института неће бити предата МУП-у онако како се у јавности прича без икакве надокнаде или за четири хеликоптера. То ће бити договор између експертских тимова Владе Републике Србије и Министарства одбране. Војну имовину више никада нећемо давати на реч. Она ће бити размењивана само у случајевима када за њу добијемо адекватну противвредност.

Преко 6.000 квадратних метара стамбеног простора смо платили а да станови нису завршени нити предати Војсци. Пред судовима у Београду воде се 1.703 процеса за станове у којима су бесправно усељена лица. У 800 станова налазе се цивили који немају никакве везе са Војском а користе их више година – рекао је министар одбране Зоран Станковић на анализи борбене готовости Војске. ■

Начелник Управе за кадрове Министарства одбране СЦГ генерал-мајор Слободан Тадић

– У систему одбране тренутно има 20 генерала и адмирала, а колико ће их бити у наредном периоду зависи од Стратегијског прегледа одбране.

Садашњи број генерала и адмирала износи од 0,3 до 0,6 одсто од укупног броја припадника наших оружаних снага, а према војним стандардима других земаља налази се на доњој граници.

Лане су у ВСЦГ формацијски била ангажована 32 генерала и адмирала, а тај број је смањен због одласка у пензију, али и због промена у структурној организацији Војске. ■

Посета Ратног колеџа Ратног ва

ДОБРЕ ПЕРСПЕКТИВЕ

Делегација Ратног колеџа РВ САД боравила је у посети Министарству одбране и Војсци СЦГ од 27. фебруара до 1. марта. Делегацију је предводио пуковник Мајкл Ајнскоф, у пратњи ваздухопловног изасланика САД у Београду потпуковника Семјуела Шулта.

Током тродневне посете, представници Ратног колеџа РВ САД разговарали су са помоћником министра за политику одбране Снежаном Самаршић-Марковић о реформи система одбране и међународној војној сарадњи СЦГ и САД, а са начелником Генералштаба ВСЦГ генерал-потпуковником Љубишом Јокићем и замеником начелника ГШ ВСЦГ генерал-мајором Здравком Поношем о реорганизацији Војске, перспективама развоја и сарадњи са војскама у окружењу. Делегација Ратног колеџа РВ САД посетила је и Војну академију, Команду РВ и ПВО, Аеродром “Батајница” и Ваздухопловни наставни центар у Сомбору. ■

Пријем код Вукашина Мараша

САВРЕМЕНИ СТАНДАРДИ БЕЗБЕДНОСТИ

Заменик министра одбране Вукашин Мараш примио је, 3. марта, шефа Посматрачке мисије Европске уније за СЦГ Александру Вагнер, на њен захтев.

Том приликом Вукашин Мараш је шефу Посматрачке мисије предочио процес креирања доктринарног оквира за спровођење реформе система одбране. Заменик министра одбране констатовао је да је досадашња реформа система одбране и Војске СЦГ дала резултате који је у потпуности квалификују за улазак у међународне безбедносне интеграције, пре свега Партнерство за мир. Он је, такође, нагласио да ће наставак и окончање започетих реформи бити гарант да су створени услови за усвајање савремених стандарда колективне безбедности и одбране. ■

САРАДЊА АМС СРБИЈЕ И ВОЈСКЕ

Председник Ауто мото савеза Србије Драгољуб Лекић и председник Управног одбора Павле Комненовић уручили су 3. марта министру одбране Зорану Станковићу плакету АМС Србије, као знак досадашње успешне сарадње између Министарства одбране и АМС Србије.

Поред тога што АМС Србије користи за ауто трке војни аутодром “Берановац” у Краљеву и аеродромску писту у Батајници, министар Станковић је са Лекићем и Комненовићем разговарао о могућности унапређења сарадње. ■

НАЈБЕЗБЕДНИЈА ЕВРОПСКА ПРЕСТОНИЦА

Министар одбране др Зоран Станковић посетио је Градски центар за обавештавање у Београду. Том приликом заменица градоначелника Радмила Хрустановић истакла је чињеницу да је Београд у анкетама више страних листова проглашен једном од најбезбеднијих европских престоница, у чему рад Градског центра за обавештавање има знатног удела.

Члан градске владе задужен за поступање у ванредним ситуацијама Владимир Марковић нагласио је да Министарство одбране и град тесно сарађују на пословима заштите грађана. Заступник начелника Управе за одбрану Републике Србије Милан Попадић говорио је о плановима за јачање службе осматрања и обавештавања као важног дела система одбране. ■

ВОЈНЕ ЛОКАЦИЈЕ У ЗРЕЊАНИНУ

Начелник Генералштаба ВСЦГ генерал-потпуковник Љубиша Јокић, после обиласка зрењанинског гарнизона 2. марта, најавио је да ће у предстојећој реорганизацији Новосадског корпуса од садашњих 14 у Зрењанину остати три до четири војне локације.

Са председником општине Зрењанин Гораном Кнежевићем генерал Јокић је разговарао о материјалном положају и организацији Војске на том подручју. ■

ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА

Непосредно после тешке железничке несреће, која се догодила 23. јануара код Биоча у Црној Гори, на прузи Београд-Бар, на предлог више команди и јединица ВСЦГ, Управа за људске ресурсе Генералштаба ВСЦГ покренула је акцију прикупљања добровољних новчаних прилога.

У акцији су учествовале све организацијске целине Генералштаба, команде, јединице и установе Војске. Прикупљено је и уплаћено 618.829 динара и 3.731 евра. ■

Министар одбране у Рашком округу ЗАЈЕДНИЧКИ ПОСЛОВИ

На почетку боравка у Рашком округу, министар одбране Србије и Црне Горе Зоран Станковић је, у пратњи заменика начелника ГШ ВСЦГ генерал-мајора Здравка Поноша и команданта Копнених снага генерал-потпуковника Младена Ћирковића, обишао Касарну "Ибарски рудари" у Рашкој, где му је командант 37. моторизоване бригаде пуковник Радомир Мијаиловић реферисао о борбеној изградњи тог састава.

На састанку министра одбране и председника општине Рашка Бојана Миловановића, размотрена су питања дуговања војске снабдевачима, лечења војних осигураника у Дому здравља Рашка и стамбеног збрињавања припадника војске у том граду.

У Новом Пазару Зоран Станковић је прво посетио Касарну "Рифат Бурчијевић Тршо", а потом се састао са председником општине Нови Пазар Сулејманом Угљанином и председником Скупштине општине Аземом Хајдаревићем. Током састанка Сулејман Угљанин је истакао помоћ војске грађанима Новог Пазара у јесењим поплавама и организацији Санџачких спортских игара и у разговору оценио "да је Војска саставни део наше породице".

Министар одбране Зоран Станковић је у Новом Пазару разговарао са домаћинима о уступању војног земљишта, помоћи војске при изградњи сеоских путева и проширења речног корита и цивилном служењу војног рока. ■

З. М.

ГЕНЕРАЛ ЈОКИЋ У ПОСЕТИ МАЂАРСКОЈ

У оквиру међународне војне сарадње, начелник Генералштаба ВСЦГ генерал-потпуковник Љубиша Јокић, са сарадницима, сусрео се 7. марта са делегацијом Војске Републике Мађарске коју је предводио начелник Генералштаба генерал-пуковник Андраш Хаврил.

Током разговора који су вођени у Ходмезевашархеју, недалеко од Сегедина, размењена су искуства о реформама система одбране, преласку на професионалну војску и прецизирана је даља међусобна сарадња. Највише времена посвећено је организацији и реализацији предстојеће заједничке вежбе на тему отклањања последица природних катастрофа. ■

ПОМОЋ ВОЈСКЕ ЦИВИЛНОМ СЕКТОРУ

У организацији Управе за цивилну заштиту Министарства одбране, на Војној академији одржан је скуп о пружању помоћи цивилним структурама у ванредним ситуацијама. Та активност организована је као део програма билатералне војне сарадње наше државне заједнице и САД.

Представник оружаних снага САД мајор Цесар Валдесусо, иначе пилот у маринском корпусу, пренео је искуства америчке војске у сарадњи са цивилним сектором током прошлогодишњег удара урагана "Катрина" на обалу Мексичког залива. Мајор Валдесусо је истакао допринос Националне гарде, институције која има традицију у пружању помоћи цивилном становништву од око 300 година. Та парамилитарна организација била је од велике помоћи у координацији деловања око 30.000 ангажованих војника, махом из копнене војске и јединица полиције и хуманитарних организација.

Начелник Управе за цивилну заштиту МО пуковник Момчило Јовановић нагласио је да наша војска има значајна искуства у раду на спасавању становништва и материјалних добара. Искуства америчких колега, као представника једне од највећих земаља, како је рекао пуковник Јовановић, биће драгоцене за примену нових сазнања у процесу реструктурисања цивилне заштите. ■

А. А.

ВОЈСКА У 2005.

СУОЧАВАЊЕ СА ИСТИНОМ

У којим условима је изграђивана борбена готовост Војске током прошле године? Колико се недостатак новца одразио на квалитет обуке старешина, војника и резервног састава? Да ли су истрошеност материјалних ресурса и немогућност опремања јединица савременим наоружањем достигли критични ниво?

Борбена готовост Војске у прошлој години анализирана је 9. марта 2006. у Клубу Војске Топчидер и вреднована добром оценом – 3,38, што је за 0,12 мање у односу на 2004. годину. Скуп су, поред министра одбране Зорана Станковића, начелника Генералштаба Војске генерал-потпуковника Љубише Јокића и његових сарадника, те начелника Инспектората одбране СЦГ вицеадмирала Јована Грбавца, присуствовали помоћници министра одбране и најодговорније старешине оперативних састава Војске.

■ ОТЕЖАНИ УСЛОВИ

Начелник Управе за оперативне послове генерал-мајор Љубисав Тодоровић говорио је о условима у којима су реализовани задаци у 2005. години, али и проблемима са којима су се сусретае јединице Војске.

– Обимне снаге Војске у високом степену готовости – око 30 одсто мирнодопског састава, организацијско-мобилизацијске промене које нису ваљано финансијски подржане, недовољно осмишљена кадровска решења и спорост у професионализацији јединица у Копненој зони безбедности посебно су неповољно утицали на ниво борбене готовости. Смањен проценат одзива регрута, те скраћење војног рока на шест месеци додатно су отежали обучавање војника и ангажовање старешина – истакао је генерал Тодоровић.

Како је нагласио генерал-мајор Милоје Милетић, организационе промене у Војсци нису пратила посебно одобрена финансијска средства, што је додатно оптерећивало скроман војни буџет. Мирнодопска формација Војске је у односу на 2004. годину смањена за 28, а ратна за 32 одсто. Измене су, поред квантитативних, донеле и квалитативне новине – Генералштаб је организован по стандардима НАТОа. Врло мало новца је издвојено за модернизацију, опремање и развој борбених капацитета, компатибилних са оним у земљама система колективне безбедности, као и за научноистраживачки рад. Војска је и даље предимензионирана када је реч о ко-

мандама оперативног нивоа, иако је смањена за око 6.800 припадника. Неповољне су и старосна структура и структура старешина по чиновима. Линеарни модел, који се примењивао у отпуштању вишка војног кадра, није задовољавајући.

– Обука у протеклој години изведена је по стандардизованим процедурама НАТОа. Најнижи ниво техничко-стручне оспособљености је у летачкој обуци због недостатка горива. Мањак финансија онемогућио је бојна гађања неких јединица Војске и планиране вежбе. Физичка оспособљеност професионалних војних лица, такође, није на захтеваном нивоу. Изостала је обука ратних команди и резервног састава. Материјална база обуке је нарушена, а у протеклој години није се улагало ни у опремање полигона и стрелишта. Неопходно је надаље осавременили интервидовски полигон Пасуљанске ливаде, централизовати функцију обуке, те изградити Студију о организацији развоја система обуке у складу са новим мисијама Војске – каже пуковник Миливоје Аранђеловић, заступник начелника Управе за обуку.

Одобрена финансијска средства обезбедила су несметано финансирање Војске до августа 2005. године. Годишњи план расхода и прихода реализован је 135 одсто. Јединице нису благовремено снабдевене артиклима хране, лековима, опремом, резервним деловима, погонским горивом и енергентима због неплаћања приспелих обавеза и великих затезних камата.

Како истиче пуковник Љубомир Самарџић, начелник Управе за логистику, и поред бројних проблема логистичка подршка је непрекидно функционисала, јер су трошени резервни ресурси и остварени приходи. У односу на 2004. годину техничка исправност средстава је смањена за три, а у ваздухопловству за пет одсто. За ремонт ресурса потребно је око девет милијарди динара, седам милиона норма-часова или четири године. Логистичке саставе посебно су оптерећивали вишкови наоружања и војне опреме, нарушена пиротехничка безбедност складишта убојних средстава и отежано здравствено збрињавање.

СНИМОК З. ПЕРИЋ

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

Током 2005. године расформирано је 130 састава Војске – шест команди оперативног нивоа, 21 јединица ранга пук–бригада и 103 остале јединице и установе. Преформирано је, такође, 25 јединица, а 23 су препотчињене. Свакодневно су припадници Војске обезбеђивали 272 објекта – 122 стражарском, а 150 чуварском службом. На тим задацима дневно је ангажовано око 1.500 лица. Регистровано је 118 илегалних прелазака државне границе Србије и Црне Горе и девет граничних инцидената. Психолошка служба Војске тестирали су 26.084 војника, а терапијски рад је изведен са 5.531 војником и 1.460 старешина. У односи на 2004. годину опао је укупни криминал у Војсци, али је било 36 одсто више крађа наоружања – нестало је 181 комад оружја. Евидентирано је 120 ванредних догађаја.

Практична обука авијацијских јединица, због недостатка млазног горива, изведена је у знатно мањем обиму од планираног – од 10.609 предвиђених часова налета реализовано је 37 одсто, односно, 3.980 часова, што је за 12 одсто мање у односу на 2004. годину. У Војсци је прошле године изведено 12.867 гађања, 971 тактичка вежба и 187 вежби са бојним гађањем. Ослободљено је 23.568 војника и 286 припадника резервног састава.

– Стање безбедности на југу Србије је само привидно стабилно, али је суштински неизвесно и нестабилно. Према нашим сазнањима, нема у знатнијем броју наоружаних паравојних формација – закључио је генерал Ђирковић.

Генерал-мајор Станимир Матијевић, командант Новосадског корпуса, обавестио је учеснике скупа о проблемима са којима се Војска суретала током предаје државне границе Србије и Црне Горе на обезбеђење Министарству унутрашњих послова Републике Србије и активностима припадника Корпуса за време поплава у Банату.

– Министарство унутрашњих послова није поштовало планиране рокове приликом предаје надлежности над државном границом, што нам је, уз сложене законске процедуре, отежавало послове. Војсци нису надокнађена ни новчана средства која је уложила приликом отклањања последица елементарних непогода – напоменуо је генерал Матијевић.

Инспекторат одбране је, како каже начелник вицеадмирал Јован Грбавец, у прошлогодишњем периоду контролисао борбену готовост у 12 јединица Војске, 11 војнотериторијалних команди, а надзор заштите животне средине, заштите на раду и противпожарне заштите извео је у 15 установа. Сем недостатка новца за наменске задатке, Инспекција није установила битнија нарушавања борбене готовости. Уочено је, такође, да логистичка подршка обезбеђује свега десет одсто потреба Војске.

Генерал-мајор Здравко Понош, заменик начелника Генералштаба ВСЦГ, указао је на недоумице у вредновању достигнутог степена борбене готовости јединица и састава Војске. Искказао је потребу да се иновира методологија и усагласи са стандардима НАТО. Дефинисао је поједине тежишне задатке Војске у 2006. години – наставак реформских и интегративних процеса, израда доктринарне нормативне регулативе, међународна војна сарадња и побољшавање услова живота и рада војника и старешина.

– Борбена готовост Војске изграђивана је и одржавана у условима ограничених финансијских средстава и бројних безбедносних ризика. Потребно је убрзано израдити правне документе, који дефинишу реформу система одбране, те за тај задатак надаље планирати реална новчана улагања. Погрешно је схватити промене у Војсци само на основу расформирања појединих јединица, продаје објеката, наоружања и војне опреме. Од суштинског значаја је да се у реформи истакну позитивни доприноси Војске ка приближавању Србије и Црне Горе евроатлантским интеграцијама. Залагањем припадника Војске очувани су витални капацитети и способност јединица за наменске задатке. Смањење ратних материјалних резерви, и техничко-технолошка застарелост борбених капацитета условили су благи пад борбене готовости – нагласио је генерал-потпуковник Љубиша Јокић. ■

Владимир ПОЧУЧ

ПРАВИ ЉУДИ НА ПРАВОМ МЕСТУ

– У протеклом периоду Војска је радила у изузетно тешким условима, које су додатно усложавале бројне афере, незаконита пословања, тешка материјална и политичка ситуација у земљи и велике обавезе војне организације према добављачима. Томе треба додати још низак животни стандард бивших и садашњих припадника Војске, нерешене стамбене проблеме и статус појединих војних објеката, те започете измене система одбране, без претходно усвојених стратегијских докумената. Ипак смо, у процесу транзиције, обавезни да обезбедимо несметано функционисање система одбране и брзо укључивање Војске у колективне безбедносне токове. То ће бити могуће само уколико су прави људи на правим местима, спремни да одговарају за своје поступке.

Уверен сам да ће у наредном периоду субјективни проблеми бити отклоњени, а планирани задаци остварени – нагласио је министар Станковић.

■ БЕЗБЕДНОСНИ РИЗИЦИ

Командант Копнених снага генерал-потпуковник Младен Ђирковић говорио је о стању безбедности на југу Србије, обезбеђењу административне линије према Косову и Метохији, контроли Копнене зоне безбедности и активностима Војске у прошлој годину на том простору. Посебно је нагласио да из Прешева, Бујановца и Медвеђе око 7.000 младића албанске националности није регулисало војну обавезу. На задацима у Копненој зони безбедности ангажоване су четири наше бригаде, док су припадници Војске распоређени на 24 базе. Јединице су махом попуњене професионалним саставом, а међу њима је и 25 одсто војника на одслужењу војног рока, који обављају помоћне дужности.

ХАОТИЧНИ ПОРЕДАК СВЕТА

Због брзине којом живимо, због згушњавања и времена и простора, због силног технолошког напретка, говорити о међународним односима данас исто је као сликати брзи воз у кретању. Ово је време пометње, али ако студијама безбедности успемо да препознамо основне тенденције, већ смо много урадили.

Професор Драган Р. Симић истиче да је реализација пројекта америчких студија остварење његовог сна још са почетка бављења науком. Сматра да је то скроман допринос бољем разумевању два народа и две земље које везује стогодишња сарадња и укључивању наше академске заједнице у магистралне научне токове међународних односа.

То је и његова лична победа у настојању да дода бар камичак мозаику разумевања света коме одувек припадамо.

■ Професоре Симићу, зашто студије САД?

– Центар за студије САД основан је с циљем да нашим грађанима, пре свега младима, приближи знања о тој великој земљи, да боље схватимо америчко друштво, његову историју, политички и правни систем, односно да бисмо бољим познавањем Америке успешније остваривали наше интересе. Ми смо народ који је са САД, од успостављања дипломатских односа 1882. године, више од сто година одржавао плодну сарадњу, пријатељство и имао два ратна савезништва. Време Милошевићеве владавине јесте инцидентни период, који врхуни интервенцијом НАТОа 1999. године и треба све учинити да се то превазиђе и да се нађу начини, што се већ и чини, да са САД сарађујемо на стари начин и у нашем националном интересу. При том треба да будемо реалнији у сагледавању нашег места и значаја у поређењу са интересима народа око нас, али и великих сила. Једноставно, такав је свет у коме живимо, а ми често показујемо несналажење у том смислу.

■ Како процењујете спремност да се иде у том правцу?

– Спремност да идемо у том правцу постоји у претежном делу нашег друштва. То су, уосталом, и наша званична политичка опредељења и ја сам оптимиста када је реч о нашем приступању евроатлантским интеграцијама. Уверен сам да је то добар пут, а тешко да другог и има. Поједина решења ћемо, свакако, прилагодити потребама и особеностима наше земље, али ми смо део европске безбедносне заједнице и треба и формално да то потврдимо. Поруке које долазе извана су повољне: у нашем систему безбедности препознаје се достатан, озбиљан партнер са којим се разговара.

■ *Једно горко искуство је иза нас и оно оставља недоумице када је реч о односима са САД?*

– Ми смо суочени са једним тешким и сложеним ратним наслеђем. У међувремену смо осиромашили, имамо много нерешених проблема... То нас оптерећује сада али ће, нажалост, решења тражити време... Још деведесетих година тврдио сам да је један од главних разлога наших неспоразума са САД недовољно познавање те земље. Мој одговор онима који у Америци а priori виде нашег непријатеља, јесте да ту земљу треба прво добро проучити да би се заузео став према њој. Мислим да Америка данас води пријатељску политику према нашој земљи: штавише, сматрам да су за нас, после Србије и Црне Горе, најважнија земља на свету управо САД.

■ *Отуда и идеја о америчким студијама?*

– Стицајем околности 2003. године био сам почаствован да будем Фулбрајтов стипендиста на Програму о америчкој спољној и безбедносној политици на Универзитету Јужна Каролина. Идеја да оснујем овај центар на нашем факултету тамо се и родила. Поддржале су је моје колеге амерички професори, пријатељи у Стејт департменту. Захваљујући сарадњи Факултета политичких наука са Амбасадом САД и њеној донацији, уређен је Центар за студије САД, а отворио га је амбасадор Мајкл Полт, 27. септембра 2004. године. У Центру се изучавају америчка историја, политички и привредни систем, правна традиција и правни систем, спољна и безбедносна политика, америчке вредности и популарна култура, историја српско-америчких односа... То су дисциплине које сам преузео из програма америчких студија у САД, али и из појединих европских држава. Наиме, неке од тих држава, на пример Норвешка, од које сам такође преузео одређена искуства, развијају већ 40 година британско-америчке студије.

■ *Ко су полазници?*

– У првој генерацији имамо 34 студента. То су млади људи који долазе углавном из Министарства одбране и Министарства спољних послова, појединих института, али и са ФПН-а. Сви они желе да повећају своје знање из области американистике. То су специјалистичке последипломске студије, које ћемо развити до магистарских, а у наредној фази, вероватно, имаћемо их на свим нивоима, од основних до докторских. Наглашавам да су то прве студије овакве врсте у југоисточној Европи.

Захваљујући помоћи америчке амбасаде, Центар је уређен веома функционално и технички је добро опремљен. Стижу нам, такође, најновија литература и часописи. Контакти су такоређи свакодневни, размењујемо професоре и студенте, одлазимо на међународне конференције, на усавршавања, користимо америчке библиотеке...

■ *Како оцењујете почетак?*

– Само прошле године овде смо имали 27 америчких професора, који су предавали нашим студентима захваљујући поменутој љубазности Амбасаде САД. На овом факултету гост је била и највиша војна делегација још од 1951. године. Ондашњу је предводио генерал Колинс, шеф Здруженог генералштаба Америчке армије, а примио их је Коча Поповић, а ову делегацију Пентагона предводио је вицеадмирал Доналд Лорен и у нашем Центру била је 12. јануара 2005. године.

Са својим студентима

Хоћу да кажем да ове студије немају само образовну функцију, него и ширу друштвену и политичку. Ми не можемо и не желимо да побегнемо од те политичке функције, а ово је мост наше сарадње са САД, успостављен посредством образовања.

■ *С обзиром на полазнике и програм и план рада, сектор безбедности је наша добра спона са светом?*

– Наша политичка елита оправдано сматра да реформа сектора безбедности претходи реформи свих осталих делова друштва. Уколико се она ваљано не изведе, неће нам бити успешне ни друге реформе. Реформа сектора безбедности води нас у Партнерство за мир, касније у НАТО и ЕУ. На тај би начин били крунисани напори у јачању поверења и сарадње са суседним и другим земљама које наша држава истрајно предузима последњих година.

Кад је реч о реформи сектора безбедности, наши најјачи адјуди у преговорима са светом јесу висок професионализам и искуство наших људи из система безбедности, али и наш и даље изванредно значајан положај у региону, где имамо услове да будемо лидер и гарант стабилности читавог подручја.

У укупном напору видим веома важну улогу за нашу војну дипломатију. Примера ради, у приступању Програму Партнерство за мир и НАТОу она треба да предњачи, односно претходи другим спољнополитичким потезима државе. Сликовито казано, војна дипломатија треба да иде "за раме" испред. Она је ударна игла укупне државне дипломатије и нашег спољнополитичког наступа. У нашем случају безбедносна сарадња претходи политичкој, економској и културној сарадњи...

■ *Откуда толика актуелност управо безбедносних питања?*

– Редифиниција концепта безбедности започиње још седамдесетих година. На врхунцу трке у наоружавању схватило се да се безбедност не може тражити само у јачању властите снаге него и у сарадњи. Даље, усложнила се структура међународног система, и то у два правца. Најпре, повећао се број субјеката, тако да сада имамо 210 суверених држава, од којих је више од 190 у Уједињеним нацијама... Истовремено, основано говоримо о десетинама хиљада нових субјеката на позорници међународног живота. Основна, државна структура, нападнута је деловањем одоздо, појединачно, невладиног сектора, цивилног друштва, где многе ингеренције прелазе на нове ентитете, субјекте и чиниоце кад је реч о подржавним актерима. Али је нападнута и одозго, од међународних владиних и невладиних, затим транснационалних организација.

Ипак, треба истаћи да државе и даље имају кључне ингеренције достизања, чувања и унапређења безбедности у својим рукама.

■ *Које кључне промене утичу на безбедност?*

– За редефиницију концепта безбедности важне су деведесете године, кад је на сцени био готово дитирамбски занос о томе како су међудржавни ратови прошлост, те да војна моћ уступа место другим чиниоцима државне моћи, као што је економска, културна... Ратове између држава сменили су у том раздобљу унутрашњи сукоби узроковани етнонационалним, верским и неким другим разлозима. Говорило се, касније, и о асиметричним сукобима као сукобима између држава и "мрежа" недржаволиких ентитета... Усамљена су била тада супротна мишљења, према којима крај хладног рата не значи и крај традиционалних облика сукобљавања, те да ће војна моћ и даље остати пресудан, односно најважнији састојак државне моћи.

У таквим условима одиграла се и редефиниција стратешког концепта НАТОа. На Римском самиту 1991. године, у новом стратешком концепту оперише се са три нова правца ангажовања – мировним операцијама, управљањем кризама и хуманитарним интервенцијама.

Терористички напади на Њујорк и Вашингтон 2001. године, међутим, поново указују да неке опасности нису нестале, да се појављују нове, али да су у супротстављању томе државе и даље најопремљеније потребним инструментима и знањима. Улога тзв. тврде моћи у очувању и унапређењу безбедности поново јача.

■ *У међузависном свету и безбедност је све више недељива?*

– Још је седамдестих година, имајући у виду тадашње глобалне изазове и претње, Ричард Фолк говорио да смо сви посада истог чамца. Данас, особито после терористичких напада на САД, сви смо могуће жртве таквих безбедносних угрожавања, од тероризма, еколошких и других катастрофалних сценарија, које у овом тренутку не можемо тачно ни да предвидимо. Инвентар могућих безбедносних изазова и претњи никад није сасвим потпун, а неочекиваност је кључна одлика процеса који се одигравају. Отуда, без тесне међународне безбедносне сарадње немогуће је очувати безбедност и властитога народа, своје политичке заједнице и безбедност сваког појединца, која мора увек да буде извор и утока сваког мишљења безбедности: ако, наиме, појединац није безбедан, онда није ни систем!

■ *И како изгледа та листа претњи?*

– Не постоји сагласност међу теоретичарима када је у питању листа и редослед ризика и претњи. Ипак, према већини, на првом месту је глобални тероризам, затим ширење оружја за масовно уништавање, па опасност да нека од "неуспелих" или "лупешких" држава ураде нешто, после чега би међународна заједница морала да реагује силом. Изазови и претње су, дакле, многобројни, познати и још непознати.

Даље, и становништво је безбедносни изазов, тј. његов неконтролисан и неравномеран раст, потом, још и више јаз између острваца богатих и океана сиромашних, што је све заједно у самој подлози других безбедносних изазова и претњи. Ту су еколошке претње, загађивање водотокова, земљишта, ваздуха, оштећења озонског омотача... Реч је, заправо, о угрожавању самог живота на Земљи. Данас све већи број теоретичара, а ја сам склон да се сложим са њима, везују људску безбедност за људски опстанак.

■ *Какав је утицај религија?*

Професор др Драган Р. Симић (1961, Медвеђа) оснивач је Центра за студије САД на Факултету политичких наука у Београду, шеф Последипломских америчких студија, предаје *Међународне односе и Савремену америчку спољну и безбедносну политику* на основним студијама, а на Студијама безбедности предаје *Савремене теорије безбедности*.

Аутор је три књиге, *Позитиван мир – схватања Јохана Галтунга (1993)*, *Поредак света (1999)* и *Наука о безбедности (2002)*, те неколико десетина научних и стручних радова.

– Верујем да су све религије, особито оне велике светске, будизам, ислам и хришћанство, у основи мирољубиве. Радикализми су, скоро увек, последица погрешних тумачења. И у самом исламу огроман број припадника те вероисповести је мирољубив. Премда је истина да је ислам у протеклих неколико деценија исцртавао, како то каже Хантингтон, "крваве границе", огроман део припадника те вероисповести је мирољубив. Том питању никако не треба приступати црно-бело, дакле, да је свет ислама склон насиљу и изазивању ратова.

Објављивањем карикатура пророка Мухамеда у Данској је направљена катастрофална грешка и потпуно непотребно нанета увреда верницима те религије. Али сам против и екстремних реакција у исламском свету, које су однеле људске животе. Мора се бити веома обазрив, јер глобализовани свет у коме живимо захтева највиши степен толеранције и уважавања различитости.

■ *Како се чини да би могао изгледати будући распоред моћи у свету?*

– Кад је реч о распореду моћи и структури међународног и глобалног система, његов "изглед" одредиће одмеравање снага на простору који више није у Европи, нити у Каспијском басену, него у источној Азији. Тамо се надгорњавају, али срећом и сарађују, Кина, САД, Јапана, Јужна Кореја, Руска Федерација, те Индија на југу континента.

Европа је у том смислу изгубила своје првенство. На Старом континенту се више не усмеравају кључни светски токови. То не значи да Европи не прете изазови, ризици и претње: на пример, етнички и национални, чак и верски сукоби, насиље широког обима услед социјалних напетости, еколошки проблеми. Једна важна напомена: неки наши аналитичари олако отписују могућност међудржавних сукоба у 21. веку, код нас у региону нарочито. Али ту опасност никако не треба превидети.

Да завршимо овај разговор сјајном опаском Валаса Тајса: *због својеврсног ковитлања догађајне прашине, али и због згушњавања времена и простора услед силовитог технолошког напретка, данас говори о међународним односима наличи на сликање брзог воза у кретању*. Немогуће је без одређене временске удаљености извршити ваљану процену онога што се догодило и што се догађа, поуздано одредити карактер процеса. Ово је време пометње и глобалног метежа. Ипак, ако студијама безбедности успемо да препознамо основне тенденције, већ смо много урадили. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

ЛЕД ИСПОД ПЕПЕЛА

На Балкану скоро нико не зна где су границе, али свако зна да се оне не могу мењати. Не могу се мењати, то је принцип који важи свуда на свету. Принципи ипак постоје да би били кршени, и тако се успоставља неправедна владавина преседана.

Некадашња лаковерна деца нису далеко од старачких радости: реуме и костобоље и срдобоље се најављују или стижу изненада, своде се биланси. Где нам све то утече живот? Али, ипак, мудрости нема нигде, они метузалеми, који су цигаре палили кременом и кресивом, били су умнији од нас. Можда зато што су имали више времена, или су знали како да га потроше. Нису журили нигде, све док их држава, сила изнад сваке судбине, не би упрегла у своје кулуке и ратове.

За њих је држава била страшило и светиња, а ми смо учили како је та ствар почела да одумири. Тако смртоносна дијагноза је била много сумњива, јер се односила само на апстрактну бирократску форму. Јер је крем на челу тога што је у агонији, био живахнији него икада. Држава на издисају, а они се размножавају као зечеви. То је била нека врста дијалектичког "јединства супротности", паганско весеље на парастосу.

Идеална и бесмртна је била Платонова "Држава". Али, да би 30.000 Атињана могло да ужива у оствареном филозофском савршенству, требало је 60.000 робова. Тако се историја балканских држава, а и иначе, свела на митове и успомене, ратове и патње, утопије, освајање и губљење слободе.

То нас држи као неуништиви вирус из прошлости. Постали смо заробљеници идеологије и недовршене историје. Државе, наравно, не одумиру, него се стварају нове. У центру Европе формиран је унитарни економски и једновалутни државни сурогат. На Балкану ништа ново, наставља се уситњавање државног простора. Аутентични полиси траже своје историјске корене и модерна утемељења.

Како се у свему томе односити према држави? Старе дефиниције из политичке теорије важе само понекад. Пракса је створила нове облике, који се најпре морају разумети. Али, Балкан је поново играоница велике политичке драме. Можда су ратна жаришта угасла, можда су утрнуле страсти. Можда су извори нових ратова под пристојним слојем пепела, али испод има још опасног огња или леда.

Србија и Црна Гора су се затекле у "нескладу са својом историјом". Дакле, простор за државну заједницу, или две државе, како хоћете, у овом је часу најделикатнији предмет рационалне одбрамбене доктрине. Не верујемо да она уопште постоји. Верујемо, наравно, да неко мисли и о стратегији, и једна тешко примењива верзија је усвојена овде пре неколико година.

То је "сведено" варијанта, која се темељи на антитерористичкој борби и државном односу према оружаним побунама. То јесте релативно модерни приступ писању једног важног документа. Али, ту сигурно недостају (бар) две важне димензије: прва, ко би могао да гарантује тако контролисану хипотетичку кризу, која сигурно искључује регионални рат?

Друга, како разумно савладати динамику могућег разлаза Србије и Црне Горе?

Први проблем јесте питање струке пар екселанс. Онај други је политички императив поводом кога нема расправе у војсци. Генерал Јокић је рекао аутору ових редова: "... да ће се припадници Војске СЦГ, у оквиру сваке политичке одлуке, понашати као професионалци!"

То је, наравно, изван сваке сумње. Али у систему одбране мора да постоји одговор на свако питање: шта учинити дан после? Тај инвентар одговора могао би да буде много дуг, али спасоносан за професију. Ионако би се после референдума 21. маја могао битно променити оквир у коме војска функционише. Могући су бројни вредносни и емотивни ломови. Или осећање "смањене бриге" или акутна криза идентитета, означена недоумицом о границама отаџбине.

Ето великог посла, у коме се ваља клонити дневне политике и њених противречности. Или тумачења "расцепа" појединих личности на јавне и приватне.

Оне људе који се не могу ратосиљати двоструке улоге у трогодишњем пунолетству државне заједнице. Па су принуђени и да је негују и да је негирају. Али, то се можда може разумети као акутни судар функција и емоција, који ће бити разрешен кад се једном све буде смирило: у мемоарима. У записаним сећањима, дакле, кад је лако бити храбар, честит и mudar. Тим редом.

Раћање нових држава је скуп и опасан посао. Ово је Балкан, Крлежина крчма у којој сви пуцају на све, чим се погасе светла. Тако да је пред нама драматично пролеће, кад "гора зазелени", а можда и пре тога. Овога пута, на срећу, без пуцања и певања, бар за оне који још извесно време неће знати где су им границе.

На Балкану скоро нико не зна где су границе, али свако зна да се оне не могу мењати. Не могу се мењати, то је принцип који важи свуда на свету. Принципи ипак постоје да би били кршени, и тако се успоставља неправедна владавина преседана.

Тако ће наше чудесно полуострво, можда, до краја ове године бити богатије бар за три нове независне државе. Пре само двадесет година о томе се није могло ни мислити. Тада се говорило да "никоме нећемо дозволити..." А затим нас нико није ни питао. Дакле, уместо једне СФРЈ – седам нових држава.

"Ако нас неко нападне – ми ћемо се бранити". То је била упрошћена суштина концепције ОНО. Прво нас нико није напао, али се нисмо одбранили. Вероватно нас више неће дирати, Балкан је довољан себи.

Познати естрадни уметник тврди да има возачку дозволу која је старија од свих држава бивше СФРЈ. Али, више није тако. Дозволу му је ономад одузела полиција, док је пијан возио у Македонији.

Аутор је коментатор листа "Политика"

ПОЛОЖАЈ
РАТНИХ
ВОЈНИХ
ИНВАЛИДА

ЗАБОРАВЉЕНЕ РАНЕ

Кад год је затребало, били су ту. На првој линији, спремни да отаџбини дају све.

Само у двадесетом веку Србин је слободу бранио шест пута. Балкански и светски ратови, крваво разбијање Југославије и агресија НАТОа обележили су век иза нас, доказујући да кућа изграђена на раскрсници увек има скупу цену. *Предлог новог закона о борачкој и инвалидској заштити*, који ускоро улази у скупштинску процедуру, показује да Србија опет заборавља ратне ране.

Мањи или већи, свеједно, оружани сукоби редовно узрокују тешка и масовна страдања војника и цивила, па није чудно што је Србија од свог постанка до данас, чешће и више него друге земље, морала да води бригу и о ратним инвалидима. Својим приповеткама о жалосном положају српских бранилаца Лаза Лазаревић је сведочио да то није чинила баш увек на најбољи начин. Народ није увек позлађивао ране. Ипак, осим у краћем периоду пред Други светски рат, ратни војни инвалиди били су, углавном, задовољни бригом државе и правима које су остваривали на основу "штете претрпљене у борби за отаџбину".

Доношењем закона о формирању инвалидског фонда за изнемогле и осакаћене војнике, кнез Михаило је 1863. године, први пут у Србији, установио целовит систем државне бриге о ратним инвалидима. Био је то, у оно време, један од најнапреднијих и најхуманијих закона из те области у Европи. Од тада до данас напори државе да збрине своје настрадале борце и њихове породице нису престајали. С друге стране, нажалост, није нестајала ни потреба да се отаџбина брани оружјем и крвљу. Потпуно и директно збрињавање ратних војних инвалида у Србији често је зависило од материјалног и социјалног положаја српског сељака, односно од његовог разумевања за ратне ране мање срећног саборца. И мада је заштита права оних који су у ратовима претрпели телесна оштећења, код нас увек била споредна у односу на дужности војних обавезника према држави, могло се рачунати на средства из којих су такве ране "плаћане". Некад више, некад мање, наравно. Сада ће, судећи по жестокима реакцијама ратних војних инвалида на *Предлог новог закона о борачкој и инвалидској заштити*, бити плаћене најмање.

ЈЕФТИНИЈИ АУТОМОБИЛИ

Однедавно и ратни војни инвалиди од прве до пете групе (са најмање 70 одсто телесног оштећења) имају прилику да набаве аутомобиле по знатно повољнијим ценама, односно без плаћања царине. Уз то, по речима др Божидара Симатковића, помоћника министра за рад, запошљавање и социјалну политику, најтежим инвалидима биће плаћени и трошкови ПДВ.

– Ми знамо да постоји велико занимање за куповину и увоз аутомобила, можда чак и до три хиљаде инвалида чекају да набаве возила по повлашћеној цени, али знамо и да постоји опасност злоупотребе – каже др Симатковић и упозорава да ће свака злоупотреба тих олакшица бити санкционирана одузимањем возила.

КАД ДРЖАВА ЖМУРИ

Систем преквалификације и доквалификације ратних војних инвалида после деведесетих година није био ни налик оном који је важио за инвалиде из Другог светског рата. Држава није издвајала средства за финансирање образовања чак ни оних ратних војних инвалида који имају завршене средње школе. Да се не говори о онима који имају завршену само осмогодишњу, а њих је велики, можда и највећи број. Раније је школовање ратних војних инвалида стимулисано, њихово усавршавање је стипендирано; школовање након рањавања било је бесплатно, па имамо примере да су неки од војних инвалида из Другог светског рата завршавали факултете, постајали стручњаци из својих области, магистрирали, па и докторирали као инвалиди. Многи од њих су били на високим државним дужностима, попут јавних тужилаца, судија...

Другачији став државе према инвалидима из последњих ратова довео је до тога да највећи број младих људи с различитим степеном телесног оштећења остане незапослен, без могућности потпуне ресоцијализације. Отежавајућа околност је што велики број, више од 50 одсто, управо тих инвалида има завршену само основну школу, плус два разреда, а њих је најтеже и запослити без преквалификације или дошколовања.

Жељко Васиљевић, секретар Удружења ратних војних инвалида

сто тринаест милијарди динара, колико је предложило наше ресорно министарство, у овогодишњем републичком буџету за борачку и инвалидску заштиту издвојено је свега десетак милијарди, што није довољно ни за девет инвалиднина до краја године. Ако узмемо у обзир да нам држава, за претходни четворогодишњи период, дугује око три милијарде динара, од тога половину за прошлу годину, јасно је да ће нам примања убудуће бити не за 25, него за 50 одсто мања него до сада – закључује Жељко Васиљевић и додаје да ће ратни војни инвалиди за своја права да се боре и “на улици”.

– Наша удружења броје око 350.000 чланова. То није занемарљив број незадовољника. Наши захтеви су праведни и нећемо одустати од њих. Нацрт закона о борачкој и инвалидској заштити је суров, узнемиравајући и штетан за државу која га до-

Не треба сметнути с ума да права остварена на основу својих рана, ратни војни инвалиди сматрају заслуженим и освојеним. Такође треба рећи да они не мисле да им држава поклања било шта од онога што примају на име штете претрпљене у ратним сукобима у којима су учествовали бранећи ту исту државу. Истичући да су своја инвалидска примања, ма колико била разноврсна и, условно речено, довољна за пристојан живот, прескупо платили, ратни војни инвалиди и породице палих бораца упозоравају да ни за корак неће одступити у одбрани стечених права, загарантованих, иначе, сада важећим савезним и републичким законима и уредбама.

Настојања Владе Републике Србије да овогодишњи рестриктиван буџет прикаже као финансијски оквир, између осталог, и за нови републички закон о борачкој и инвалидској заштити, којим се њихов положај регулише за наредних неколико година, инвалиди сматрају подметањем кукавичјег јаја и манипулацијом коју није било тешко разоткрити. Тако се ствари постављају на главу, уместо на ноге, упозоравају у Удружењу ратних војних инвалида (из ратова на простору бивше Југославије у последњој деценији 20. века), истичући да немају ништа против доношења новог јединственог закона, којим би се њихова заштита подигла на виши

БРЖЕ ДО ЗАПОСЛЕЊА

У сарадњи с Националном службом запошљавања ресорно Министарство ће покушати да запосли што већи број ратних војних инвалида.

– Има много празних радних места у Србији – напомиње др Божидар Симатковић. – Стимулисаћемо послодавце да запошљавају инвалиде не само ослобађањем од пореза већ и једнократним давањима. Тиме ћемо врло брзо постићи да лакши ратни војни инвалиди или почну да раде, или неће добијати помоћ од државе.

ниво. Али жестоко се противе погоршавању положаја оних који су за одбрану отаџбине дали своју будућност. Рањени у безуспешном покушају очувања јединствене државе, протерани из крајева у којима су “до јуче” живели у миру, остали су и без посла и без крова над главом, на терет држави, која, петнаестак година “после свега”, покушава да их се одрекне и “гурне под тепих”. Тако, кажу, неће моћи.

Охрабрени јединственом подршком колега из других борачких и инвалидских организација, у Удружењу ратних војних инвалида подвлаче да им је добро познато да ни другим социјалним категоријама у друштву не цветају руже, али да то, ипак, не сме да буде разлог да будемо пасивни и одустанемо од борбе за праведне циљеве.

– Не тражимо да нам се било шта поклања – подвлачи Жељко Васиљевић, секретар Удружења ратних војних инвалида. – Не сматрамо да треба да молимо за социјалну помоћ државу која нам је узела оно што смо једино имали: младост и делове тела. Ратни војни инвалиди траже само праведну надокнаду за штету која им је нанета у ратним сукобима на тлу некадашње заједничке отаџбине. Нисмо криви што та држава није сачувана, нисмо криви што нас одређени кругови у друштву сматрају ратним злочинцима, ничим нисмо допринели негативној слици државе у свету. Нека се суди сваком за кога се докаже злочин, нека се у затвор пошаљу сви ратни профитери... Али инвалидима се не сме ускраћивати право на живот. А новим законом о борачкој и инвалидској заштити чини се баш то. Како другачије протумачити настојања да се наша примања усклађују по “швајцарском моделу”, како схватити измештање здравствене заштите инвалида из “нашег закона” у Закон о здравственој заштити, како појмити смањење буџета за инвалидску заштиту за више од три милијарде динара, или око 25 одсто, него као удар на наш живот?! Уме-

носи. Ко ће се икада више борити за отаџбину која заборавља своје рањенике? Зар нови закон сме да буде гори него било који из те области до сада? – пита се представник Удружења најмлађих и, како изгледа, најагилнијих ратних војних инвалида у Србији.

У Сектору за борачко-инвалидску заштиту Министарства за рад, запошљавање и социјалну политику Републике Србије, међутим, не мисле да је *Нацрт новог закона* најгори до сада. Напротив. Помоћник министра др Божидар Симатковић сматра да је будући закон умногоме бољи од ранијих парцијалних решења.

– Закон се припрема већ десетак година, али кад год би се повела прича о новом начину уређења борачко-инвалидске заштите, у већини случајева, удружења би била против предвиђених новина. Тако су, практично, сами ратни војни инвалиди блокирали доношење закона којим би се заштита њихових права коначно уредила на консеквентан и јединствен начин.

Највише примедби овог пута било је на начин усклађивања примања војних инвалида. Имали смо намеру, у почетку, да и инвалидине буду усклађиване као и сва друга социјална давања. Ипак, желећи да што више заштитимо ратне војне инвалиде, Влада је за њих, и само за њих, начинила изузетак, предвидевши новим законом швајцарски модел усклађивања инвалидинина, повољнији од свих других буџетских издвајања, попут пензија и децијих додатака, на пример. То не значи умањење њихових прихода, већ само мало спорији раст. Они траже да се њихова примања и даље усклађују као и до сада, што ова држава и овај буџет

Др Божидар Симатковић, помоћник министра за рад, запошљавање и социјалну политику

КОРАК НАЗАД

У Србији је, од њеног првог “борачког закона”, лечење ратних војних инвалида било загарантовано. Здравствена заштита, која је подразумевала протетику, лечење од последица рањавања и лекове за сва обољења до краја живота, никада се није доводила у питање. Према Предлогу закона о борачкој и инвалидској заштити права ратних војних инвалида своде се на општу здравствену заштиту, иако је њихово здравље неупоредиво угрожено од здравља просечних грађана.

“РУДО” НИЈЕ ДОМ

У београдском Заводу за протетику “Рудо”, специјализованој установи за протетичку и ортоичку рехабилитацију, од 1991. године до данас рехабилитовано је око три хиљаде особа са ампутацијом екстремитета, рањеника и цивилних жртава рата. Према речи директора те јединствене установе др Биљане Видаковић-Максимовић, у “Рудом” је и данас смештено једанаест ратних војних инвалида. Немају где да оду. Иако држава за њих не плаћа још од 2004. године, руководство установе у којој су дуго година лечени и рехабилитовани нема срца да их остави на цедилу. Рањеници, с друге стране, не знају где ће. Сви њихови другови одавно су напустили “Рудо” и отишли својима. Они немају никог. Инвалидинина и друга примања којима држава плаћа ране задобијене у сукобима у Хрватској и Босни и Херцеговини нису довољна за плаћање смештаја и хране, да не говоримо о другим трошковима, проузрокованим болестима и рањавањем. Иако себе не виде другачије но као жртве, нема сумње да су и они и други ратни војни инвалиди наша заједничка савест. Савест друштва које не жели савешћу да се оптерећује.

КВАЛИТЕТНИЈЕ ФИНАНСИРАЊЕ УДРУЖЕЊА

Досадашња традиција по којој су удружења с помоћником министра за борачка питања договарала ко ће колико средстава да добије за рад, више нема оправдања, напомињу у Сектору за борачко-инвалидску заштиту. Рестрикција средстава наметнула је нова решења, па ће Министарство за рад, запошљавање и социјалну политику да финансира само реализацију одређених пројеката.

– Све у овој земљи се финансира на бази пројеката, па ће тако бити и са радом борачких и инвалидских удружења – упозорава др Божидар Симатковић. – Услови финансирања и начин правдања средстава биће врло прецизни, па ћемо моћи да “играмо отворених карата”. Највише средстава одвојићемо за запошљавање и школовање инвалида, за стипендирање њихових породица и побољшање свеукупног положаја. Плаћање разних летовања, путовања, екскурзија више не долази у обзир. †

не могу да издрже. Иако се у Министарству рада, запошљавања и социјалне политике заиста залажемо да инвалиди имају за нијансу бољи положај од других корисника буџета, ми не можемо да одступимо од опште политике и захтева међународне заједнице у том погледу. Понућеним решењима они остају за корак испред других буџетских корисника, али то је максимум који Влада може да им понуди – подвлачи др Симатковић и наставља:

– Друга врста проблема јесте ниво здравствене заштите ратних војних инвалида. Практично је он остао исти, али удружења су хтела да буде виши него до сада. Био је нешто бољи

седамдесетих година прошлог века, али тада је и наша земља била у знатно бољем материјалном положају. Морам да се испружимо колики нам је губер. Они су заштићени по *Закону о здравственој заштити*, што значи да Министарство здравља плаћа протетске надокнаде, лечење и лекове, као и сваком другом грађанину Србије. Дакле, у погледу здравствене заштите ратних војних инвалида нема рестрикција, она се само више не регулише *Законом о борачкој и инвалидској заштити*, него *Законом о здравственој заштити*, што је и логично. Рестриктивнији је само начин усклађивања њихових примања. Он је доиста нешто неповољнији од досадашњег, али могао је бити и гори. То решење је наметнуто актуелним материјалним положајем и ситуацијом у којој се наша држава налази – тврди др Божидар Симатковић, напомињући да *Предлог новог закона* у целини није рестриктиван.

– Ми смо у *Предлогу новог закона* задржали и неку врсту допунске инвалиднине, из времена хиперинфлације, иако нисмо имали никаквог оправдања за то. Задржали смо борачки додаток за инвалиде који раде, а примају плату мању од републичког просека, као и накнаду за незапосленост... Све се то, на-

равно, односи на инвалиде из ратова деведесетих година, који се најжешће противе *Новом закону*. Тим законом држава себи намеће и обавезу решавања стамбеног проблема ратних војних инвалида и породица палих бораца. Захваљујући донацији јапанске владе, од око 320 милиона динара, у једанаест општина у Србији (Крушевац, Ниш, Лесковац, Инђија, Панчево, Београд, Лозница, Кикинда, Нови Сад, Смедерево и Крагујевац) биће изграђено 250 станова само за ту категорију буџетских корисника. Многи од њих сада су смештени у објектима социјалне заштите, а доскоро смо плаћали и боравак четрдесетак инвалида у хотелу у Аранђеловцу. Има доста ратних војних инвалида без стана, можда и око две хиљаде, а међу њима су и најтежи рањеници, али то нису само људи из Србије већ и они из Босне и Хрватске. Бићемо ригорозни у додели тих станова. Предуслов је да имају држављанство СЦГ, али и да немају неки стамбени објекат у државама из којих долазе, да у поступку није њихова продаја, или повратак на стара огњишта... Нови закон предвиђа стварање стамбеног фонда из кога би тај проблем био решен. Са представницима четири општине већ преговарамо о тендеру и почетку изградње. Верујемо да ће на пролеће бити забодени и први ашови. Нешто из буџета, нешто из других донација, мало ће помоћи и општине, па очекујемо да за неколико година коначно решимо стамбени проблем тих људи. Наравно, и то се односи на инвалиде ратова из деведесетих година. У целини посматрано, *Нови закон* задржава сва стечена права ратних војних инвалида, чак и она за која у времену садашњем нема ваљаних разлога – подвлачи др Божидар Симатковић.

Истичући да Влада Србије и ресорно министарство чине највише што могу да заштите ратне војне инвалиде, у Сектору за борачко-инвалидску заштиту упозоравају да се новим законом знатно смањује простор за злоупотребу и махинације на које ни ратни војни инвалиди нису били имуни. На тај начин, очекују у Министарству за рад, запошљавање и социјалну по-

ГОДИНА ОД ЈЕДНАЕСТ МЕСЕЦИ

Сума од око десет милијарди динара, колико је за потребе инвалида обезбеђено прошле године, била је довољна за свега 9,5 њихових месечних примања. Из буџетских резерви је зато исплаћена још једна и по инвалиднина, што значи да је 2005. година за ратне војне инвалиде имала свега једанаест месеци. Ове године за ратне војне инвалиде је издвојено око десет и по милијарди динара, односно 6,5 одсто више него прошле. Није нам потребна висока математика да бисмо схватили оправданост њихових протеста и трагичну истину да ће им, само до краја децембра, држава закинути најмање 25 одсто примања. Легално и по закону.

ИМА ПАРА – НЕМА ПАРА

Као главног "оперативца" у операцији Предлог новог закона о борачкој и инвалидској заштити, ратни војни инвалиди апострофирају Млађана Динкића, министра финансија у Влади Србије. Он је, кажу, одредио висину буџетских издвајања за 2006. годину, а онда је, сасвим накорадно, из тог оквира проистекао Нови закон. Тако се, уместо да објективне потребе и призната права инвалида уђу у закон о њиховој заштити, кренуло "од репа", па је висина буџета постала главни параметар за многа неповољна решења у Закону. Али то није први пут. Динкић се, истичу у Удружењу ратних војних инвалида, хвали да има суфицит у буџету од око тридесет милијарди динара, а заборавља да каже да део тог суфицита чине и три милијарде које држава дугује ратним војним инвалидима за неисплаћене инвалиднине у 2005. години и раније.

Челни људи борачких и инвалидских организација јединствени у оцини да је постојећи закон бољи од предложеног Никола Жујовић, Александар Микулић, Жељко Васиљевић и Радиша Миливојевић

литику, знатно ће се смањити број корисника појединих врста инвалиднина.

– Знамо да се дешава да инвалиди одбијају понуђен посао, иако им он доста значи у процесу ресоцијализације, рехабилитације и квалитетног укључивања у друштвену заједницу. Они који то и даље буду чинили – остаће без додатка за незапосленост. Процењујемо да ће, само на основу тога, број корисника разних инвалидских примања бити смањен за око 20 одсто. Нажалост, ми још немамо сасвим уређену евиденцију о корисницима инвалиднина, о степену телесног оштећења

ТОПИ СЕ ДОНАЦИЈА

Још 2002. године јапанска влада дала је око шест милиона долара, у динарској противвредности, за изградњу станова за ратне војне инвалиде. Иако је намена донације од самог почетка била позната, тадашња српска влада је покушавала да испослује финансирање других пројеката, попут помоћи ометенима у развоју, или старим и изнемоглим особама... Јапанци су упорно одбијали преусмеравање донације, тако да су добијена средства, све доскоро, остала неискоришћена. Данас та донација вреди око четири милиона долара, тако да је већ изгубљено више од сто станова. У Министарству за рад, запошљавање и социјалну политику истичу да ће ове године, најзад, започети изградња станова за ратне војне инвалиде.

ПРАВА ИНВАЛИДА

Предлог закона о инвалидској и борачкој заштити, уз одређене модификације, задржава многа права из ранијих закона. Између осталих, то су лична и породична инвалиднина, додаток за негу и помоћ, накнада за ортопедски додаток и медицинско-техничка помагала, здравствена заштита, месечне новчане накнаде и разни додаци, примања на име разлике између плате запосленог инвалида и загарантованог износа, борачки додаток, накнада за незапослене, путничко моторно возило, бесплатна и повлашћена возња, накнада трошкова путовања...

Нека права се и укидају. Пара нема за бањска и климатска лечења, смештај у установама социјалне заштите, додаток на децу, професионалну рехабилитацију, допунске личне и породичне инвалиднине...

ТРАГИКОМИЧНО ПОРЕЂЕЊЕ

Усклађивање инвалидских примања по "швајцарском моделу" значи реално смањење инвалиднина за око 50 одсто у неколико наредних година, за шта нема оправдања, истичу ратни инвалиди. Упозоравајући на трагикомичну околност да на њихова примања "утичу" неутрални Швајцарци, који за рат и ратне инвалиде готово да и не знају, борци подвлаче да тај модел, уз велике жртве овог народа, може да се прихвати за социјална давања, али не и за инвалидску заштиту, јер она подразумева накнаду штете претрпљене у рату, а не само социјалну помоћ друштва за ратне ране.

ња и начину рањавања, што, такође, оставља могућности за разне злоупотребе. Очекујем да до јула оформимо опсежан информациони систем, ажурирамо евиденцију и тако смањимо број буџетских корисника инвалиднина за нових двадесетак одсто. Тако ће, на крају, средства планирана овогодишњим буџетом бити више него довољна за квалитетну борачку и инвалидску заштиту.

Држава ће, дакле, учинити све што може да заштити ратне војне инвалиде. Предлог новог закона је, подвлаче у Министарству за рад, запошљавање и социјалну политику, и настао са жељом да се досадашња обимна правна регулатива из те области, уз минималне корекције, обједини и тако повећају ефикасност и квалитет заштите ратних војних инвалида, али и они сами морају да ураде много више на смањењу злоупотреба. У ефикаснијем остваривању права смета им и расцепкано организација, посебно кад је реч о удружењима бораца и инвалида у ратовима од деведесетих година. Само због сујете они већ годинама не могу да се договоре и формирају јединствено удружење свих ратних војних инвалида, које би било знатно моћније него неколико садашњих. У ситуацији кад свако удружење тражи свој део колача, инвалиди остају ускраћени за много тога, па и за праведнију и објективнију слику друштва о борцима.

Али то никако не значи да су други делови друштвене заједнице ослобођени одговорности за положај у коме се налазе или могу да се нађу ратни војни инвалиди. Друштво које тежи да буде демократско никада не сме да сметне с ума да демократије нема без хуманости. Та се начела или упоредо развијају, или их нема. ■

Душан ГЛИШИЋ
Снимио Звонко ПЕРГЕ

На Војној академији

ПРОМОЦИЈА РЕЗЕРВНИХ ПОТПОРУЧНИКА

На свечаности поводом успешног завршетка школовања слушалаца школе за резервне официре, унапређено је укупно 147 потпоручника који су школовање започели септембра прошле године и окончали га за укупно шест месеци.

Просечна оцена најновије генерације резервних официра износи 8,38. Школовање се одвијало у две фазе. Први, теоријски део изведен је у Војној академији, где су реализовани наставни садржаји из општевојних и стручно-специјалистичких предмета. Други део школовања спроведен је у виду стажирања у јединицама и установама Војске. Током првог дела изведено је и више општевојних и стручно-специјалистичких логоровања.

Најбољи успех, са средњом оценом 9,71, постигао је Ненад Миленовић са Смера везе у Одсеку Логистике. Јожеф Фежер из рода инжењерије, Одсек КоВ, имао је просек 9,50, а Владимир Јовановић са Смера ваздухопловнотехничке службе, Одсек Логистике, остварио је просечну оцену од 9,46.

Начелник Војне академије генерал-мајор мр Видосав Ковачевић, честитајући резервним официрима добијање прве офи-

церске звездице, рекао је да је леп приказ видети их у строју на смејане и срећне. Није им било лако током шест месеци школовања, али као једна од најбројнијих и истовремено најбољих генерација, они су учинили све да се безболно преброди скраћење школовања са ранијих девет на свега шест месеци.

Промовисане резервне потпоручнике поздравио је и генерал-мајор у пензији Душан Војводић, председник Удружења резервних војних старешина. ■

А. А.

У Морнарици ВСЦГ

КУРС ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА

Пуковник Луцио Бата, војни аташе Републике Италије у нашој земљи, уручио је дипломе седамнаесторици полазника основног курса италијанског језика (13 официра и 4 подофицира), који је организовала и финансирала Влада Републике Италије за припаднике Морнарице ВСЦГ.

Свечаности у Клубу Војске у Тивту присуствовали су и конзул Републике Италије Валентина Сета, представник Италијанског културног центра из Београда професор Флавио де Лука и командант Морнарице контраадмирал Драган Самарџић.

Конзул Валентина Сета посебно је истакла важност организовања таквих курсева, будући да, поред едукативног значаја, свакако доприноси бољој сарадњи двију држава и њиховом бољем међусобном разумијевању. ■

З. Б.

НА ВЕСТ О СМРТИ ГАВРИЛА – ГАЈЕ ПЕТКОВИЋА

СЛОВО ЖИВОТА

Наше војно новинарство остало је без још једног убојитог пера које је стварало више од четири деценије. Гаврило – Гаја Петковић, пензионисани пуковник, мајстор писане речи, новинар који је дубоко засецао стварност, дугогодишњи уредник и главни и одговорни уредник листа “Народна армија” и часописа “Војнополитички информатор” преселио се у вечност, оставајући за собом богату писану заоставштину.

Био је сталожен човек, неуморни истраживач стварности и чињеница које живот значе. Предано је трагао за истином, проналазио корене виталних токова живота и указивао на правце развоја армијске и друштвене стварности.

У тешким временима, онима када се земља, после разорног Другог светског рата, обнављала – Гаврило Петковић се, попут многих родољубиво настројених јуноша тог доба, определио за надасве тежак и частан официрски позив.

Као млади старешина предано је подучавао војнике вештинама значајним за одбрану земље. Радио је и стално учио. И, дабومه, то није могло да остане незапажено. Како је време пролазило и како су се један за другим низали успеси, Гаврилу Петковићу повераване су све одговорније дужности. Након неколико година преданог бављења морално-политичким васпитањем, како се у оно време називала танана и племенита делатност везана за људе из одбране, Гаја је одлучно закорачио у свет војног новинарства.

Био је најпре новинар – репортер. Путовао је широм ондашње државе и извештавао са полигона и вежбаљиха. Даровитим пером осликавао је нашу одбрамбену и друштвену стварност. У сталној борби за истину, искрену реч и одговорну информативну мисију, зналачки је уочавао тежишта и умео да саопшти важне поруке, вешто избегавајући Сцилу и Харибду тешке професије, каква је војно новинарство. Огледао се потом на уредничким дужностима. Обављао је напорне, сложене и изузетно значајне послове у ондашњој Политичкој управи ССНО.

Као главни и одговорни уредник “Народне армије”, најугледнијег гласила тадашњих оружаних снага, коју је обављао од 1982. до 1987. године, остаће упамћен по бриљантним коментарима којим се сврстао међу најзначајније хроничаре и тумаче оног доба. Посебну бригу испољавао је у раду са младим новинарима, пружајући им велику помоћ у професионалном стасавању.

После пензионисања Гаја није бацио копље у трње, већ је наставио новинарску мисију, пишући у дневним и недељним листовима.

Звонимир ПЕШИЋ

ПУКОВНИК
ПРОФ. ДР ДРАГУТИН ЈОВАНОВИЋ
НАЧЕЛНИК УПРАВЕ ЗА ШКОЛСТВО

У КОРИСТ БУДУЋНОСТИ

Измене у војношколском систему Србије и Црне Горе треба да обезбеде успешан, рационалан и економски прихватљив концепт образовања официра и подофицира, способних да преузму нове обавезе из области мисија и задатке Војске. Осмишљен модел заснован је на јединственом војном европском образовном простору, законској регулативи усклађеној са прописима факултета у грађанству, али и на идеји о цивилној контроли послова одбране наше земље.

Неспорно је да на путу професионализације наше војске и реформе комплетног система одбране важну улогу има корениста и ваљана промена система војног школства. Колико смо, у том смислу, законодавно, процедурално и практично на трагу искустава осталих европских земаља? Како ћемо надаље школовати и усавршавати официре, подофицире или цивилна лица запослена у Војсци? Хоће ли Војна академија одговорити предвиђеним захтевима, а Војна гимназија и даље образовати најквалитетнији војни кадар? О томе, али и осталим недоумицама које прате измене војношколског система Србије и Црне Горе, а поводом 18. марта – дана војног школства, разговарамо са начелником Управе за школство Министарства одбране пуковником проф. др Драгутином Јовановићем.

■ *Како се досадашња реформа система одбране Србије и Црне Горе одразила на војношколски систем?*

– Реформа система одбране Србије и Црне Горе подразумева и реформу војношколског система. Тај процес се одвија у неколико етапа, а трансформацији војног школства претходи прецизно дефинисање величине и састава Војске, али и профила будућих старешина.

Рационализација система војног образовања започела је још 1993. године, када је од 52 војне школе и школска центра формирано шест школа и једанаест центара. Почетком 1997. године посебном студијом о развоју војног школства афирмисани су принципи на којима се планира доградња тог модела – квалитет кадра, рационалност и усаглашеност са системом школства у грађанству. Постојећа законска регулатива, заснована на идеји о јединственом европском образовном простору, представља повољну основу за даље усавршавање, усклађивање и реформу војношколског система.

Важно је напоменути да су на промене у војном образовању утицале измењене потребе Министарства одбране и Војске за квалитетним кадром, али и могућности државе када је реч о таквом школовању. И актуелне безбедносне интеграције, геостратешки положај наше земље, безбедносни ризици којима је изложена, те страна искуства, условљавају модел по коме ће се надаље оспособљавати старешине. Томе, такође, доприносе и новине у образовном систему Србије и Црне Горе, али и бројни унутрашњи проблеми – криза наставничког кадра, велики број организационих нивоа и катедри, високи трошкови логистике наставног процеса.

Данас је војно школство у надлежности Сектора за људске ресурсе Министарства одбране. Раздвојене су његове управне и извршне функције. Образовање старешина одвојено је од обуке и обуке војника. Формирана је јединствена Војна академија, а укинута су поједини школски центри, што је обезбедило квалитетније и једноставније руковођење војним школама. На основу истраживања о профилима официра Војске осмишљени су *Пројекат реформе система војног школства* и *Модел школовања официра и подофицира*.

У чему је, заправо, смисао тих пројеката?

– Измене у војношколском систему Србије и Црне Горе треба да обезбеде успешан, рационалан и економски прихватљив концепт образовања старешина, способних да преузму нове обавезе у оквиру мисија и задатака Војске. Планирано је да се за средње образовање формира јединствена војна школа, односно Војна гимназија, као образовно-васпитна установа Министарства одбране, у којој ће се објединити компоненте општег и стручног војног образовања у систему одбране.

Комбиновани модел образовања официра различитих нивоа биће основа високог војног школства. Он обухвата систем академских студија на Војној академији или на факултетима у грађанству. Предвиђена је и могућност да се официри школују упоредо на високој војној школи и на цивилном факултету, што зависи од актуелних потреба Министарства и Војске. Кандидати за официрски позив, дакле, могу бити стипендирани на појединим факултетима у грађанству, уз додатно школовање из војне струке на Војној академији у току или после завршетка цивилних студија. Обавезан *Официрски курс* планиран је за оне који после завршетка цивилних студија конкуришу за посао официра.

Последипломске студије официра биће организоване по модуларном принципу на цивилним факултетима. На Војној академији реализоваће се, као и до сада, стручно командно-штабно и генералштабно усавршавање, а научно последипломско школовање облика магистеријума и специјализације осмишљено је само у области војних наука. Модуларним наставним планом и програмом омогућиће се, такође, прелазак са последипломског стручног усавршавања на последипломске научне студије. Планира се упућивање одређеног броја војних студената на основно, а официра на последипломско школовање у иностранство.

■ *На којој су законској регулативи засноване новине у војном образовању?*

– Промене у војношколском систему утемељене су на важећој законској регулативи – *Стратегијском прегледу одбране, Војној доктрини, Плану реформских промена, те Студији о стручном и образовном профилу официрског кадра*. И концепт новог *Закона о школовању и усавршавању у систему одбране*, који је у потпуности усклађен са недавно усвојеним *Законом о високом образовању Републике Србије*, у који су уграђени принципи *Болоњске декларације*, јесте правни документ на основу кога се изводи реформа војног образовања.

■ *Важи ли и даље правило да се официри који су последипломске студије завршили у Војсци и стекли наставничка звања не могу ангажовати у образовном процесу на факултетима у грађанству?*

– Одељење за нормативне послове Секретаријата Министарства просвете и спорта Републике Србије почетком прошле године доставило је факултетима Београдског универзитета мишљење о признавању наставничких звања старешинама које су их стекле на Војној академији. Већина факултета је то схватила као инструкцију да се наставници Војне академије не могу ангажовати на факултетима Београдског универзитета, ни у настави ни у комисијама за оцене и одбране магистарских радова и докторских дисертација. До сада је већи број наставника из војних школа, са одговарајућим звањима, реализовао додипломске и последипломске наставне процесе на факултетима у грађанству. У важећем *Закону о војним школама и војним научни-*

ПОДРШКА ИЗ ИНОСТРАНСТВА

Колико нас у реформи војношколског система подржавају поједине европске земље?

– Представници Министарства одбране Краљевине Норвешке су нам најпре сугерисали правце реформе војног образовања. Уз то су обећали и извесну финансијску помоћ у области опремања материјалне базе наставе и набавке стране литературе. Такође су омогућили експертима Војске да обилазе њихове војне школе како би стекли неопходно искуство и сазнања. Министарство одбране Велике Британије и Северне Ирске изразило је спремност да подржи промене војношколског система, посебно у области усклађивања наше законске регулативе са међународним војнообразовним системима. У сваком случају, настојимо да пројектованим променама очувамо специфичности и богату традицију нашег војног школства, уз неопходна приближавања осталим европским земљама.

Током протекле године сарађивали смо још са Италијом, Грчком, САД, Аустријом, Холандијом, Канадом, Мађарском, Немачком и Француском. И те земље су нам, сем материјалне и експертске помоћи, у наредном периоду понудиле разноврсне облике сарадње – бесплатно школовање војних студената и усавршавање официра у највишим војним школама, обуку припадника Министарства и Војске за рад у мултинационалном окружењу у оквиру финансија, менаџмента и кадрована, те бројне курсеве за учење енглеског језика и обуку подофицира. У јануару је регионална организација *Форум за помоћ земљама Југоисточне Европе*, тачније заједничка иницијатива Команде оружаних снага САД за Европу и Министарства одбране Републике Словеније, којом се координирају и синхронизују напори међународних партнера земаља кандидата за НАТО и *Партнерство за мир*, подржала пројекат Министарства одбране Србије и Црне Горе *Програм оспособљавања у области енглеског језика*. Његову реализацију помоћи ће још стручњаци Велике Британије, Данске, Норвешке, Канаде, Шведске, Словеније и Бугарске.

страживачким установама прецизирано је да се степен образовања и стручни називи, стручни назив специјалисте, академски назив магистра наука и научни степен доктора наука, стечени у војним школама, признају на целој територији СРЈ. Управа за школство је, имајући то у виду, од надлежних затражила да се поменути акт Секретаријата Министарства просвете и спорта поништи, а наставницима са изборним звањима стеченим у војним високошколским установама омогући рад и на цивилним факултетима. Војна и Војномедицинска академија наставнике бирају под истим условима и по процедури која је законом предвиђена и у грађанству.

■ *Познато је да се на појединим цивилним високим школама формирају катедре за студије безбедности, тероризма, евроатлантских безбедносних интеграција. Није ли Војна академија референтна установа за такве студије?*

– Није. С обзиром на захтев да се наш војношколски систем максимално рационализује, Војна академија је матична школа, од основних до последипломских студија, само за подручје војне науке – тактику, стратегију, оперативку и војну логику. Сасвим је логично да се све остале научне области које су занимљиве за систем одбране у целини изучавају на факултетима у друштву, уколико за то постоје одговарајуће могућности.

■ *Које место заузима Војна академија у систему војног образовања?*

– Академија је незамењив расадник будућих професионалних официра свих кадрова и њену улогу у Војсци не може у потпуности да надомести ниједна друга институција. Она располаже пристојном наставно-материјалном базом, квалитетним наставничким кадром и способна је да одговори савременим кретањима у образовном систему. У наредном периоду на Војној академији ће се школовати официри свих родова Војске, док ће се старешине служби које немају командне дужности и извршне јединице – финансијска, геодетска и информатичка служба, образовати на факултетима у грађанству.

Наставни планови и програми те високе војне школе биће у догледно време измењени, односно сачињени у сарадњи са цивилним факултетима како би се обезбедила хармонизација система школства и истовремена еквиваленција диплома. У њих ће, наравно, бити уграђени принципи новог Закона о високом образовању Републике Србије и Болоњске декларације. Организација наставног процеса и структура Академије прилагодиће се реалним условима и потребама Војске.

■ *Како ће се превазићи проблем наставничког кадра Академије?*

– Чињеница је да Војна академија не поседује довољан број наставника одређених наставничких звања. Реализација наставног процеса у војним школама и научно-истраживачки рад подразумева непрекидно усавршавање и стално научно доказивање. Неадекватно стимулисање таквог рада, посебно материјално, условило је велики одлив тог кадра из Академије у остале установе и јединице Министарства и Војске. Наша је идеја да наставници у високој војној школи остваре одговарајуће новчане додатке на основну плату. Такав предлог упућен је надлежнима још пре две године, али је његов исход за сада неизвесан. Практикује се, такође, да се за предмете који не припадају подручју војних наука ангажују наставници са факултета из грађанства. То је рационалан и крајње оправдан модел, који ће се и надаље примењивати.

■ *Недавно је представљен део резултата истраживања Стручни профил официра за почетне дужности, које је у сарадњи са осталим структурама Војске израдила Управа за школство. Колико ће сазнања до којих се тим научно-истраживачким пројектом дошло бити уграђена у реформу војног образовања?*

– У поменутој студији истражени су не само стручни профил официра већ и образовне потребе Војске. Резултати пројекта најпре представљају валидна и научно верификована полазишта за доградњу програмске и методске основе наставе на основним студијама у Војној академији. Из њих проистичу основе наставних планова и програма, али и сами наставни планови и програми за школовање официра. Уз остале релевантне показатеље, на основу података о стручном профилу официра Војске може се одредити оптимални однос општег и посебног или стручног и специјалистичког подручја у наставним плановима и програмима Војне академије, али и одговарајући модел за обједињавање појединих наставних садржаја. Посебан значај представља чињеница да су резултати тог истраживања уграђени у пројекат *Реформе система војног школства у Министарству одбране и Војсци*.

■ *У протеклом периоду није био задовољавајући одзив кандидата за војне школе. Како решити тај проблем?*

– Нарушен је имиџ војног позива, а материјални положај припадника Војске је на граници егзистенције. Неопходно је променити тај систем вредности и ваљано ценити сложеност и тежину професије официра и подофицира.

■ *По ком моделу ће се у наредном периоду школовати подофицири Војске?*

– Подофицири ће се добијати школовањем војника по уговор са одговарајућом средњом школом и радним искуством у

одређеном роду, односно служби Војске. Стручно-специјалистички садржаји оспособљавања за подофицирска занимања реализоваће се у будућим видовским центрима за обуку и усавршавање кадрова, чиме ће се обезбедити већа рационалност кадровске и материјалне базе наставе.

■ *А ученици у Војној гимназији?*

– Статус Војне гимназије се последњих десетак година води у питање искључиво са становишта њене финансијске оправданости. У ситуацији када је одзив кандидата из грађанства за школовање на Војној академији знатно смањен, нема разлога да се у тој војној школи не организује четворогодишњи настани процес. Гимназија је сигуран и квалитетан извор попуне Академије кандидатима за официјерски позив. Због процеса реформе и бројног смањења Војске, међутим, потребан је знатно мањи број војних студената. То се директно одражава и на број ученика у Војној гимназији.

Како су могућности наставне базе и наставничког кадра Гимназије знатно веће од потреба Војске, спремни смо да у будућности, под одређеним условима, и уз минимална улагања у инфраструктуру објеката, занављање и осавремењивање појединих наставних средстава, део капацитета школе уступимо Министарству просвете и спорта Републике Србије. И постојећи број стално запослених наставника у Војној гимназији довољан је за школовање око 500 ђака. Да би се такав пројекат остварио, неопходно је да се Гимназија интегрише у систем средњошколског образовања Републике Србије. Дакле, Војна гимназија има све потребне услове и могућности да у наредном периоду прерасте у својеврстан *колеџ*, у коме ће се образовати најбољи средњошколци, без обзира на то да ли ће даље школовање наставити на Војној академији или на осталим факултетима у грађанству. Управа за школство Министарства одбране је, у том смислу, већ учинила конкретне кораке. Надамо се да ће наша настојања уродити плодом.

АКАДЕМИЈА И УНИВЕРЗИТЕТ

И поред настојања Управе за школство, Војна академија није ушла у састав Београдског универзитета. Зашто?

– Још је 16. маја 2005. Министарству просвете и спорта Републике Србије, на основу ранијих договора, Министарство одбране предложило посебан члан у оквиру републичког *Закона о високом образовању*, како би се у систему образовања друштва изменио и уредио положај војних високошколских установа. Тај предлог, нажалост, није усвојен, тако да у *Закону* није дефинисан рад и оснивање високих војних школа. И од Ректората Универзитета у Београду, 29. новембра прошле године, званично је затражено да се војна наука као образовно-научно поље уврсти у систем *друштвено-хуманистичких наука*.

Управа за школство је зато, у складу са изменама модела високог образовања у Србији, дефинисала приоритете – укључивање војних наука у систем наука у друштву, односно у листу поља у оквиру којих се остварују програми студија, приступање Војне и Војномедицинске академије заједници Београдског универзитета, затим, ваљана верификација војних диплома са основних, специјалистичких и последипломских студија у грађанству, те признавање академских, научних, истраживачких и наставничких звања стечених у војним школама. Сматрамо да таква настојања доприносе концепту цивилне контроле послова одбране. Професионални припадници Министарства и Војске део су друштва и зато се према њима ваља односити као према равноправним члановима. У будућим реформским потезима и пројекцији кадра неће сви официри и подофицири дочекати пензију у Војсци. Потребно је обезбедити да они после завршетка професионалне војне каријере имају одговарајућу струку, односно занимање у цивилству.

■ *Планира ли се и усавршавање цивилних лица запослених у Војсци?*

– Усавршавање цивилних лица реализује се по потреби на два колосека – последипломским студијама облика специјализације, магистеријума и доктората на факултетима у грађанству и курсевима који се организују у јединицама и установама Војске. Важно је напоменути да се такво додатно образовање планира на годишњем нивоу, а трошкове сноси Министарство одбране. Курсеви се изводе ради оспособљавања за рад или коришћење и одржавање нових техничких средстава и опреме. Њихово трајање зависи од сложености и обима наставних садржаја који се изучавају, претходне оспособљености и стечених искустава.

■ *Са којим тешкоћама се најчешће сусреће Управа за школство у реформи система војног образовања?*

– Недостатак финансијских средстава је, као и увек, највећи проблем.

■ *Јесте ли Ви задовољни брзином и квалитетом промена?*

– Задовољан сам оним што је у протеклом периоду учињено. Сасвим је логично да је најбоље инвестирати управо у области школовања кадра. Остварили смо жељени модел војношколског система. Потребно му је још, на изванредан начин, *удахнути душу*. Наредну школску годину очекујемо у новом амбијенту, са усавршеним наставним плановима и програмима школовања официра и подофицира, али и дограђеном организацијском структуром. ■

Владимир ПОЧУЧ
Снимио Даримир БАНДА

**СА СТУДЕНТИМА
127. КЛАСЕ
ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ
– ОДСЈЕК МОРНАРИЦА**

ВАЉА ОСЈЕТИТИ МОРЕ

**Њих 26, колико
класа броји, за пола
године добиће звање
поморског официра.
Зимско стажирање
извели су на бродовима
у саставу 18 флотиле
поморских снага.**

Док у ове зимске дане Боком цвјетају мимозе, море мирује и спава. Пробуде га често буре и досадне кише. Онда се оно узјогуни реагујући таласима. Све се то пренесе и на приморска мјеста, која су зими доста мирна, а скоро и празна. У тиватској луци мирују на везу бродови наше морнарице и као да сањају давно пређене миље и дуге пловидбе Јадраном, којих је сада све мање.

Али, на бродовима је живо. Посаде ових дана у гостима имају студенте 127. класе Војне академије – Одсјек Морнарица. Њих 26, колико класа броји, за пола године добиће звање поморског официра.

– У њихов успјех не треба сумњати – каже начелник класе капетан корвете Љубенко Ракић. – Ради се о једној од најбољих класа у посљедњих пет-шест година. И не само да су успјешни у савлађивању плана и програма из области науке него су и добри спортисти.

Овдје су на бродовима на петнаестодневном зимском стажирању, гдје практично примјењују садржаје из стручноспецијалистичких предмета.

Дневним и седмичним распоредом рада они ће се укључивати у бродску организацију и бити у улогама дублера командира одјељења и бродских одреда. То је најбољи начин да практично доживе оно што су научили током школовања на Академији. Најбољи начин да доживе море, живот на броду и његове чари и мањкавости, да стекну што потпунију представу о позиву који су одабрали.

Море ваља осјетити, кажу. Њима ће то успјети док своје стажирање проводе на фрегатама 33 и 34 и десантни брод

миниполагач 241, чије им послуге стоје на располагању и увелико помажу да што боље изврше задатке.

А да би све текло како треба и било потпуно успјешно, поред начелника класе, са овим вриједним и марљивим младићима је и њихов наставник, мајор мр Небојша Гаћеша са Катедре бродских борбених система.

– Да би био успјешан поморски официр и могао одговорити захтјевима позива, треба све ово добро савладати – каже мајор Гаћеша.

– Опремљеност бродова на којима спроводимо обуку, стручна оспособљеност и квалитет посаде, која нам је максимално изашла у сусрет, омогућиће нам да наставу изведемо у планираном року.

Начелник класе ипак је издвојио најбоље. То су Александар Степановић, Милан Савић и Милан Кресојевић. Они су за нијансу бољи од осталих.

На спортском плану треба истаћи Жељка Вујиновића, који је прошле године био трећи у избору за најбољег спортисту у ВСЦГ, иначе вишеструког шампиона у војничком вишебоју.

Из групе која је изводила наставу на "тридесеттројци" разговарали смо са Драганом Стоиљковићем, Душаном Антићем, Миланом Савићем и Бојаном Драгутиновићем.

– За моје опредељење да студирам баш на Одсеку Морнарице пресудна је била бела униформа, која ме је одмалена привлачила – каже Драган Стоиљковић, родом из Власотинаца. – Док сам похађао машинску школу сањао сам да једног дана будем на палуби неког од наших бродова у белој униформи, у улози официра. Тај сан ће ми се убрзо и остварити.

Студент старији водник Душан Антић из Ниша, који је привлаче са два крстарења *Јадраном*, колико их је до сада имала њихова класа:

– Још као питомци на првој години Академије имали смо, рекао бих, част и привилегију да пловимо школским бродом *Јадран* до Француске, Италије и Грчке. Прошле године, у току двомесечног крстарења, *Јадраном* смо обишли пола Европе. Пловидба до Енглеске, где смо присуствовали прослави 200-годишњице битке код Трафалгара, остаће ми у трајном сећању. То је доживљај који тешко да ће имати генерације које нас буду следиле.

И Београђанин Милан Савић, један од најбољих у класи, има своју причу:

– Љубав према будућем позиву осетио сам на обалама Саве и Дунава још као дечак, посматрајући са Калемегдана и из пристаништа како бродови плове мирним водама тих река. Сваки звук њихове сирене у мени је изазивао љубав и значај изазов више. Живот на броду није толико напоран колико то изгледа. Оно што га посебно чини интересантним јесу колективни рад и међусобно разумевање свих чланова посаде. Слога и узајамност увелико олакшавају савладавање свих проблематичних ситуација.

Студент старији водник Бојан Драгутиновић из Прибоја, иако навикао на временске промјене изражене у континенталном дијелу, тешко подноси кише и велику влагу на мору у зимским данима.

– Мало сам прехлађен – каже Бојан – али брзо ће то проћи. Живот је интересантан онолико колико ми у томе допринесемо. А мислим да је за морнаре и поморске официре најнезгодније кад је брод на везу. Кад мирује и не плови. Требало би да буде више пловидбе. ■

Слободан ВУЧИНИЋ

РАПОРТ ИЗ БАЗЕ ДЕБЕЛА ГЛАВА

МИРНО И СТАБИЛНО

**Припадници
Новосадског
корпуса из базе
Дебела глава
обезбеђују
12 километара
административне
линије према
Косову и
Метохији**

Административна линија обезбеђује се комбиновањем патрола, заседа и осматрањем. Патроле дневно препешаче од 4 до 10 километара, а возилима се по тешком терену и не може. Ситуација је углавном мирна, каже мајор Томислав Петровић, командир базе. Најчешћи проблем је илегална сеча шуме.

На бази је професионални састав и војници који су се добровољно пријавили. Смештај је у објекту контејнерског типа. Топло је, што је током зиме јако важно, јер су се температуре спуштале и до – 25. А највећа примедба је нередовна исплата накнада.

Припадници базе Дебела глава често су у ситуацији да помажу малобројном, углавном албанском становништву. Ако је потребна лекарска помоћ одвезу их до двадесетак километара удаљеног Врања.

Живот у бази је динамичан, па тридесетак дана, колико траје смена, углавном брзо прође. ■

Б. М. П.

Птичији грип и у нашој земљи

НЕМА РАЗЛОГА ЗА ПАНИКУ

На два главна локалитета која су проглашена подручјима угроженим птичим грипом, код Бачког Моноштора и у региону села Бачевци код Љубовије, мобилним ветеринарским екипама у помоћ су пристигли и припадници Војске. Команда Новосадског корпуса одмах је ангажовала одговарајуће стручњаке који су у сталној сарадњи са цивилним властима. Ангажовани су и одељење АБХО оспособљено за биолошку деконтаминацију земљишта, возила и објеката, и одговарајућа интендантска средства.

Министар одбране СЦГ Зоран Станковић обишао је 7. марта угрожено подручје у Војводини и после разговора са представницима локалне самоуправе, инспекцијских органа и Војске, у Ваздухопловно-наставном центру у Сомбору рекао да је Војска у потпуности спремна да помогне у спречавању ширења птичјег грипа и изразио задовољство са до сада обављеним активностима.

Директор Управе за ветерину др Дејан Крњајић оцењује да нема никаквих разлога за панику. Мобилне екипе су даноноћно на терену, а све велике фарме су под контролом и то грађани треба да знају, као и чињеницу да јаја и живинско месо могу слободно да конзумирају.

Доктор Крњајић каже да је од FAO (Организације Уједињених нација за пољопривреду и храну) добио мапу кретања лабудова и да нема баш толико изненађења откуд птичији грип код птица у овом европском региону. Лабудови с нашег подручја били су у контакту са миграторним птицама, које се селе по мање-више уобичајеним путевима. Пут кључан за нас протеже се од скандинавских земаља ка централној Европи и услед тога имамо оболеле птице у Немачкој, Аустрији, али и делу Мађарске, Словеније, Бугарске и Србије. ■

Доктор Крњајић каже да је од FAO (Организације Уједињених нација за пољопривреду и храну) добио мапу кретања лабудова и да нема баш толико изненађења откуд птичији грип код птица у овом европском региону. Лабудови с нашег подручја били су у контакту са миграторним птицама, које се селе по мање-више уобичајеним путевима. Пут кључан за нас протеже се од скандинавских земаља ка централној Европи и услед тога имамо оболеле птице у Немачкој, Аустрији, али и делу Мађарске, Словеније, Бугарске и Србије. ■

Такмичење "Жан Пикте" први пут у Србији

ПОЗНАВАЊЕ ХУМАНИТАРНОГ ПРАВА

Први пут у својој осамнаестогодишњој историји, престижно светско такмичење "Жан Пикте" у познавању међународног хуманитарног права (МХП) одржава се у Србији, под покровитељством председника Републике Бориса Тадића и Министарства просвете и спорта Републике Србије, а у коорганизацији Комитета "Жан Пикте" (Швајцарска), Црвеног крста Србије и Међународног комитета Црвеног крста, делегације у Београду.

У Врњачкој Бањи су од 4. до 11. марта

били такмичари из 30 земаља, са 48 трочланих тимова и 200 учесника. Наш такмичарски тим је са Правног факултета из Ниша.

Такмичење "Жан Пикте" обухвата познавање међународног хуманитарног права (ратног права), међународног кривичног права, међународног права људских права, права УН и низ других вештина, као што су аргументација и преговарање, преузимање и мењање улога у симулираним ситуацијама, способност тимског рада и рада под притиском. ■

ХРОНИКА

ПОШИЉКА НАМЕЊЕНА ИЗВОЗУ

У вези са написима у медијима о камиону са оружјем који су припадници Министарства унутрашњих послова Републике Црне Горе зауставили код Биоча, у Црној Гори, Министарство одбране СЦГ у свом саопштењу најодлучније одбацује евентуалне спекулације да се ради о нелегалном извозу наоружања.

Напомињемо да Министарство одбране нема право директне продаје наоружања и војне опреме. Фирме које су специјализоване за трговину наоружањем, после прибављених дозвола надлежних државних органа, купују наоружање од Министарства одбране и одговорне су за испоруку до крајњег купца.

Конкретан транспорт 1.000 аутоматских пушака М70Б1, калибра 7,62 мм и 100 пушкомитраљеза М72Б1 истог калибра део је легалног посла продаје вишкова наоружања и војне опреме Војске СЦГ, који се, у овом случају, обавља између Министарства одбране и фирме Југоимпорт Монт д.о.о. из Подгорице, а уз сагласност Министарства за међународне економске односе Србије и Црне Горе.

С обзиром на то да је седиште наведене фирме у Црној Гори и да је реч о комисионом – извозном послу, оружје је транспортовано у ту републику, где се по закону мора и царинити. У складу са прописима, а на захтев фирме Југоимпорт Монт д.о.о. Министарство одбране је израдило потврду за транспорт наоружања, у којој се врло прецизно дефинише превозник, врста превозног средства и учесници у транспорту.

Према нашим сазнањима и из нама непознатих разлога, превозник је сумњиво превозно средство, а по свему судећи и учеснике у транспорту, што је довело до реаговања припадника Министарства унутрашњих послова Црне Горе. ■

СМЕЊЕН НАЧЕЛНИК ВОЈНОГЕОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА

Због постојања основане сумње да је као службено лице починио тежу повреду војне дисциплине, начелник Војногеографског института пуковник др Драган Марковић удаљен је са наведене дужности.

Против пуковника Марковића покренут је дисциплински извиђај због злоупотребе службеног положаја и прекорачења овлашћења, које је резултирало закључењем увора штетног за Министарство одбране.

За заступника начелника Војногеографског института одређен је пуковник др Мирко Борисов. ■

Циљ билатералне сарадње СЦГ и САД је, између осталог, пружање подршке развоју реформисаног система одбране државне заједнице, који је на одговарајући начин структурисан, транспарентан, професионалан и под цивилном контролом

Снимио Д. БАНДА

ОЧЕКИВАЊЕ СПОРАЗУМА

Од 2004. године у Београду ради америчка Канцеларија за билатералне односе са СЦГ, спроводећи свој Здружени контакт тим програм, уобичајен за земље које почињу билатералну сарадњу са САД. Програм је почео са седам активности у 2004. години, прошле је било 17, док се у 2006. планира 37 активности са Војском СЦГ. Радом Канцеларије САД за билатералне односе у СЦГ руководи пуковник Роналд Хил.

– Господине Хил, многи ће се запитати одакле толики интерес за сарадњу са СЦГ, односно њеном Војском?

– Желимо да кренемо напред, желимо да Србија и Црна Гора буде спремна да приступи Партнерству за мир (ПЗМ) а онда и НАТОу, чим испуни своје обавезе према Хагу. Србија и Црна Гора је важан и саставни део Европе. Хтели бисмо да будете у могућности да оставите године које сте изгубили под Милошевићем иза себе и да се придружите евроатлантској породици.

– Овде сте већ четири месеца, довољно да стекнете општи утисак о сарадњи са ВСЦГ?

– Билатерални односи са СЦГ су нам заиста добри, успешно сарађујемо са Војском, Министарством одбране СЦГ и уопште системом одбране. Наравно, постоји простор да се та сарадња унапреди, због чега интензивно радимо на бројним билатералним споразумима, као што је онај о Статусу снага САД. Већ више од годину дана са својим колегама одавде радимо на покретању више билатералних споразума, укључујући и Споразум о безбедносној сарадњи који ће отворити пут за многе нове активности.

– У широк спектар активности Канцеларије за билатералне односе у Београду укључена је и хуманитарна помоћ. Реаговали сте на саобраћајну несрећу на прузи Београд–Бар?

– Амерички амбасадор у СЦГ Мајкл Полт је, 8. фебруара, уручио возило хитне помоћи и медицинску опрему у вредности преко 334.000 долара црногорској влади.

Поред тога, постоје и програми помоћи за подршку реновирања јавних објеката, као што су школе, клинике и сиротишта. У овом тренутку радимо на одобреном пројекту реновирања школе у Београду и чекамо на средства. Поднели смо и захтев за неке пројекте у 2006. за комбиновану хуманитарну помоћ, али сви ови пројекти још увек чекају на одобрење.

– Да ли то значи да почетно тежиште вашег деловања у СЦГ са војно–војне пребацујете на војно–цивилну сарадњу?

– Не. Програм усмерен на војно–војну сарадњу представља центар деловања наше Канцеларије.

– У ком се облику он најчешће појављује? Који су тренутно актуелни програми?

– Реч је пре свега о семинарима. Тако су, примера ради, у Топчидеру управо завршена два дводневна семинара: један на коме се говорило о буџету потребном за реформу система одбране, чији је циљ био упознавање Генералштаба ВСЦГ и Министарства одбране са методама примењивим у буџетирању система одбране. И други, о Јединственом законнику војног правосуђа САД. Поред тога, у Хрватској је ових дана завршен петодневни семинар посвећен информативној безбедности.

Сада имамо осам људи у Маршал Центру који похађају курсеве започете у јануару. Они похађају Програм виших студија безбедности у трајању од 12 недеља, намењене официрима од чина поручника до чина пуковника, као и цивилима запосленим у Министарству одбране, дипломатама, и службеницима свих министарстава повезаних с питањима унутрашње и међународне безбедности.

Истовремено, још два ваша представника похађају Програм за студије тероризма и безбедности. Курс је за официре од чина мајора до пуковника и њима оговарајуће позиционираним цивилима.

У Дубровнику ће се од 20. до 24. марта одржати конференција посвећена унапређивању спремности да се управља кризом или умање њене последице путем сарадње различитих центара за цивилну одбрану.

– Од страних званичника често чујемо да желе да на тим активностима виде више жена. Да ли је то начин да се задовољи изванредан захтев о равноправнијем положају полова, или потреба да се истраже могући другачији погледи и одговори на питања безбедности?

– Заиста се надамо се да ће се повећати број жена из СЦГ које се шаљу на школовање у Маршал Центар. Тај број је у по-

КОНФЕРЕНЦИЈЕ И КУРСЕВИ

Србија и Црна Гора ће током ове године бити позвана да учествује на више конференција у организацији Џори Маршал центра. Прва је Спремност за реаговање у ванредним ситуацијама у Југоисточној Европи (од 20. до 24. марта у Дубровнику), затим Трансформација одбране (од 9. до 11. априла у Гармишу у Немачкој), ЕУ и НАТО, будућа улога у југоисточној Европи (од 2. до 5. маја у Берлину у Немачкој), Унутрашња безбедност (од 23. до 25. маја у Гармишу у Немачкој), Безбедност граница Западног Балкана (од 24. до 28. јула у Македонији), Економска питања система (од 18. до 22. септембра у Гармишу у Немачкој).

У овој години ће полазници из Србије и Црне Горе моћи да учествују и на бројним курсевима у Маршал Центру. Програм изградње демократије (од 17. априла до 12. маја), Програм усавршавања немачког језика (од 17. априла до 12. маја), Семинар за више званичнике (од 24. априла до 4. маја), Програм виших студија безбедности (од 19. маја до 11. августа, конкурише се до 31. марта), Програм за студије тероризма и безбедности (од 26. маја до 30. јуна, пријављивање до 7. априла), Семинар за више званичнике (од 28. августа до 8. септембра, пријављивање до 9. јула), Програм виших студија безбедности (од 22. септембра до 15. децембра, конкурише се до 4. августа).

А. АНТИЋ

АМЕРИКАНАЦ У БЕОГРАДУ

Иако ради до касних ноћних сати, па и викендом, потпуковник Хил је осетио Београд толико да је могао да извуче два закључка:

– Београђани, приметио сам, врло су фини људи. А приметио сам и то да је саобраћај у вашем главном граду – за избегавање.

У неформалном делу сусрета разговарали смо и о томе како америчка јавност перципира припаднике својих оружаних снага. – Грађани често умеју на улици да приђу неком нашем припаднику и захвале се за све што војска чини за њих. Уз то, за наше војнике важи да су због својих претпостављених особина, као посвећеност, одлучност, постојаност, пожељни брачни партнери. Ипак, када размишљају о спању својих синова и кћери у оружане снаге, родитељи показују слабији оптимизам, који повезујем с догађајима у Ираку – каже потпуковник Хил.

ређењу са другим земљама мањи. Разлог није само установљавање једнакости мушкараца и жена, већ и потреба да се сагледају и мушки и женски поглед на значајна безбедносна питања данашњице. Захтева се и подједнак број професионалаца из различитих министарстава, што није увек лако постићи. Главна ствар је ипак да то буду квалификовани људи. Када се врате кући, имају могућност да се кроз домаћа удружења дипломаца Џори Маршал центра срећу, размењују мишљења и даље развијају. За спровођење свих активности имамо значајну подршку Министарства одбране СЦГ. Редовно се састајем са представ-

АКТИВНОСТИ КАНЦЕЛАРИЈЕ САД ЗА БИЛАТЕРАЛНУ САРАДЊУ

– Данас Канцеларија покрива неколико области, каже господин Хил и истиче потребу за њено проширење. – Прва област је Програм здруженог контакт тима коју чини пет врста активности. У оквиру прве од тих активности, Путујући контакт тимови долазе у земљу домаћина и размењују информације о томе како САД обавља свој посао. Ово је најделотворнија врста активности која досеже до највећег броја војних лица средњег нивоа земље домаћина. Друга област су студијске посете када се шаље ограничени број страних војних лица у базе САД у Западној Европи или Сједињеним Државама. Трећа активност обухвата конференције, које се спровode онда када више држава има заједнички интерес за одређену тему. Четврта активност обухвата ограничени број појединих размена експерата на одређеном пољу (штабних официра или подофицира). На пример, земље које раде на развоју новог корпуса подофицира имају доста користи због повећане размене особља. На крају, максимално се користе посете САД бродова за спровођење више активности са ниским трошком.

Друга област деловања моје Канцеларије је слање студената у Џори Маршал центар у Гармиш-Партенкирхену у Немачкој. Маршал Центар је водећа трансатлантска безбедносна и војна образовна институција, посвећена стварању стабилнијег безбедносног окружења. Циљ Маршал Центра је да споји најбоље и најспособније војне и безбедносне експерте у успону, укључујући и војна и цивилна лица, мушкарце и жене, широм Европе и Евроазије. Одабрани студенти из СЦГ похађају Програм виших безбедоносних студија. То је 12-недељни виши курс студија за лица која се професионално баве безбедоносним пословима.

Постоји и Програм за студије тероризма и безбедности. Он траје пет недеља и намењен је нивоу руководиоца. Он комбинује предавања, семинаре, студије случаја, и вежбу на крају курса и укључује једнонедељну студијску посету Сједињеним Америчким Државама ради посматрања и интеракције са агенцијама и организацијама које су директно укључене у глобални рат против тероризма.

Семинар за више званичнике је двонедељни програм високог интензитета посебно израђен да одговори на јединствени низ безбедоносних питања која су од нарочитог интереса за више званичнике одговорне за ова питања на државном нивоу. Учесници су високи државни званичници, генерали, више дипломате, чланови парламента и академици спонзорисани од владе.

Програм грађења демократије је четворонедељни курс за усавршавање енглеског језика, чији је циљ да припреми војне и цивилне лидере са Балкана да развију знање језика потребно за делотворно учествовање у резидентним курсевима Маршал Центра. Учесници тог програма имају прилику да побољшају свој речник и граматику, као и да развију способности за критичко читање и усмене дискусије. Обезбеђујемо и курсеве на којима полазници могу унапредити познавање немачког. Говорни језици курсева су енглески, немачки и руски, због чега одабирамо официре који течно говоре неки од тих језик. Потом, шаљемо полазнике на конференције посвећене различитим темама. Фокус конференција је на пет стратешких нивоа: борба против тероризма, планирање националне безбедности, управљање кризама, цивилно-војни односи и организовани криминал. Конференције се спровode у државном, регионалном и мултинационалном формату, на више језика, и у Немачкој и на међународним евроазијским локацијама. Ја сам одговоран за одабир квалитетних људи из СЦГ за конференције.

Део мог рада усмерен је и на Клириншки центар за југоисточну Европу. Намера је да се координишу програми безбедоносне помоћи НАТО и пријатељских држава за Албанију, Хрватску, Македонију, Босну и Херцеговину и Србију и Црну Гору. Циљ је да се најбоље искористе ограничена средства и да се синхронизују напори на постизању заједничких циљева у Западном Балкану.

Канцеларија такође ради и на Програму удружења за борбу против тероризма. Овај програм омогућава Министарству одбране САД да помаже кључним савезницима у координисању и сарадњи у глобалном рату против тероризма. Канцеларија тренутно настоји да добије дискреционо финансирање за 2007. од Европске команде за едукацију/обуку. Србија и Црна Гора тренутно не добија директне алокације за овај програм.

ницима МО и сарађујем у настојању да на курсеве у иностранству пошаљемо најбоље кандидате.

– Сада планирате програм семинара усмерених ка војсци за 2007. годину. Како то конкретно радите?

– Управо утврђујемо теме које желимо да обрадимо, али коначну реч има ваше Министарство одбране. Процес планирања изгледа отприлике овако. Ваше Министарство одбране доноси одлуке о томе шта жели да се ради, а моја је улога да подржим те активности. За то треба да добијем сагласност моје више команде, Европске команде. Ми одржавамо конференцију за планирање унутар земље где спојимо представнике из различитих видова да траже подршку за ове активности.

Ове године планирамо широк спектар семинара, од оних посвећених планирању и припремању за одржавање мира, преко војног образовања, до оних о цивилној одбра-

ни – планирању спречавања природних катастрофа и других. Све је усмерено на помоћ реформисања система одбране СЦГ.

– У једном тренутку сте рекли да нам је будућност сјајна. На чему заснивате тај оптимизам?

– Заиста мислим да је будућност сјајна. Наравно, потребно је да се потпише Споразум о безбедносној сарадњи који ће отворити пут за отварање целе Канцеларије за сарадњу у области одбране у СЦГ која би пратила спровођење Међународног војног образовања и обуке и Програма финансирања страних војска.

Потписивање Споразума о статусу снага САД (SOFA) отвара и Програм државног партнерства са државом Охајо. Програм државног партнерства подстиче развој дугорочних институтивних и економских веза. ■

Снежана ЂОКИЋ

ПОСЕТА ДЕЛЕГАЦИЈЕ АУСТРИЈЕ

Заменик начелника Сектора за политику одбране Министарства одбране Аустрије генерал Јохан Пухер боравио је крајем фебруара у посети Министарству одбране СЦГ.

Током дводневне посете, он је представио Програм председавања Аустрије Европском унијом за 2006.

Генерал Пухер је разговарао са помоћником ми-

Генерал Јохан Пухер

нистра за политику одбране СЦГ Снежаном Самарџић-Марковић, замеником начелника Генералштаба Војске СЦГ генерал-мајором Здравком Поношем и другим представницима Министарства одбране СЦГ и Генералштаба ВСЦГ о предстојећој посети министра одбране Аустрије и билатералној војној сарадњи Аустрије и СЦГ. ■

ПРИЈЕМ ЗА АМБАСАДОРА ИТАЛИЈЕ

Начелник Генералштаба ВСЦГ генерал-потпуковник Љубиша Јокић примио је 28. фебруара у просторијама Генералштаба новоименованог амбасадора Италије у Београду Александра Мерола. У пратњи амбасадора био је и изасланик одбране Италије пуковник Луцио Бата.

Тема разговора била је реорганизација Војске СЦГ и могућност унапређења војно-економске сарадње двеју земаља. ■

УПРАВЉАЊЕ ЉУДСКИМ РЕСУРСИМА

Трочлана делегација Министарства одбране Републике Македоније боравила је у радној посети Министарству одбране Србије и Црне Горе. Делегацију је предводио руководилац у Сектору за људске ресурсе македонског министарства одбране Ајредин Рушити. У саставу делегације били су и Јулија Стојанова и потпуковник Ђорђи Митрински.

Госте из Македоније највише је занимало како се у нашој земљи решавају питања управљања људским ресурсима, нарочито у области правне регулативе. Током пријема код помоћника министра одбране за људске ресурсе мр Зорана Јефтића и начелника Управе за кадрове МО генерал-мајора Слободана Тадића, македонски стручња-

ци су се занимали за спровођење програма Присма за преквалификацију вишка војног кадра, при чему је највише било речи о организацији регионалних центара за обуку и активностима на маркетиншком плану. ■

А. А.

Министарско упутство

ПРИОРИТЕТИ ОДБРАМБЕНЕ ПОЛИТИКЕ

Недавно је министар одбране, први пут код нас, донео Министарско упутство. О каквом је документу реч?

У земљама НАТОа и Партнерства за мир, министарско упутство познато је под различитим називима. Најчешће се зове "Водич за годишње планирање одбране", а представља део процеса планирања по стандардима НАТОа.

Према ставу НАТОа, министарско упутство треба да обезбеди транспарентност у планирању одбране за све релевантне учеснике у том процесу. У том документу углавном се планирају захвати из области реформе система одбране. Пошто многе земље партнери имају озбиљних проблема у креирању одговарајуће финансијске базе за реформу система одбране, тим документом настоје да затраже пре свега политичку, а затим и финансијску подршку за спровођење одређених реформских захвата и то за период планирања.

Сврха министарског упутства јесте да за одређени период планира изградњу одговарајуће структуре снага, које су добро опремљене, и сарадњу цивилних и војних структура у том процесу, због неопходне припремљености за изазове, ризике и претње безбедности, те одговора на њих.

Министарско упутство обухвата области од виталног интереса за безбедносну и одбрамбену политику земље, одговарајуће планирање снага, планирање буџета за тај период, управљање људским ресурсима, израду концепта професионализације снага и остале мере које су узрочно-последично везане са процесом реформе, као што су смањење снага, затварање база и адекватан распоред опреме и остали захтеви реформе. Упутство је основа за придобијање домаће и међународне јавности за приоритете у одбрамбеној политици из области одбране и безбедности једне земље, чиме се обезбеђује ефикасно извршавање дугорочних планова изградње и модернизације снага. Оно је, уствари, инструкција министра одбране потчињенима у систему одбране, због израде нижих системских докумената за период од једне године.

Углавном обухвата области безбедности и одбрамбене политике, приоритете у реализацији, преглед планирања и структуру снага, планирање буџета, управљање ресурсима, представљање реформских захвата који су планирани и треба да се спроведу у току једне године, те контролу извршавања задатака за ту годину. ■

Катерина ШТРБАЦ

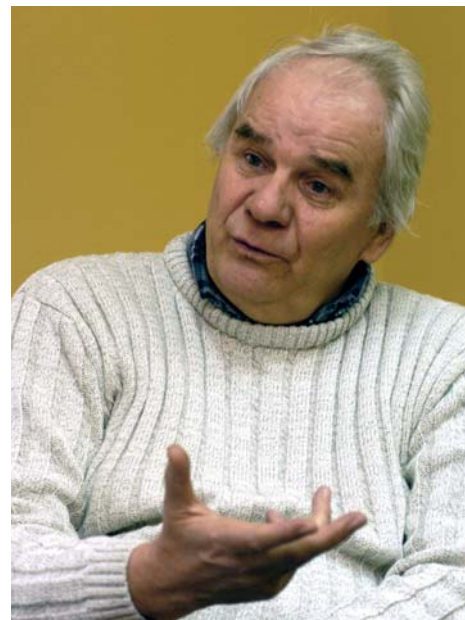
БЕОГРАДСКА ШКОЛА ЗА СТУДИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ

ПРОЈЕКТОВАЊЕ БУДУЋНОСТИ

Почетком марта у Центру за цивилно-војне односе свечано је отворена Београдска школа за студије безбедности. Основана уз подршку Владе Краљевине Норвешке и фондације Balkan Trust for Democracy, школа би требало да допринесе развоју студија безбедности у СЦГ путем истраживања и академског усавршавања младих истраживача.

Београдска школа је истраживачко одељење Центра за цивилно-војне односе у коме су млади истраживачи стално запослени, што је за данашње прилике реткост и привилегија за одабране кандидате. Идеја о оснивању Школе, по речима њеног директора Мирослава Хашића, проистекла је из сазнања да Центру за цивилно-војне односе недостаје истраживача, те да постојећи школски систем није довољан. Ту се развила замисао о додатном припремању младих истраживача за област безбедности.

– Област безбедности препознали смо као област која захтева посебан избор и вођење истраживача. Београдска школа за студије безбедности означава и улазак Центра за цивилно-војне односе у нову фазу. У претходном периоду он је достигао свој врхунац, урадио је бројна истраживања, објавио много

Проф. др Мирослав Хашић,
директор Школе

Јелена Унијат, која је на последипломским студијама на Правном факултету, каже:

– Пошто сам радила у Правном саветовалишту Центра, заинтересовала сам се за теме из области безбедности и пријавила за конкурс. Чињеница да сам примљена за мене значи напредовање у каријери и могућност упознавања релевантних људи. Заинтересована сам за истраживање организованог криминала, а након завршетка рада овде покушаћу да се запослим у неком државном органу.

Жељко Мирков, специјализант на Факултету политичких наука (ФПН), сматра да ће улазак у Београдску школу за студије безбедности представљати добар наставак његовог научног напредовања. Будући да је дипломирао међународне односе на ФПН, нашао је “копчу” између међународних односа и глобалне и националне безбедности, те могућност њихове примене на домаћи систем безбедности.

КОМЕНТОРИ И САВЕТНИЦИ

Истраживачи имају пет коментора из региона, одабраних по познавању одређених области из система безбедности. Реч је о професорима са различитих универзитета, др Биљани Ванковској (Скопље), др Синоши Таталовићу (Загреб), др Мирославу Хаџићу (Београд), др Љубици Јелушић (Љубљана) и проф. др Марјану Малешичу (Љубљана).

Рад Школе усмерава међународни Стручни савет који чине др Владимир Биланчић, Миљенко Дерета, проф. др Ентони Форстер, проф. др Владимир Гоати, мр Милорад Тимотић, Столе Улриксен, мр Иван Вејвода и др Теодор Винклер.

Дипломирани социолог Марко Милошевић је управо одслужио војни рок и тражио посао, када је видео оглас за пријем истраживача:

– Конкурс ме је заинтересовао јер сам се у дипломском раду бавио глобализацијом и тероризмом. За време војног рока, који сам служио у 72. специјалној бригади у Панчеву, имао сам прилике да сарађујем на једној теми везаној за тероризам. То ме је јако заинтересовало. Овде сам у фази прикупљања базе података и лагано су почели да се профилишу пројекти

на којима радимо. Са колегом радим на теми везаној за наше учешће у мировним мисијама, у којој ћемо представити предности и проблеме таквог ангажовања земље.

Са отварања Београдске школе безбедности

Мр Јасмина Глишић,
заменик директора Школе

публикација, али је постајало јасно да мора да направи нови корак. Остајање на постојећем значило би полагао исцрпљивање и тапкање у месту. Отварањем школе младима смо отворили додатни простор за истраживање, а Центру могућност да се искуша у вођењу младих истраживача у систематском допунском оспособљавању. Они су сви завршили факултете, али нису специјализирани за питања безбедности. Усмерили смо се на то да пронађемо најефектније начине да их уводимо у ту област, да их подстакнемо да се у њој пронађу. Тема безбедности биће врућа тема још много година не само на Балкану, већ и у глобалном селу у коме сви живимо. Ако млади истраживачи пронађу мотиве да остану у том пољу, утолико боље. Истовремено ћемо их подстицати да се окушају и у пракси, да оду у Министарство одбране, МУП и сличне владине институције које се баве реформом сектора безбедности, како би знања која су овде стекли покушали да примене у пракси. Тиме би

проверили своја теоријска знања и добили нов подстицај за даља истраживања – каже господин Хаџић.

– Примљени кандидати су пажљиво одабрани – истиче заменик директора школе Јасмина Глишић. – Они имају висок просек, препоруке ментора са основних студија, течно говоре енглески језик, а процењивани су и на основу писма мотивације, есеја на различите теме из области безбедности, интервјуа. Процес селекције трајао је пуна два месеца.

У школи се истражује пет поља: безбедност евроатлантске заједнице, безбедносни профил југоисточне Европе и западног Балкана, реформа сектора безбедности, безбедност и друштвени развој и јавни надзор сектора безбедности. Истраживачи раде под вођством пет коментора из региона, задовољни су условима у којима раде и могућностима које се отварају пред њима. ■

Снежана ЂОКИЋ
Снимио Даримир БАНДА

ГОДИНУ ДАНА ОД ПОТПИСИВАЊА ПРОТОКОЛА "МАЈУРСКА АДА"

Непосредно уз леву обалу Дунава, низводно од новосадске Рафинерије и Топлане, у захвату аутопута Београд–Суботица и реке Дунав, на удаљености око 12 километара од центра Новог Сада и површини 280 хектара, у догледно време требало би да отпочне изградња базе Војске СЦГ "Мајурска ада", где би се изместио највећи број јединица новосадског гарнизона, које су сада лоциране у језгру града

У прву и по свим светским стандардима савремену базу Војске СЦГ, према предложеном пројекту, чинило би девет зона: Команда са планираних 12 објеката, зона становања са укупно 27 објеката за смештај око 2.000 војника, техничка зона са возним парком и пратећим објектима, економска зона и складишта, зона спорта и рекреације, која би објединила спортске терене и вежбалишта за борбену обуку различите намене, зона зимовника за бродове Речне флотиле, технички положаји и преостало земљиште.

Но, да ли ће и када бити ископани први кубници земље и означити почетак радова, још је, по свему судећи, неизвесно.

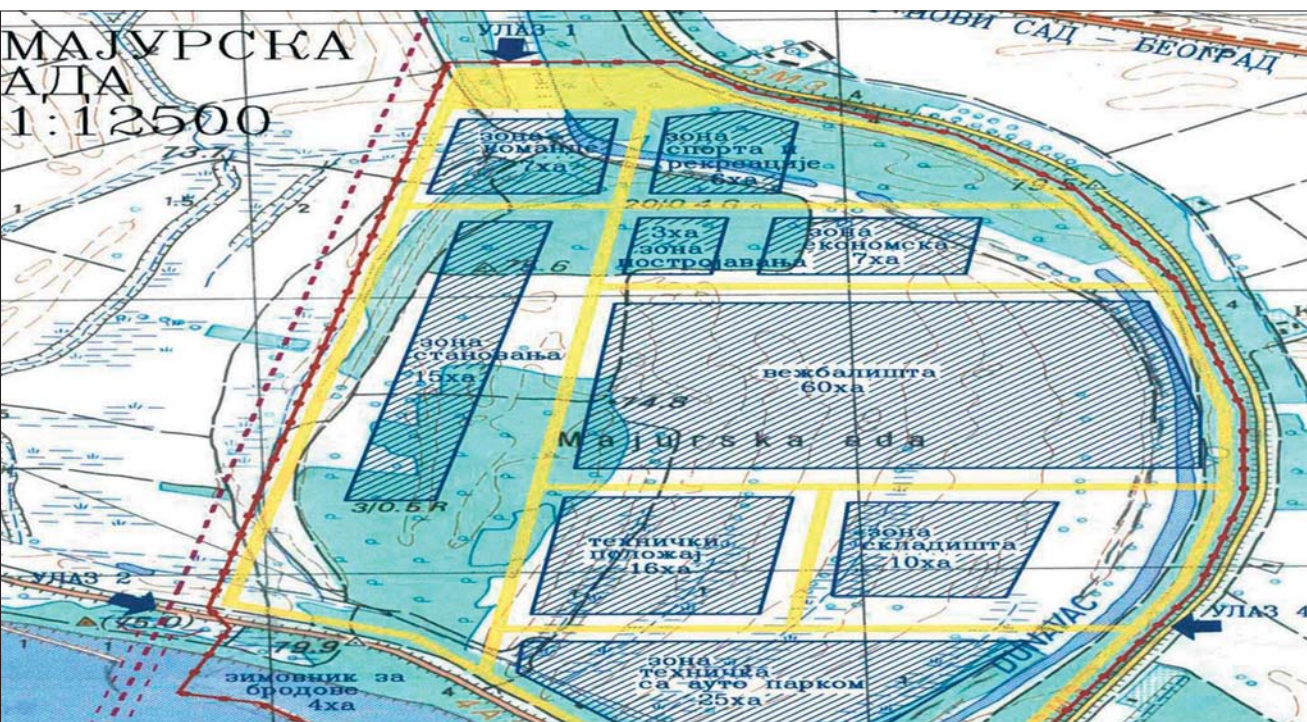
Наиме, бивши министар одбране СЦГ Првослав Давинић и градоначелница Новог Сада Маја Гојковић, 31. јануара протекле године, у Новом Саду, потписали су Протокол о размени војних непокретности у том граду за изградњу нове војне базе "Мајурска ада" и прибављање одређеног броја стамбених јединица за потребе Министарства одбране и Војске СЦГ у том гарнизону.

Како смо сазнали из разговора са потпуковницима Миодрагом Ђорђевићем из Управе за инфраструктуру Министарства одбране СЦГ и Миодрагом Николићем из Команде Новосадског корпуса, сходно тачкама потписаног Протокола, Управа за инфраструктуру је у сарадњи са ЈП "Урбанизам" и Заводом за изградњу града Новог Сада, средином марта прошле године, израдила инвестициони програм изградње војне базе и проследила га на даљу операционализацију.

Команда новосадског гарнизона је, испунивши своју обавезу из Протокола, израдила преглед потребног броја станова за припаднике гарнизона и доставила га радној групи Министарства одбране за реализацију Одлуке о изради детаљног урбанистичког плана за војну базу "Мајурска ада", којим је обухваћено 957 станова, колико недостаје за стамбено збрињавање активних и пензионисаних професионалних припадника ВСЦГ који живе и раде у том гарнизону.

ЛА О ИЗГРАДЊИ ВОЈНЕ БАЗЕ У НОВОМ САДУ

ЈОШ НА ПАПИРУ

Да ли ће и када на овом месту почети изградња војне базе

Један од највреднијих објеката за размену – Команда Новосадског корпуса

У првој половини јуна 2005. године Град Нови Сад, у сарадњи са Управом за инфраструктуру израдио је и претходну студију за израду детаљног урбанистичког плана војне базе "Мајурска ада", а израђена је и процена војних непокретности у гарнизону Нови Сад, предвиђених за размену, која је обухватила око 238 хектара војног земљишта, са 296 грађевинских објеката укупне корисне површине 113.297 квадратних метара, процењених на близу сто милиона евра.

Сачињена процена достављена је градоначелници Новог Сада, како би Град доставио своју понуду Министарству одбране СЦГ. Тиме је Министарство одбране извршило све обавезе про-

истекле из потписаног Протокола, а на потезу су остале градске структуре – и ту се застало.

Приликом боравка у Новом Саду, 26. јануара ове године, министар одбране Зоран Станковић сусрео се и са Мајом Гојковић, градоначелницом Новог Сада, и Игором Мировићем, директором Завода за изградњу града, са којима је, између осталог, разговарао и о изградњи будуће војне базе "Мајурска ада". Током разговора Маја Гојковић је изразила спремност за сарадњу са Министарством одбране када је у питању размена непокретности, што представља услов за изградњу војне базе и једног броја недостајућих станова за припаднике новосадског гарнизона, али је истакла и да град Нови Сад са својим буџетом (за ову годину око 120 милиона евра) није у могућности да сам финансира целокупну процењену вредност војних непокретности, те да тако не може испунити евентуални захтев за размену по систему "све за све", но да је ту могуће укључити и друге заинтересоване инвеститоре за неки догледан период.

Током разговора закључено је да треба направити прве размене појединих објеката и локација за које је Нови Сад најзаинтересованији, као што су, на пример, објекти Клуба ВСЦГ и Команде Корпуса, земљиште у Сремској Каменици, и други. Договорено је да се што пре између Министарства одбране и Града сачини генерални уговор, којим би се Град определио за улазак у размену непокретности и дао правне и обавезујуће основе за обе стране. Како је речено, за ову размену неопходна је и сагласност републичке Владе, па би и она била укључена у потписивање генералног уговора. Из њега би произашли појединачни уговори за сваку непокретност. Но, да би се избегла дуга административна процедура и убрзао процес размене, могуће је одлучити се само за израду појединачних уговора. Одлука о томе очекује се у наредним данима. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

ЦЕНТАР ЗА ОБАВЕШТАВАЊЕ БЕОГРАДА

ЈЕДАН ПОЗИВ МЕ

Када се рушила зграда на Врачару, све надлежне градске службе биле су обавештене за два до три минута. Приликом пожара у “Новом дому” за четири минута сви су били потпуно свесни колика је стварна опасност... И тако у свим сличним ситуацијама – каже први човек Центра за обавештавање Београда Љубиша Мајсторовић.

Просторије Центра за обавештавање у здању Скупштине града Београда већ на први поглед остављају утисак опремљености по високим стандардима. Ту су видео-екрани који пружају преглед тренутног стања на свим важнијим градским саобраћајницама и раскрсницама, пултови са којих се могу успоставити поуздане везе са службама и институцијама релевантним за поступање у ванредним ситуацијама, управљачке кутије за узбуђивање на целокупној градској територији. Реч је о месту са којег може много да се учини за јачање безбедности становника Београда.

– Донекле је тачан утисак већине наших посетилаца да смо изузетно добро опремљени. Важно је при том знати да сваки уређај или део опреме има строго наменску функцију. Ништа од онога што се налази у просторијама Центра није набављено а да се није добро размислило за коју ће сврху бити коришћено – истиче први човек Љубиша Мајсторовић. – Центар за обавештавање према важећој организационој шеми функционише као стожерни део службе осматрања и обавештавања на нивоу града. Сама служба осматрања и обавештавања делује у оквиру Центра за одбрану Београда, једног од центара под ингеренцијом Управе за одбрану Републике Србије. Та управа се опет, према садашњој организацији, налази унутар Министарства одбране – појашњава господин Мајсторовић.

Такво, дакле, место заузима Центар у систему одбране. А како у пракси изгледа свакодневно суочавање са искушењима у тренуцима када нема времена за преиспитивање ваљаности “командног ланца”, када са само неколико позива треба допринети да се спасу људски животи и сачува вредна имовина?

■ БРЗО РЕАГОВАЊЕ

– Ми нисмо имали недоумица како да поступамо, јер смо без престанка морали да у пракси одговарамо на конкретне изазове. Нисмо јадиковали због слабих финансијских капацитета надлежне управе Министарства одбране, већ смо се за помоћ обратили градској скупштини, која је на заједничко задовољство знала да препозна обострани интерес и уложила потребна средства у опремање центра – одговара господин Мајсторовић.

Не може се заобићи ни лични допринос градских челника остваривању сарадње. Тако је градоначелник Ненад Богдановић, инжењер по струци, до детаља желео да проучи тадашње техничке могућности Центра. Када је препознао уређај који је сам пројектовао још пре двадесетак година, показао је да нимало не болује од сујете, већ да размишља у категоријама професије. Рекао је да је он сам најсвеснији да је дотични уређај застарео и да га треба хитно заменити новим. Исту вољу да се разумевањем потреба Центра да допринос и раду властитих секретаријата исказали су и остали актуелни градски челници.

Данас запослени у тој институцији важној за безбедност грађана и имовине помно прате дешавања на територији града Београда и Мачванског и Колубарског округа, односно Шапца и Ваљева. Интервенишу што је брже могуће, па су они са којима сарађују схватили да је контакт са особљем Центра најефикаснији начин да се брзо координира заједнички рад разноврсних служби.

– Када се рушила зграда на Врачару све надлежне градске службе биле су обавештене за два до три минута. Приликом пожара у “Новом дому” за четири минута сви су били потпуно свесни колика је стварна опасност... И тако у свим сличним ситуацијама – каже Мајсторовић.

У “зони одговорности” Центра било је више ситуација у којима је требало реаговати брзо и ефикасно. Од земљотреса у мионичком крају, преко поплава на “микронивоу”, у “уским гра-

ЊА СВЕ

лима” градске канализације, на која нас подсети свака већа киша, елементарних непогода какви су наилазци градоносних облака или опасна клизишта, па до хемијских акцидената при руковању опасним материјама.

■ ПОВЕРЕЊЕ У СИСТЕМ

Неке од опасности на које се ређе помишља јесу несреће при раду у рудницима, као што је велики колубарски угљени базен. Бране хидроцентрала и друге хидроакмулације такође су осетљиве тачке, на којима су људи изложени извесним опасностима. Рад у грађевинарству и на другим местима сам по себи крије ризик и могућност експлозије и рушења, чиме се често угрожава и околина локације на којој се изводи. На списак ризика додат је и тероризам.

Начелник београдске службе осматрања и обавештавања
Љубиша Мајсторовић

ПОСЕТА СЛУШАЛАЦА ШКОЛЕ НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ

Слушаоци Школе Националне Одбране (ШНО), где се школују официри који ће обављати најодговорније дужности у Генералштабу и Министарству одбране, посетили су недавно Центар за обавештавање Београда и сагледали активности тог центра, које имају много додирних тачака са задацима ВСЦГ.

Начелник Школе националне одбране пуковник Љубиша Лојаница истакао је том приликом да је према усвојеној стратегији један од тежишних задатака ВСЦГ пружање помоћи државама чланицама у ванредним ситуацијама, те је на том пољу потребно успоставити што тешњу међусобну сарадњу.

Заступник начелника Управе за одбрану Републике Србије Милан Попадић говорио је о тешком стању у ком се та управа налази због низа лоших одлука које су донете током последње деценије двадесетог века. Господин Попадић је изнео и виђење реформи којима би се тај сегмент одбране изменио из Министарства одбране, уз повећање надлежности Републике и локалне самоуправе. При том ће се, како је нагласио, функционална повезаност са Војском само повећати, а избећи ће се преклапање у раду и недоумице око надлежности током управљања кризама.

– Задовољни смо телекомуникацијама као делом нашег система. Жичне и радио-везе са свим важним сарадницима беспрекорно функционишу, што се потврдило у већини случајева. Планирамо да у скорије време проширимо систем узбуњивања на подручја која су последњих деценија нагло урбанизована, па на њима нема довољно сирена – наглашава Мајсторовић.

Драгоцену помоћ тиму за деловање у ванредним ситуацијама, који у име Скупштине града предводи господин Влада Марковић, пружају информације које се добијају од Хидрометеоролошког завода, Градског завода за заштиту здравља и сличних институција. Кључна линија раздвајања према тежини проблема, односно степену угрожености грађана, јесте она што одваја проблеме које могу да реше саме градске комуналне службе од оних који су у потпуном смислу речи ванредне ситуације и захтевају ангажовање свих расположивих снага за њихово превазилажење.

У многим ванредним ситуацијама између фаза узбуњивања и спашавања нема међуфазе евакуације или склањања грађана. Зато се такве несреће називају и – неочекиваним, за разлику од оних које се, ма колико опасне биле, могу предвидети и тако спречити губитак људских живота. Човекову природу је, нажалост, тешко променити, па увек има “неверних Тома” које не послушају упозорења, због чега страдају, иако је ситуација била “очекивана”. Управо то се догодило када је наишао ураган “Катерина” на обале Мексичког залива, сведочи господин Мајсторовић, који је баш у то време боравио у Америци.

Надлежни су на време упозорили становништво, али већина због различитих разлога није желела или није могла да се склони из угрожене зоне и последице су тиме биле знатно теже.

Све што запослени у Центру за обавештавање Београда свакодневно чине да повећају безбедност својих суграђана има и неку врсту кумулативног ефекта. После сваке добре реакције на терену, људи стичу све веће поверење у систем који се у целини брине о њиховој заштити. Центар испуњава своју улогу као део тог система, на најбољи начин потврђујући да уистину понекад један позив може да промени све. ■

Александар АНТИЋ

ОЖИЉЦИ РАТНИХ

Иако су остале многе недоумице, заједничка жеља је да напад снага НАТО на Савезну Републику Југославију остане и последњи говор оружја на нашим просторима.

Од тада, много се тога изменило – од имена наше државе и њене унутрашње структуре до односа према међународној заједници. Али остали су дубоки ожиљци рата, изгубљени животи пре свега, титрај немира увек када причамо, пишемо или размишљамо о том периоду.

На преласку између зиме у пролеће 1999. године затворена је последња страница књиге рата и ратова у прошлом веку на нашим просторима. Јесте, било је страшно... Било – не поновило се! Са ове дистанце гледано можемо закључити како су онолике патње и несагледива разарања били у најмању руку непотребни.

Да не улазимо у политичку полемику о односу ондашњег руководства СРЈ и међународне заједнице, о свему што је претходило, о мукотрпним и исцрпљујућим преговорима, најзад, и уценама. Једина ваљана поука своди се на рационално питање: зашто је свеколика мудрост Европе дозволила да се тврдоглаво ушанчи у ратне бункере и свој ум зароби у топузе?

Она народна каже да сила никада није молила Бога, али не каже да је тако и пролазила. Никада ништа трајно није решила, никоје добро није донела. Додуше, убрзо после те несреће, догодиле су се велике друштвене промене. Ушли смо у бурне токове транзиције, крећемо се ка евроатлантским интеграцијама... Догодило би се исто, пре или касније, и да није било злокобног звука сирена, бомби, невиних жртава међу којима су и деца... Да нису стравично разарани привредна инфраструктура, болнице, школе...

У то време чули смо за једну нову синтагму – *коллатерална жртва (штета)*. Цинични еуфемизам. Многи наши људи нису знали шта значи, али су је брзо осетили. Воз уништен на мосту, крило болнице у ватри, девојчица убијена у купатилу... И какав би то блажени нектар требало попити, па да и после седам година спере горчину оних 78 дана бесмучног бомбардовања и страдања!

СТРАДАЊА

Да ли се *ваздушном кампањом*, што је још један еуфемизам смишљен у седишту Натоа, трајно решило питање Космета, да ли су хумано и правично донете све потоње одлуке? Да ли нам је неко помогао да подигнемо бар једну ћуприју?

Уз ову несрећну годишњицу, оно што свет, Европа пре свих, треба и мора да осећа према нашем народу и његовој војсци, јесте поштовање. С наше стране ниједан метак није испален на туђу територију, а по нашим главама је падало и падало... Правична историја ће се свакако одрећи бесмисленог права проглашења победника.

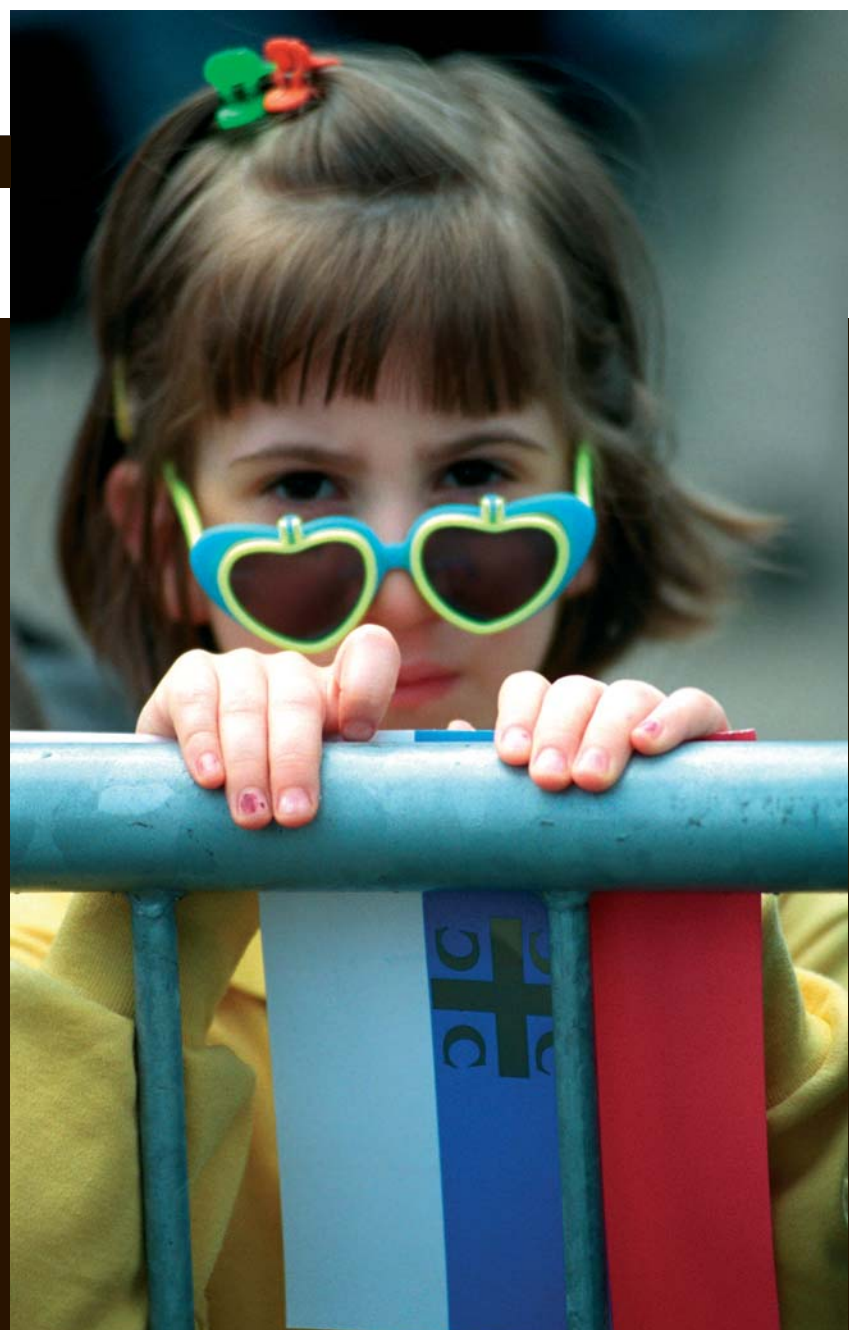
Данас не можемо и не треба мимо света. Припадници Војске СЦГ одлазе или се припремају за мировне мисије, школују се и усавршавају у земљама чланицама Натоа. Све одлике наших старешина и војника ваљано су процењене и високо оцењене. Дobar део тог ауторитета подигнут је управо током бомбардовања. Земља слабашиног економског потенцијала, исцрпљена разноврсним санкцијама, са војском наоружаном застарелом ратном техником, требало је да буде лак плен и брза жртва. То се није догодило, јер се, ма како патетично звучало, тај исти народ поистоветио са својом војском, чврст и одлучан да не питајући за цену брани оно што му једино остало: образ и достојанство.

Штап и канап против високософистициране ратне машинерије. Практично без савезника, без икакве и ичије помоћи бранили смо се како смо знали и умели. А, богами, и знали смо и умели!

Тај штап и канап доводили су у забуну командне центре нападача, скретали вођене ракете, обарали беспилотне летелице и, најзад – авионе. А народ, иако притиснут муком, стоички је све подносио. Клицало се на трговима, одржавани су рок концерти, играле су фудбалске утакмице... Заборавили смо на наше традиционалне неслоге, били смо сложни у заједничком циљу звани – опстанак.

У протеклих шест пролећа много се тога променило, остали су само титраји оних немира. Сlike рата бледе, али споменици жртвама стоје. Опомињу: *никада више!*

Бранко КОПУНОВИЋ

ЗАПИСИ СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

СЛИКЕ ИЗ ПОДЕЉЕ

Некада Косовска, једно време и Титова, Митровица је сад српска и албанска. Између та два дела града протежу се четири моста, испод којих тече прљав и плитак Ибар. Све што се у том подељеном граду збива последњих година указује да се баш ту Срби боре за Србију на Косову, а Албанци за Косово до Рашке.

Фаније се из Ниша у Косовску Митровицу стизало за непуну два сата. Данас је за тај подухват потребно много више времена и труда. После Топлице, треба исфорсирати Копаоник и пола Рашког округа, како би се после четири или пет сати возње стигло на север покрајине. Вођен стрепњом да професија репортера војног магазина може деловати сумњиво, смишљао сам како да се легитимишем страног полицији на прелазу. Међутим, органи реда су уживали у подневном одмору и махнули руком, што је мени и сувозачу омогућило да се нађемо на делу Србије под протекторатом.

После Лешка и Лепосавића, добро смо отворили очи како не бисмо промашили десно искључење за Звечан, јер право се стиже на лево, јужну обалу Ибра, на којој тешко да би наше нишке таблице наишле на срдчан пријем. Тако смо стигли у Митровицу, косовско жариште подељено на северни – српски и јужни – албански део.

Некада Косовска, једно време и Титова, Митровица је сад српска и албанска. У албанском делу смештен је највећи део митровачке индустрије, а тамо се налазе и Дом културе, спортски центар, аутобуска и железничка станица, градска пијаца, хотел, спаљена црква светог Саве и разрушено православно гробље. У српском делу се налазе флотација Трепче, централни затвор и очувано муслиманско гробље. Између ова два дела града протежу се четири моста испод којих тече, као и увек, прљав и плитак Ибар.

Начелник Косовско-митровачког управног округа Момир Касаловић

63.000 Срба. Општине са већинским српским живљем имају председнике изабране на изборима док су у осталим општинама постављени координатори. Намеће се питање, колико је Србија присутна на северном Косову?

– Држава је можда могла више да уради – одговара начелник Косовско-митровачког управног округа, Момир Касаловић – али имамо стање које је подношљиво. У противном, имали бисмо катастрофу и Косово без Срба. То даје наду људима да остану на овим просторима и верују у боље сутра.

По речима Касаловића, међународна заједница је огромна донаторска средства усмерила Албанцима, док су Србима припале само мрвице, што се види и по податку да ни метар пута није изграђен на северном Косову.

У северном делу Митровице ништа не ради, али све функционише. Додуше, то важи пре свега за просветни и здравствени систем који су на буџету Републике Србије, и за велики број локала и кафана. Велики индустријски комплекс “Трепча” и некад највећа топионица олова и цинка у Европи не раде од рата 1999. године. Управа Унмика покушава да оживи комбинат, мада је јасно да он неће прорадити пре решавања коначног статуса Косова.

Незапосленост је рак-рана северне Митровице и она, полако али сигурно, разара све напоре за озбиљније уређење града

У ИБАРСКОМ КОЛАШИНУ

У општини Зубин Поток живи око 11.000 становника, што је више него пре рата. По речима председника општине Славише Ристића, нови становници су избегли из других ко-сметских општина и сада заједно са староседеоцима раде на развоју тог краја. Добре економске резултате на том подручју остварују погон “Симпа” и земљорадничка задруга, што је, ипак, мало за ангажовање великог броја незапослених. Невероватно је, али општина нема ингеренције над хидроелектраном “Газиводе” тако да новац од произведене електричне енергије узимају Албанци у Приштини. Становници Ибарског Колашина пуно наде полагају у најављену децентрализацију, што ће им, како верују, омогућити бржи економски развој.

Управа за спорт Републике Србије, Координациони центар и СО Зубин Поток обезбедили су 70 милиона динара за изградњу спортске хале у том граду. Мештани се посебно поносе што младићи из Зубиног Потока иду на службу војног рока у Војску Србије и Црне Горе и због тога организују испраћаје регрута који су праве светковине.

који, по речима једног страног званичника, личи на “препуњену конзерву”. И заиста, на простору од једног километра квадратног живи више од двадесет хиљада људи, међу којима је и пет хиљада интерно расељених лица и неколико хиљада студената.

Економска депресија чини да препознатљиве карактеристике тог места буду нерегулисан саобраћај, недостатак простора за паркирање, аутомобили без таблица, незаконито подигнути киосци и пијаце на улицама. На импровизованим столовима од картонских кутија продаје се све, почев од воћа и поврћа до цигарета, гардеробе, сувенира, половних пегли и откинутих ретровизора.

Дешава се да данима северни део града нема воде. Водовод држе Албанци. И струје има ту и тамо. И о њој брину Албанци. Кад стигне вода, нестане струја и тако у круг. Истине за вољу, већ седам година нико у Митровици не плаћа трошкове струје, воде, чишћења и других комуналних функција. Не плаћају ни Срби ни Албанци. Кад се све то зна, јасно је да се пред координатором и председником саветодавног тела у администрацији Унмика др Србољубом Миленковићем налазе велики и скоро нерешиви проблеми. Постоје обећања да ће се изградити зграде за социјално угрожене, објекти културе, спорта и образовања, али за сада је

Посланик у Европском парламенту
Силвестер Хрушч

Председник заједнице српских
општина на Космету Марко Јакшић

Срба у јужном делу нема, а у северном живи две хиљаде Албанаца у такозваном Микро насељу и Бошњачкој махали. Све што се у том подељеном граду збива последњих година указује да се баш на том месту Срби боре за Србију на Косову, а Албанци за Косово до Рашке.

■ ПРЕПУЊЕНА КОНЗЕРВА

У Косовско-митровачком округу (општине Косовска Митровица, Звечан, Зубин Поток, Лепосавић, Србица и Вучитрн) живи

мало тога урађено. Због тога је у једној згради смештено осам основних школа, док се у другој налазе економска школа, гимназија, техничка школа из Вучитрна и Правни факултет.

Није ни то најгоре.

– Изгубили смо моћ – каже др Србољуб Миленковић – да одржавамо ред и мир, тако да у северној Митровици имамо пораст наркоманије и криминалитета. Немамо услове да децу усмеримо на спорт и културу, па се живот своди на боравак у кафићима.

Ипак, и у таквој ситуацији има позитивних помака. Услед непостојања услова за нормалан живот, млади рано улазе у брачне заједнице, а жене све чешће рађају више од три детета.

■ МЕКА ЗА НОВИНАРЕ

Када не би било стално затегнуте безбедносне ситуације, северни део Косовске Митровице био би, на неки начин, прихватљиво место за живот. Наиме, поред струје и воде, нико не плаћа ни порезе, доприносе, а о ПДВ-у да и не говоримо. Лако је израчунати какав уносан бизнис праве појединци, када се зна да су цене у продавницама и кафанама веће од београдских. Дивља трговина, угоститељство и градња цветају у Митровици без икаквих инспекцијских контрола. Све се то одиграва под патронатом администрације Унмика која води рачуна само о томе да се Срби и Албанци не сукобе. За остало није важно. Косовска Митровица је зато, баш попут целог Косова, прави шверцерски рај.

Годинама уназад, северна Митровица је “мека” и за новинаре који уживају у ризику професије. Гранате, демонстрације, сузавац и хапшења у овом граду нико више не броји. Ових дана је, ипак, нешто мирније, што значи да је и интерес светских медија мањи. Од шефа прес-центра Драгана Илића сазнајемо да та институција организује прес-конференције и прикупља информације са целог Космета, при чему остварује веома добру сарадњу са Унмиком, Кфором и страним новинарима. Није реткост да конференцијама присуствују и албански новинари из јужног дела Косовске Митровице. Култно место неформалног новинарског окупљања у северној Митровици је посластичара “Пеливан”, чији су гости, по речима Пеливана Џингиса, били Кофи Анан, Весли Кларк и многи други познати политичари, спортисти и уметници.

Разговарам са портпаролом Унмика за северни део Ђорђи Какуком, који је, наизменично, проглашаван и за непријатеља српског народа али и за сарадника српске тајне службе. Недавно је унапређен за шефа канцеларије за штампу Унмика у Приштини, што говори да је, по мишљењу претпостављених, добро обављао свој посао.

■ СТАТУС И ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА

– Не делим новинаре на српске и албанске – говори Ђорђи Какук – већ на добре и лоше. Очекујем да новинари буду професионални у свом раду, мада ми је јасно да српски новинари, истовремено, желе да служе и својој заједници која покушава да преживи.

Ђорђи важи за доброг познаваоца косовских прилика, али не жели да се изјашњава о започетом процесу решавања статуса Косова и Метохије. Он тврди:

– Далеко је до сна о заједничком вишенационалном животу. Оно што сада морамо да урадимо, јесте да Срби и Албанци живе у миру.

Статус и децентрализација су најчешће употребљаване речи у кућама, кафанама и на улицама северног дела Косовске Митровице. Нема сумње да је прави човек за информације по овим питањима члан преговарачког тима Републике Србије и председник заједнице српских општина на Космету, Марко Јакшић, који је већ учествовао у првој рунди разговора.

ВОЈНИ РЕМОТ

Простор некадашњег војног ремонта налази се у северном делу Косовске Митровице. По завршетку рата за посели су га припадници Кфора. Кфоровци одлазе, али се још не зна ко ће ту доћи. Земљиште војног ремонта је за чланове српске заједнице веома важно, зато што се ту могу изградити спортска хала, занатски центар, школски објекти и железничка станица, док су већ постојеће зграде добре за смештај јавних комуналних предузећа.

ТРАГЕДИЈА СЕЛА СВИЊАРЕ

Координатор за општину Косовска Митровица др Србољуб Миленковић тврди да избегли људи са Космета желе да се врате у своје домове, али да програм повратка једноставно не функционише на северном Косову. Пример српског села Свињаре речито говори како се међународна заједница односи према питању повратка Срба. Наиме, то село је спаљено у погрому 17. марта 2004. и то пред очима житеља села које су припадници Кфора одвели у базу, удаљену свега 200 метара од села. Војницима Кфора није ни пало на памет да спрече пиромане и пљачкаше у њиховом походу. Мештани Свињара се још нису вратили на своја огњишта.

– Ништа се у Бечу није импозантно догодило – каже Марко Јакшић – зато што су они причали своју а ми нашу причу. Ми смо тражили модел асиметричне децентрализације што подразумева самосталност српске заједнице у области полиције, судства, здравства, просвете и социјалног програма, док су они заступали унитаристички концепт.

Јакшић је оптимиста у погледу коначног решења јер како каже “много је мачку говеђа глава”, тако да ни Албанци не могу имати две државе на Балкану.

У северној Митровици разговарам са послаником у Европском парламенту Силвестером Хрушчом, непосредно пошто је обишао српске енклаве унутар Космета. Његов задатак је да

Председник СО Зубин Поток
Славиша Ристић

Координатор за општину
Косовска Митровица др
Србољуб Миленковић

ЦРКВА СВЕТОГ ДИМИТРИЈА

Срби су у јужном делу Косовске Митровице имали свој православни храм, до кога су могли доћи само уз јако обезбеђење припадника Кфора. Нажалост, и ту цркву су албански злочинци запалили у дивљању 17. марта 2004. Мештани северног дела Косовске Митровице су самодоприносом прикупили средства и на брду изнад града изградили прелепу цркву светог Димитрија. У близини цркве се гради и Духовна академија која ће омогућити грађанима Митровице да задовоље своје духовне и културне потребе.

БРАНИОЦИ МОСТА

"Момци с моста" се већ годинама помињу у домаћим и страним медијима. Реч је о косовскомитровачким младићима који од првог дана уласка Кфора на Косово надгледају мостове и тако представљају прву "живу барикаду" која спречава упад у северни део града. Ипак, много је ближе истини да су браниоци моста сви житељи северног дела Косовске Митровице, који су у свакој кризној ситуацији доказали јединство и међусобну солидарност.

поднесе извештај Савету Европе о поштовању људских права у јужној српској покрајини.

– Оно што смо видели – каже Хрушч – ван је свих мојих очекивања. Људи у српским енклавама немају ни минималне услове за живот. На пленарним седницама Европског парламента често дискутујемо о земљама у Африци или Азији, а овде у срцу Европе дешавају се злочини, убиства и паљење културних и религијских објеката. Потребна је брза дипломатска акција, зато што "статус кво" може да изазове праву катастрофу. Јасно је да они који не поштују основна људска права на којима се темеље кључне европске вредности не могу да успоставе независну државу у европској породици.

Млади пољски политичар тврди да за овакве ставове има подршку посланика из Грчке, Мађарске, Словачке и Италије и да ће заједно са њима учинити све да истина са Косметом продре што даље. Он поручује Србима:

– Ситуација у Европи се мења и зато Срби не треба да губе наду јер долази право време да се стање промени у њихову корист.

На пројекат мултиетничког Косова у Северној Митровици гледа се као на потпуну фикцију. Срби желе решење које ће завидним степеном територијалне, персоналне и културне аутономије обезбедити услове за опстанак свих етничких заједница на Космету. Већ остварени резултати потврђују да северни део Косовске Митровице може да буде добар пример у том правцу и модел могућег опстанка и живота Срба на Косову и Метохији. План српских преговарача о децентрализацији, управо, заступа идеју да се системом територијалних целина и општина са српском већином, заштите преостали Срби и неалбанци и да им се омогући живот достојан човека. Зато је тешко схватити због чега се северна Митровица помиње као главна препрека за успостављање мира на Косову и Метохији. Тај део подељеног града је, заправо, једини прави мултиетнички простор на Космету, јер само у северном делу Косовске Митровице живе Срби и Албанци заједно. Проблем је можда у томе што се једино на том месту Срби осећају, како-тако, сигурним. Зашто, уопште, било коме смета да се Срби осећају сигурно и безбедно? Није ваљда да и у северној Митровици треба успоставити "мултиетничко стање" које влада у Приштини, Призрену, Пећи, Ђаковици, Вучитрну и другим градовима где Срба више нема. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Признање нашим стручњацима:
са Муамером ал Гадафијем,
вођом Либијске Џамахирије

ПРИМАРИЈУС
ДР НОВАК ВУКОЈЕ,
ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГ

РЕЗ ЗА МИРАН САН

Лекари већ дуго покушавају да спрече хркање и ноћно гушење.

Примаријус мр сц. др Новак Вукоје, начелник на Одсеку за болести уха, грла и носа у новосадском Војномедицинском центру, већ двадесетак година успешно лечи пацијенте који пате од таквих проблема, а по томе се прочуо и у научним круговима далеко изван граница наше земље.

У богатој пракси др Вукоје је разним техникама, од класичних до примене радиофреквентних таласа, оперисао више од хиљаду пацијената из земље и иностранства, чиме је стекао репутацију светског стручњака.

– У ординацију ми је једног дана дошла жена из Немачке, доводећи мужа који је, како је објаснила, тако силно хркао да су се прозори у стану тресли, а завесе њихале. Покушали су све и свугде, али помоћи није било – прича др Вукоје о почецима свог, касније преданог бављења том болешћу.

Током наредних година низали су се научни радови и обиласци светски признатих клиника у Бечу, Мадриду, Паризу, Чикагу, Лос Анђелесу и другим градовима широм света. Постао је један од ретких стручњака који успева да, захваљујући својим методама, у потпуности елиминира ту неугодну болест.

Кроз ординацију др Новака Вукоја прошли су многи пацијенти, од професора универзитета, академика, светских бизнисмена и страних дипломата, до обичних грађана.

– У почетку су пацијенти били искључиво представници јачег пола, које су доводиле њихове жене. У последње време ствари се мењају, па су и жене, под притиском мужева, присиљене да затраже лекарску помоћ – каже др Вукоје.

Један од пацијената, Дактин Мое, шеф бизнис консалтинга USAID (Агенција америчке Владе за међународни развој), први странац који је у нашој земљи оперисан због проблема са хрка-

ХРКАЊЕ И НОЋНО ГУШЕЊЕ

Хркање представља поремећај или феномен за који се каже да је уобичајен, али не и нормалан, и представља знак опструкције у горњим партијама ваздушног пута. Терминални стадијум хркања испољава се у виду епизода ноћног прекида дисања током спавања и он је много тежи и опаснији. Учесталост хркања подстичу претерано узимање хране, гојазност, конзумирање алкохола, коришћење седатива и средстава за спавање.

Данас су познати скоро сви етиолошки фактори везани за овај појам, али оно што је остало нејасно је када ће неко почети да хрче и да ли ће уопште хркати, те када ће хркање прећи у ноћно гушење.

њем, након успешног излечења рекао је како светске клинике имају савременију опрему, али да наши хирурзи све то надокнађују својом спретношћу.

У међувремену др Новак Вукоје објављује и две стручне књиге, "Хркање и како га спречити" и "Хркање и ноћно гушење", које су побудиле велику пажњу научног и стручног света и распродате одмах након изласка из штампе.

Као гост је, у октобру прошле године, боравио и на Медицинском факултету и престижној клиници Cook County Hospital у Чикагу, где је одржао неколико запажених предавања о лечењу хркања и ноћног гушења.

Прочуо се др Новак по целом свету, па је тако успешно оперисао и министра Либијске Џамахирије Салеха Егзакилија, након чега је позван да у највећој болници Северне Африке, Медицинском центру у Триполију, прегледа више људи из дипломатије и Владе Либије који су имали проблема са хркањем и ноћним гушењем. Током јануара ове године др Новак се обрео у Либији, где је обавио бројне прегледе и хируршке интервенције, али је радио и на стручном оспособљавању лекарских тимова те земље.

Свој научни рад др Вукоје је представио и вођи Либијске

Џамахирије Муамеру ал Гадафију, на његову молбу, који га је примио и том приликом затражио да се стручне књиге др Новака преведу на арапски језик и уврсте као штиво за студенте медицине и лекаре, рекавши му како изузетно цени наше стручњаке на свим пољима, посебно на пољу медицине.

У слободно време др Новак радо оде до родног Сечња, воли шетње поред реке и да путује по свету.

– Сваке године, када ми посао то допушта, обиђем неку од земаља у којима стекнем нове пријатеље и са њима одржавам везу. Још нисам био у Аустралији и на Новом Зеланду, али у плану је и то.

Тренутно сабира своја богата знања у трећој књизи "Рез за миран сан". Ради то у нешто бољим условима, јер је све до 2000. године живео и писао научне радове у својој омаленој канцеларији у Војномедицинском центру Нови Сад. Од тада је "узнапредовао" до подстанарске гарсоњере.

– Увек сам истицао у први план оно што сам својим радом

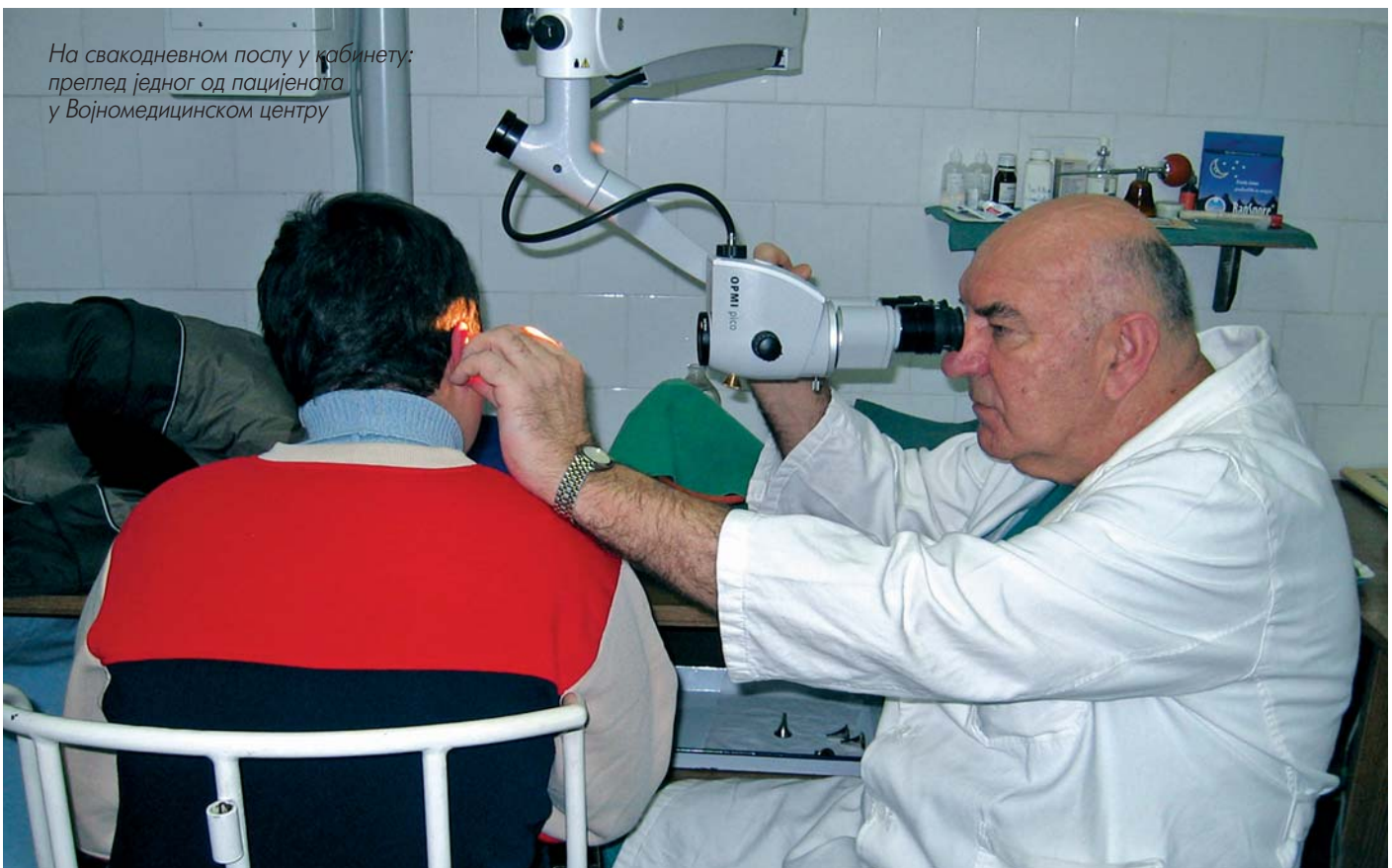
ОД СЕЧЊА ДО СВЕТА

Рођен у банатском месту Сечња, Новак Вукоје завршава студије медицине на Сарајевском универзитету са одличним успехом, а након одслужења војног рока запошљава се као директор Дома здравља у Калиновику.

Специјализацију оториноларингологије завршава у Војној болници у Сарајеву, у којој остаје до 1992. године. Рад младог и надареног стручњака није остао незапажен, па тако 1980. године магистрира, а десетак година касније стиче титулу примаријуса.

дао Војсци, а не оно што је она дала мени. Доћи ће и нека боља времена – нада се др Новак Вукоје, скромни човек и врхунски медицински стручњак. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

На свакодневном послу у кабинету:
преглед једног од пацијената
у Војномедицинском центру

ВОДЕЋИ РУСКИ ОФТАЛМОХИРУРЗИ НА ВМА

УНИВЕРЗАЛНИ ЈЕЗИК НАУКЕ

Тим лекара из Очне клинике "Фјодоров" у Калуги недавно је на Војномедицинској академији, у оквиру научно-стручне сарадње, обавио неколико најсложенијих едукативних операција на оку

Счна клиника "Фјодоров", саставни део истоименог Института за микрохирургију ока у Калуги, добро је позната нашој јавности јер већ 17 година постоји сарадња између те установе и пацијената у нашој земљи преко специјалистичке офталмолошке ординације "Еликсир" из Новог Сада. До сада је у њиховој ординацији прегледано 500.000 особа, а руски хирурзи оперисали су више од 10.000 пацијената. Од недавно је у сарадњи са стручњацима из Калуге и "Orficon center" из Београда, а успостављена је и стручно-научна сарадња са Војномедицинском академијом.

Сарадња је отпочела пре месец дана када је ВМА посетио проф. др Александар Владимирович Терешченко, директор Очне клинике "Фјодоров". Он је, како каже, био веома усхићен болницом, здањем, а посебно хируршким инструментима за операцију и микроскопом. Закључио је да је све што му је потребно видео на ВМА, па се, како је рекао, осећао као код куће.

Та посета и утисци довели су поново професора Терешченка на ВМА, овога пута са тимом руских лекара, а у намери да уради неколико едукативних најсложенијих операција на оку. Операције, први пут изведене код нас, директно су преносене на видео-бим у амфитеатру ВМА, а била је омогућена и директна аудио веза са руским хирурзима који су

ОЧНА КЛИНИКА У КАЛУГИ

Очна клиника "Фјодоров" у Калуги има 341 запосленог, од којих су 40 хирурзи. Операциони блок има седам операционих сала, а оперативни програм обухвата све офталмолошке операције које се раде најсавременијом технологијом.

У ВРХУ НАУКЕ

Од 1996. године директор Очне клинике "Фјодоров" је офталмохирург Александар Владимирович Терешченко. Он је током протеклих година обавио више од 15.000 операција најсложеније офталмопатологије. Терешченко се, међутим, не бави само практичним радом, него и научним – развојем, усавршавањем и увођењем нових дијагностичких и хируршких метода у клиничку праксу. Аутор је 42 патента и 150 научних публикација. Уз његову подршку и непосредно учешће, на Очној клиници развија се широки спектар научних праваца у офталмологији: ласерске и магнетне технологије, фотодинамичка терапија, примена матичних ћелија.

радили у две операционе сале. Поред проф. др Терешченка, у другој операционој сали радио је тим др Сергеја Јаковљевича Ромањенка.

Пацијенти су одабрани у редовној амбулантној процедури а ниједна операција није била класична. На оперативном програму биле су две операције најтежих облика катаракте, затим операције глаукома применом тзв. дренажних цевчица, па вазореконструктивна операција ока, изведена код нас на оку девојчице са болешћу мрежњаче, те две модификоване склеропластике на оба ока код тринаестогодишњег дечака са прогресивном кратковидошћу. Та операција (склеропластика) одскора се обавља коришћењем полимерних еластичних магнетних имплантата који побољшавају процес микроциркулације, поспешују брже зарастање ране и смањују нагли пораст кратковидости.

После операција, на конференцији за новинаре проф. др Терешченко је изјавио:

– Ми говоримо практично једним језиком, а то је језик науке. И овде се налазе лекари који владају најновијим методама и због тога имамо о чему да причамо и да размењујемо искуства како бисмо подигли нашу струку. Надам се да ће убудуће наша сарадња бити обострана. Треба сарађивати, јер да би се клинике развијале морају стално да уче. И ја сам овде дошао да учим, а радуваћу се и да хирурге одавде нечем научим. Учити треба стално, да бисмо ишли напред.

Начелник Клинике за очне болести ВМА, пуковник проф. др Мирослав Вукосављевић истакао је да су усвојене две нове методе и да ће, уз сарадњу и посету клиници у Калуги, те операције моћи веома брзо да се раде код нас. Начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић прихватио је предлог и обећао да ће неколико младих лекара са ВМА отићи на усавршавање у Калугу. ■

Мира ШВЕДИЋ

УКРАТКО

Обележен дан ВМА

УЛАГАЊЕ У ЗНАЊЕ

Дан Војномедицинске академије – 2. март обележен је бројним активностима. Најзначајнија свечаност одржана је у Дому Војске у Топчидеру, а гости су, поред осталих, били и председник Владе Републике Србије, министар одбране, начелник Генералштаба ВСЦГ, страначки прваци, академици, декани факултета са којима ВМА сарађује, верски великодостојници. Присутне је поздравио начелник ВМА генерал-мајор др Миодраг Јевтић.

На ВМА су тог дана промовисани лекари, стоматолози и фармацеути, који су завршили специјализацију и супспецијализацију на ВМА, а на свечаној седници Наставно-научног већа представљени су и нови доктори и магистри наука. Током протекле године на ВМА је академска звања добило 25 медицинских посленика. За аутора године часописа *Војносанитетски преглед* проглашена је доц. др фармацеутских наука Марија Тоцић-Радочић, а додељене су и стимулативне мере запосленима.

Нови доктори наука су др Милан Петронијевић, др Бранислав Башкот, др Соња Радаковић, др Љиљана Крстић, др Бранислава Глишић, др Василије Пешић, др Ненад Продановић, др Соња Гашић, др Топлица Лепаић, др Новак Стаматовић, др Лепосава Лукић Костић, др Славица Рађен и др Бобан Ђорђевић.

А звање магистра добили су др Бранко Цимбаљевић, др Милорад Миливојевић, др Драгана Даковић, др Гордана Остојић, др Александра Петковић Ђурђин, др Сања Дугоњић, др Снежана Ђорђевић, др Љубиша Ристић, др Милић Вељевић, дипл. фармацеут Ирма Лончар, др Шефадил Спахић и др Урош Зорановић. ■

М. Ш.

У нишкој Војној болници

ПРВА ВАСКУЛАРНА ОПЕРАЦИЈА

У Војној болници у Нишу урађена је прва операција из области васкуларне хирургије. Била је то тзв. бајпас процедура на доњим екстремитетима болесника. Операцију је извео начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић, уз асистенцију др Војислава Анђелковића из Војне болнице у Нишу.

Тако је на симболичан начин озваничен почетак спровођења новог концепта у приступу лечења тих пацијената, а основна идеја је да се кадар за те операције обучава у Нишу, а не на ВМА.

У Војној болници биће оформљена Васкуларно-хируршка амбуланта у којој ће радити хирурзи из те болнице. Они ће, након постављања дијагнозе, консултовати своје београдске колеге и договарати се о даљем начину лечења. У почетку, док нишки хирурзи не овладају потребним оперативним методама, у њихову болницу долазиће хирурзи са ВМА. ■

М. Ш.

ПОДРШКА И ПРЕДЛОЗИ

Пре свега, похвале. Овакав концепт требало је одавно применити. Само тако наставите! А сад један предлог. Приметио сам да све више јединица има своје амблеме па бих вам био захвалан када бисте у неком од наредних бројева приказали све амблеме јединица КоВ. Могли бисте такође да покренете рубрику о страним војскама, пре свега о суседним, да видимо докле су они стигли са реорганизацијом, али и о оним највећим у свету. Обимнија рубрика о новој опреми и наоружању била би такође занимљива. Унапред хвала и све најбоље! ■

Милош ЈАНКОВИЋ

ЗАШТО НЕМА ФОРМУЛАРА

Поштована редакцијо!
У светлу најновијих догађања у вези са незаконито додељеним становима предлажем да у неком од наредних бројева потражите одговор у стамбеној комисији због чега ни до данашњег дана од доношења новог Правилника у јединицама (конкретно у мојој) нема ниједног податка о начину подношења молби – попуњавању нових образаца за стан.

Тakoђе, не постоји начин да се премештена лица, непосредно пред ступање на снагу новог Правилника, информишу о ранглисти која није ни оформљена и достављена јединицама.

Надаље, предлажем да потражите одговор и на питање шта ће бити са професионалним војним лицима којима ће се врло брзо расформирати јединица и мораће да поново иду у премештај по потреби службе, а неће бити у могућности да реше стамбено питање у садашњем гарнизону. Колико ће временски трајати дописивање са стамбеном комисијом и да ли ће се тиме створити услови за нове залихе и тужбе у случају доделе стана у новом гарнизону.

У контексту разобличавања мутних радњи било би врло интересно да истражите и информисете јавност, а самим тим и припаднике ВСЦГ, због чега се у јединицама обично ради прековремено са врло мало могућности да се тај рад надокнади (новчано или временски), а стамбена комисија уз сву информатичку подршку није у могућности да након три месеца од доношења Правилника у јединице достави формуларе или измену постојећих закључака. ■

Жељко РАГОДЕШ

ЧЕСТИТКЕ ЗА АНАТОМИЈУ

Пре свега искрене честитке за чланак објављен у магазину "Одбрана" бр. 6 од 15. децембра 2005. под насловом "Анатомија легитимне обмане". Добро је што се таква проблематика коначно озбиљније и студиозније третира у војној штампи, што до сада није био случај (или је то стидљиво чињено). Стамбена проблематика јесте горућа проблематике ове државе, народа, војске... Баш због свега тога Редакцији подршка и признање, верујем ширег читалачког слоја. ■

М. МАРКОВИЋ

ПОНИЖЕЊЕ ВОЈНОГ КАДРА

Новом Уредбом о платама војних лица учињена је неправда према неким категоријама активних и пензионисаних старешина. Оваквом уредбом о платама направљено је раслојавање припадника Војске СЦГ у расподели новчаних средстава, на свим нивоима, а нарочито у категорији подофицирског кадра.

Примера ради, подофицири – заставници који су отишли у пензију били су носиоци целокупне војне имовине са којом су располагали и подносили највећи терет у том послу у ЈНА.

Многи од нас отишли су у пензију са пуним радним стажом, како је то било регулисано по важећим војним законима. Такође, многи од нас имају више непризнатог радног времена од оног што нам је по Закону признато.

Целокупни прековремени рад није био надокнађен у дневницама или на било који други начин.

Поред тога, велики број подофицира стекао је више, високо образовање, било је и људи са докторским образовањем.

Поставља се питање: која је то правда да потпоручник има већа примања од једног подофицира који има пуни радни стаж, веће знање и искуство.

Некада је заставник имао плату у висини плате капетана, јер по важећим ондашњим законима није могао бити унапређен у официрски чин због ограничених година старости.

Овакве неправилности одражавају се на војску, а рат се не води у фотељама него на бојишту. Немар код војних лица онолико је присутан, колика је и неправда према њима, те би било добро да се ове неправилности реше код надлежних. ■

Р. РАДОСАВ

И ДЕЦА ПЛАЋАЈУ ЛЕЧЕЊЕ

Зашто се у Рашкој плаћају прегледи за децу војних осигураника? У Дому здравља у Рашкој тврде да Војска није потписала уговор са њима. Мене занима када ће тај уговор бити потписан јер ми све лекарске услуге дебело плаћамо и то по не знам ком ценовнику. На пример први преглед детета код лекара опште праксе наплаћује се 450 динара, контрола је 300, а преглед за вакцинацију чак 614 динара.

Поред тога, морамо да платимо и све лекарске прегледе и анализе који су потребни пре него што дете крене у први разред основне школе. Плаћамо дакле све, а имамо здравствено осигурање. Од тога нису изузете ни супруге војних лица које су војни осигураници, само је за нас цена мало већа – преглед је 600 динара. Ко ће да нам рефундира те немале трошкове и до када ће то бити тако? ■

Читатељка из Рашке

АЛИМЕНТАЦИЈА

После развода брака 1989. године обавезан сам судском пресудом да за двоје деце плаћам алиментацију укупно 30 одсто од плате што чиним већ 17 година. У међувремену сам постао пензионер и са административном забраном на пензију наставио је Фонд СОВО. Старији син (24 године) примљен је у професионалну војну службу у Војску на неодређено време у августу 2001. године. Други син (23 године) завршио је вишу школу и ради по уговору о делу. У октобру 2005. године обратио сам се Фонду СОВО са захтевом да престану да ми обустављају 30 одсто од пензије на име алиментације, јер ми деца више нису издржавана лица, али сам добио усмено обавештење да то није могуће већ да морам водити судски спор за поништење пресуде којом ми је одређена обавеза давања алиментације.

Имајући у виду законске одредбе о обавези издржавања из Породичног закона, сматрам да је Фонд дужан да престане да ми обуставља алиментацију ако сам доставио доказе да ми деца више нису издржавана лица. Сматрам такође да је наведено објашњење Фонда супротно закону и да јачу правну снагу има законска одредба него пресуда донета у другим околностима пре 17 година. Има ли потребе да се излажем непотребном правном малтретирању и судским трошковима.

Душан, Калуђерица

Како сте и сами навели законска обавеза издржавања деце након развода брака установљена вам је правноснажном судском пресудом. На основу те пресуде којом

Припрема
Радојка МАРИНКОВИЋ

ПРАВНИК ВАМ ОДГОВАРА

је одређена и висина односно проценат те месечне обавезе у поступку извршења, Војна пошта односно сада Фонд СОВО као исплатиоци ваших месечних примања имају обавезу да преко административне забране обуставе део примања у износу одређеном у пресуди и тај износ исплате на рачун ваше деце односно њихове мајке као законског заступника и родитеља коме су она након развода брака поверена на чување и васпитање. Из тих разлога исплатилац нема законско овлашћење да "стопира" исплату на коју је обавезан нити да цени њену законску оправданост. Стога је заиста потребно да у посебном поступку затражите да се утврди чињеница да је ваша законска обавеза издржавања деце престала јер су они, како сте навели, завршили редовно школовање и запослили се, а здравствено су способни за самосталан живот односно над њима није продужено родитељско право. Тек када престанак на-

ведене обавезе буде утврђен у надлежном поступку и донета одлука буде достављена исплатиоцу ваших примања, односно Фонду, обуставиће се алиментације. Дакле, Фонд није повредио закон на вашу штету.

ОТКУП СЛУЖБЕНОГ СТАНА

Корисник сам службеног стана од 1987. године. С обзиром на то што новим Правилником не постоји резиденцијални услов 15 година ефективног стажа за откуп, какве су могућности и на који начин могу откупити садашњи стан? Стан је површине 36 м² а следује ме троипособан. Незванично сам чуо да је могуће исти преименовати у категорију стана за откуп. Кома да се обратим по овом питању?

Зоран из Подгорице

Важећи законски прописи предвиђају могућност да службени стан који користите "преименујете" у стан у закуп на неодређено време. О томе да ли су у конкретном случају испуњени услови за преименовање утврдиће се у посебном поступку који ћете покренути подношењем захтева Војној пошти 1313 Београд за преименовање службеног стана у стан у закуп на неодређено време. Ако се изврши та промена, решење о закупу службеног стана замениће се решењем о закупу стана на неодређено време, те ћете на основу таквог решења закључити уговор о закупу стана на неодређено време. Такав уговор је основни правни предуслов за подношење захтева за откуп стана којим ћете се обратити Војноградјевинском центру Београд. ■

ОКОМ КАМЕРЕ

Снимио Радован ПОПОВИЋ

ПРВА БИТКА ЗА ГРОЗНИ

ДОБРО ДОШЛИ У ПАКАО ЧЕЧЕНИЈЕ

Снаге руске војске ушле су 31. децембра 1994. ујутро у центар Грозног, практично без икаквог отпора. Све је изгледало тако мирно да су војници чак отишли до шалтера железничке станице да резервишу карте за повратак кући. Чак ни страже нису истурене, нити су обезбеђена возила. Око 15 сати официр за везу известио је команданта бригаде да је на радију ухватио поруку "Добро дошли у пакао". Нису знали да ли је у питању шала или упозорење. Одједном је заиста настао пакао. После 60 сати, колико су трајале борбе, руски губици били су застрашујући.

Конфликт у Чеченији траје већ столећима, тачније од 1783. године, када је руско царство анектирало Грузију, задобивши тиме и власт над том територијом. Међутим, Чечени, познати као врло вешти, храбри, упорни и сурови борци, одговорили су отпором који је кулминирао Кавкаским ратом окончаним тек 1864. године. Лав Николајевич Толстој је тај сукоб описао у свом делу "Хаџи Мурат".

Отпор Чечена није престао ни током совјетске владавине, а био је посебно изражен у Другом светском рату, када су, уз немачку помоћ дотурану из ваздуха, припремали оружани устанак. Стаљин је наредио депортацију Чечена и Ингуша у Казахстан 1944. године, а Хрушчов их је 1957. вратио у родну земљу.

Након што су збацили совјетску власт 1991. године и изабрали Џахара Дудајева за председника, влада је прогласила сопствени устав, игноришући резултате избора у Русији 1993. године. Због тога је Борис Јељцин, председник Русије, послао трупе у Чеченију децембра 1994. године. Крајем месеца руске трупе су се приближиле Грозном са намером да га заузму.

■ ПРИПРЕМЕ ЗА ОПЕРАЦИЈУ

Борба у великом насељеном месту није лака ни за једну војску, јер поставља изузетне захтеве борбеним саставима и логистичким службама. Када је војска Русије ушла у Чеченију децембра 1994. године, нико није могао претпоставити да ће битка за главни град Грозни трајати скоро до половине фебруара наредне године.

Руске снаге имале су 34 батаљона са скоро 24.000 људи и то 19.000 војника, организованих у пет мотострељачких, два тенковска и седам ваздушно-десантних батаљона (тзв. десантници), те 4.700 припадника МВД-а (Министарство унутрашњих послова) разврстаних у 20 батаљона. Подршку им је давало 80 тенкова, 208 БМП-а, 182 артиљеријска оруђа и минобациача, те 90 хеликоптера. Неке од јединица биле су професионалног састава (десантни батаљони), али већином нису имале борбено искуство нити су учествовале у операцијама тог обима. Пошто веће јединице нису биле адекватно попуњене људством нити спремне за сложене операције, од мањих јединица створене су здружене формације и упућене у Чеченију.

Грозни је административно подељен на четири градске четврти: Лењинску, Заводску, Старопромисловску и Октабрску. Све су настанене, али је трећа уз то била и место где су се налазили нафт-

ни извори, а у Октабрској су била смештена скоро сва индустријска постројења. Војска је окружила град са три стране, али га није у потпуности опколила, што је, по многим аналитичарима, била велика грешка, јер су Чечени са југа доводили резерве и материјална средства.

Планирање операција и линија наступања урађени су на основу мапа у размери 1:50.000 или чак 1:100.000, јер није било детаљних планова града у размери 1:12.500 или крупнијој. Сателитски снимци били су од изузетног значаја, али их није било довољно јер су сателити искључени да би се уштедело у новцу. Изведен је мали број аеро-фото извиђачких летова. Команданти нижих јединица нису располагали ни плановима града нити фотографијама снимљеним из ваздуха. Обавештајни подаци били су врло оскудни, а релевантне службе нису уочиле да су индустријска постројења на прилазима граду, дуж линија комуникације, са својим дебелим бетонским и каменим зидовима, мноштвом тунела и пасажна на земљи и испод ње, идеална за извођење одбране.

■ КАТАСТРОФАЛНИ ПОЧЕТАК

Прва јединица која је 31. децембра у шест сати ујутро ушла у град била је 131. мајкопска бригада под командом пуковника Савина. Њен задатак је био да поседне западну страну града, али осетивши да нема отпора (град је био сабласно пуст), уз сагласност претпостављених, колона је продужила до железничке станице у близини центра где је стигла око 15 часова.

Из другог правца града до железничке станице требало је да дође 81. мотострељачки пук. Чеченске вође, Џохар Дудајев, Аслан Масхадов и Шамил Басајев више пажње усредсредиле су на ту страну, па је због тога њихова реакција према 131. бригади касно уследила.

Све је изгледало тако мирно да су војници чак отишли до шалтера да резервишу карте за повратак кући. Чак нису истурене ни страже нити су обезбеђена возила. Официр за везу је, око 15 сати, известио Савина да је на радију ухватио поруку "Добро дошли у пакао", али ни он нити командант бригаде нису знали да ли је у пита-

њу шала или упозорење. Одједном је заиста настао пакао. По речима једног од преживелих војника, "изгледало је као да је извршен атомски удар".

Врло дисциплинованим плотунима из РПГ-а методично су уништена возила једно за другим. Јединица је покушала пробој под сталном ураганском ватром Чечена, али су губици, после неких 60 сати, колико су интензивно трајале борбе, били застрашујући. Погинуло је скоро 1.000 официра и војника, укључујући и пуковника Савина, а 74 су заробљена. Заједно са губицима 81. пука, уништено је 20 од 26 тенкова, 102 од 120 БМП-а и свих шест самоходних ПА топова ЗСУ-23/4.

Највећи губици су настали када је војсци почело да понестaje муниције. Према руским изворима, утврђено је да су посебно опасни за возила били РПГ-и који су испаливани са кровова околних зграда. Чеченима је олакшано нишањење, јер су куполе возила биле пребојене широким белим крстовима како руски хеликоптери не би ракетирали сопствена возила, али се они нису појавили због лоших временских услова. Тако је завршен први део битке за Грозни, од 31. децембра до 3. јануара 1995.

Постоји неколико разлога за ту катастрофу. Као прво, Војна обавештајна служба (ГРУ) и Савезна контраобавештајна служба (ФСК), како је већ речено, нису прикупиле потребне обавештајне податке. Операција је површно испланирана. Јужни део града није опкољен и изолован, нити су границе Чеченије блокиране, а јединице нису психолошки, стручно и материјално припремљене за тако

ЛОШ МАТЕРИЈАЛНИ ПОЛОЖАЈ ВОЈСКЕ

У време рата у Чеченији, подсетимо, руска војска је била лошег материјалног стања, а више од две године нису изведени маневри на нивоу пука или дивизије. Батальони су били попуњени са највише 55 одсто људства. Скоро 85 одсто руских младића избегло је или одложило војну обавезу, тако да је војска била присиљена да прими у своје редове и регруте са криминалном прошлoшћу, проблематичног физичког или менталног здравља.

Исхрана војника, нерешена стамбена питања и плате официра били су тада перманентни проблеми руске војске.

жестоку борбу. Поред тога, регрути у на брзину оформљеним јединицама нису, према властитим изјавама, знали да су упућени у борбу нити против кога треба да се боре. Неки су мислили да иду у Грозни да би обављали стражарску дужност, а неки чак код себе нису ни имали оружје и муницију. Возачи БМП-а су често били официри, јер посаде нису биле попуњене, а није било довољно ни обучене моторизоване пешадије. Војници у посадама БМП-а нису се међусобно добро познавали, јер су се први пут срели неколико дана пре тога.

Није извршена ни потребна преоперативна припрема за координацију дејства јединица и одељења. Тенкисти нису могли да отворе ватру из митраљеза, јер нису добили муницију. Чечени су нишаније РПГ-а поставили довољно високо или ниско да основно оружје тенкова није могло бити употребљено. И најзад, руска војска је дејствовала под одређеним ограничењима – нису смели први да отворе ватру. Тих дана им ни временске прилике нису биле наклоњене, јер су онемогућиле подршку из ваздуха 31. децембра, а 1. и 2. јануара је ограничиле.

Треба истаћи да су неки команданти одбили да уђу са јединицама у Грозни не из кукавичлука, већ због недостатка ватрене подршке, за коју су сматрали да им је неопходна.

Други део битке за Грозни обухвата активности од 4. до 17. јануара, када су руске снаге заузеле председничку палату и северни део града.

Прво су изведени ваздушни удари и тако уништена оклопна возила која су Чечени оштетили и напустили или заробили. Јединице ОМОН-а (посебне јединице полиције ПЈП) спречавале су са граничарима покрете Чечена према Дагестану и кроз саму Чеченију. Појачани су интензитет аеро-фото и сателитског извиђања, те употреба ласерских пројектила уз навођење са земље и ТВ-вођених пројектила ваздух-земља. Прегруписане су јединице, мале извиђачке војне јединице тражиле су заробљене војнике, док су се трупе

Шамил Басајев

СУРОВОСТ ЧЕЧЕНА

Са пословичном суровошћу, Чечени су одсецали главе заробљених руских војника и ређали их дуж главних путева. Рањене и погинуле Русе вешали су за ноге на вратима или прозорима зграда које су користили као упоришта. Гађали су цивилно медицинско особље иако је било обучено у беле мантиле. Масовно су постављали мине изненађења под тела погинулих руских и чеченских бораца, под прагове улазних врата у станове, улазе у метро и канализацију, привидно одбачену опрему и оружје, али не и у куће како би избегли сопствене губитке.

МВД-а бориле са врло покретним чеченским групама, које су вешто користиле канализацију и водоводне тунеле како би зашле за леђа противнику.

■ НЕПОВОЉАН ОДНОС СНАГА

До 10. јануара руске трупе отвориле су два коридора у граду којима су снабдеване јединице и евакуисани рањеници. Два дана касније изведен је велики удар на центар града, који је погођен са 40 ракета град. Међутим, тек 15. јануара је цео град опкољен, што је, према многим анализама, требало прво урадити. Захваљујући интензивним напорима десантника, оклопно-механизоване пешадије и морнаричке пешадије (маринаца), заузета је председничка палата, чиме је окончана борба за северни и централни део града, а настављена је у јужном делу.

Чеченима је почело да понестаје муниције и хране. Мада је у граду преостало око 3.500 бораца, Дудајев је изгубио контролу над њима и отпор је постао слабије организован и испољен махом у Барановки и Октјабрској четврти. Тиме је борба за град ушла у трећу фазу. Чечени су се све чешће пресвлагали у цивилну одећу, униформе руске војске или стављали ознаке особља Црвеног крста, те у повољним условима нападали војнике и трупе МВД-а, или једноставно напуштали град.

У операцијама претреса (засчитки), војска и МВД захтевали су од цивила да се свуку и на раменима тражили модрице од кундака ватреног оружја, а на подлактицама опекотине од чаура. Ако су цепови одеће били пребојени сјајном оловно-сребрнастом бојом, то је значило да је у њима држана муниција. Сјајне мрље од убацивања граната у цев на унутрашњој страни доњих делова рукава биле су карактеристичне за минобачачлије и артиљерце. Нишанија РПГ-а је на одећи имао влакна или остатке гужвица памука.

Борбе у Грозном су с временом јењавале због успешног дејства војске и МВД-а, али и због тога што су Чечени тежиште борбе пренели у друге градове. Према руским војним изворима, у првом чеченском рату погинуло је 3.826 војника, 17.892 су рањена, а 1.906 води се као нестало.

Анализе показују да није ангажовано довољно војника и трупа МВД-а у тој операцији. Ако се има у виду да нападач мора да има предност у људству од 3-4:1, руске снаге морале су да броје минимум 60.000 војника јер је чеченских бораца било око 12.000. Други аспект је изразита супериорност Чечена у средствима за везу. Масовним коришћењем мобилних телефона и моторола, они су остварили изузетно висок ниво комуникације чак и међу малим ударним тимовима од неколико људи. Чечени тврде да су имали једну моторолу на шест бораца, а сматрају да би било идеално да је сваки борац имао своју. Сталним прислушкивањем радио саобраћаја руске војске, користећи радио-уређаје које су могли легално купити пре рата, долазили су до драгоцених података, јер Руси нису имали уређаје за шифрирање порука.

Посебно изненађење била је масовна употреба РПГ-а. Ово, у суштини противоклопно оруђе, коришћено је и за гађање моторних возила, за дејство по пешадији кад год је наступала у групи и нисколетелим хеликоптерима. Употребљавано је практично и као минобачач гађањем циљева иза зграда у високом луку. Да би појачали ефекат РПГ-а, Чечени су лепљивим тракама на гранату причвршћивали штапине тротила, обично по два од по 400 грама. То су назвали "фуга" и испаливали је најчешће у прозоре стамбених објеката пре напада.

Чечени су град поделили на секторе, а у њима је било три до пет ударних тимова. Један тим је чинило седам бораца: двојица РПГ нишанија, снајпериста, митраљезац и три борца са калашниковом, који су доносили муницију, а један је служио и као болничар. Три таква тима чинила су вод, а три вода групу од око 75 бораца, што је био оптималан број за организовање заседе.

Заседе су постављане дуж једног блока зграда и то само са једне стране улице, никад са обе, и само у приземљу зграда, ради лакшег повлачења. Један вод био је одговоран за уништење колоне која уђе у заседу и био је распоређен по тимовима на три позиције. Остала два вода затварала су заседу и спречавала повлачење колоне или долазак појачања. Када би воде возило у колони стигло до позиције првог вода, вођа би моторолом обавестио остала два

МОЋ МЕДИЈА

Руска војска је изгубила информативни рат у Чеченији. Камерманима и репортерима није дозвољено да интервјуишу војнике. Међутим, Дудајев је исправно схватио моћ медија. Путем видео-камера, импровизованих ТВ студија и Интернета показао им је оно што су желели да виде, током бројних интервјуа оркестрирао је чињенице у своју корист и придобио симпатије доброг дела међународне, па чак и руске јавности.

Према речима високог официра КОС-а руске војске: "Операције у Чеченији отпочеле су а да јавност није била припремљена за њих. Апсурдна је била забрана комуникације новинара са нашим трупима. За Дудајева, новинари су увек били драги гости".

вода да почиње напад, с тим да су увек прво гађали чеоно и задње возило у колони.

Снајперисти су били стална опасност и обично су заузимали позиције са којих су ватром подржавали своје водове. Осим што је наносио губитке, снајпериста је увек имао снажан психолошки ефекат и представљао је препреку брзом напредовању пешадије. Руси су користили бацаче пламена да би истерали снајперисте из заклона и обезбедили улаз у зграду.

Чечени су се највише бојали минобацача и шмеља (бумбар). То је термобарично оружје дужине 920 mm, тешко 12 kg, калибра 93 mm и домета минимално 20, а максимално око 600 метара. Директним ударом оно је пробијало зидове зграда и утврђене положаје.

■ ГОРКА ИСКУСТВА

Руске трупе нису познавале град. Немајући локалне водиче, мештане, често су се губили у слепим улицама или баштама. Чечени су користили њихову дезоријентацију да би им се брзим пребацивањем нашли у позадини или на боковима. Њихове активности нису биле везане само за одбрану града, већ су нападали и артиљеријске положаје и позадинске јединице у околини Грозног. Да би избегли убитачно дејство артиљерије и авијације, настојали су да буду што ближе руским положајима, до те мере да се често дешавало да су у истој згради били Чечени у горњим, а Руси у доњим спратовима, или обрнуто.

Јединице руске војске су углавном избегавале ноћну борбу и покрете, што је у супротности са традицијом чувених развједника (извиђача) Црвене армије из Другог светског рата и говори о њиховом

Џохар Дудајев

Аслан Масхладов

Чеченски побуњеници у Грозном, 1995. године

степену увежбаности. Чечени су се, напротив, радо кретали ноћу, увлачили међу две руске јединице и отварали ватру на обе да би, потом, брзо нестали и препустили непријатељским јединицама да међусобно размењују ватру. Координација јединица војске и МВД-а није била добро усаглашена, што је доводило до успоравања или заустављања напредовања.

Оклопно-механизована пешадија није подржавала оклопна возила у нападу на прави начин, већ се кретала иза возила, а једном освојени делови града нису потом били и осигуравани. Чак ни БМП-и нису били додатно заштићени металним мрежама од удара

НИЗАК НИВО САНИТЕТСКОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА

Посебан проблем за руску војску у Чеченији био је низак ниво санитетског обезбеђења, баш као и током рата у Авганистану. Могло се очекивати да ће извући одговарајуће поуке, али није било тако. За врло кратко време око 20 одсто војника оболело је од заразне жутице (хепатитис А). Осим тога, црвене инфекције (шигелоза и ентероколитис) биле су сталан проблем услед недостатка воде за пиће и прање порција и посуђа. Недостатак воде и објеката за личну хигијену брзо је довео до вашљивости.

Осим физичког, нарушено је и ментално здравље војника до те мере да је 72 одсто имало неки облик психичког поремећаја, а чак 10 одсто акутне емоционалне реакције. Ово је уочено, па је предложено да се свакој већој јединици придода одређени број психолога, психијатара и психофармаколога.

РПГ-7, или пак топовским чаурама напуњеним камењем и шутом и причвршћеним за каросерију.

Пошто су Чечени користили делове руских униформи или се повремено у потпуности одевали у њих, било је неопходно јасним знаком обележити руске војнике да не би дошло до забуне са катастрофалним последицама.

Чечени су врло лукаво појединачна села и предграђа прогласили за "проруска" и тврдили да ће их напаст и уништити, док су у ствари у њих сместили своје центре планирања, руковођења и командовања.

На крају се мора поменути да и понашање одређеног броја руских војника према цивилима у Грозном и око њега није било применено. У потрази за храном и пићем или током засчитки, неки од њих нису презали од малтретирања цивила, крађе или пљачке. Појединци су

врло лако продавали војну опрему, па чак и оружје.

До краја маја 1995. године, руска војска је заузела веће градове и осигурала скоро две трећине Чеченије. Априла 1996. убијен је Дудајев пројектилом ваздух-земља, јер је откривен док је користио сателитски телефон. Августа 1996, након неколико прекида ватре и поновног напада Чечена на Грозни, преговорима са Масхладовом договорено је повлачење руских трупа. Јануара 1997. године, Русија је признала владу Масхладова након његове победе на председничким изборима. ■

Др Александар МУТАВЦИЋ

ИЗМЕЋУ ДИПЛОМАТИЈЕ И ОРУЖЈА

Дугогодишње политичко и војно неслагање Ирана и САД искристалисало је још једну, веома озбиљну, међународну кризу. Непосредан повод овог пута је ирански нуклеарни програм, чији је циљ, по свему судећи, производња нуклеарне бомбе.

Иран, предвођен шахом Резом Пахлавијем некада је био највернији амерички савезник у региону Средњег истока. Међутим, он данас представља "трн у оку" америчкој али и западноевропској спољној политици. Радикална промена власти почетком 1979. године на чело Ирана довела је клерикалне вође, које, како се показало, нису презале ни од ограничене оружане сукоба са САД.

Подсећања ради, први такав сукоб одиграо се априла 1980. године када су амерички специјалци доживели дебакл у покушају ослобађања талаца из америчке амбасаде у Техерану. Затим је следило америчко ангажовање у Персијском заливу у циљу заштите поморских путева током ирачко-иранског рата (1980–1988). Иако су тада обе зарађене државе дејствовале по трговачким бродовима који су пловили овим водама, за главног кривца означен је Иран. Априла 1988. године, у америчкој операцији *Богомољка*, за одмазду је потопљено и онеспособљено више иранских ратних бродова и нафтних платформи.

Међутим, то није било све. Налазећи се у иранским територијалним водама, јула исте године амерички разарач оборно је противавионом ракетом путнички авион *ербас А300* са 290 путника који је летео на линији Бандар Абас–Дубаи.

Ово су само неки детаљи који описују релације између Ирана и САД чије се последице осећају и данас. Својеврсна изолација запада и индиферентност истока извеле су Иран на пут "ослонца на сопствене снаге", који је, према извесним показатељима, имао више успеха него у неким другим државама у сличној позицији. Војнички посматрано, Иран је и поред дугогодишњег рата са Ираком успео прво да очува, а затим и изгради савремену оружану силу коју ни највеће светске силе данас не смеју да потцењују. Примера ради, у области ваздухопловства, као најнапреднијој грани војне индустрије, Иран је освојио технологију самосталног одржавања

најсавременијих америчких летелица преосталих из доба шахове владавине а које лете и дан данас (укључујући још увек актуелни F-14 tomcat). И не само то. На основу ових ваздухоплова пројектовани су и у серијску производњу уведени нови.

Штавише, и пројектовање и производња балистичких ракета средњег домета одавно су престали да буду тајна за иранске стручњаке. Нагађања око тога ко је био технолошки ослонац ових пројеката у овом моменту су небитна ако се има у виду крајњи резултат.

Међутим, све то не би био тако велики проблем да Иран у међувремену није дубоко загазио у воде нуклеарне технологије које су данас предмет озбиљног спора са међународном заједницом.

■ НУКЛЕАРНА ЕНЕРГИЈА УМЕСТО НАФТЕ?

Иако је декларативни повод за освајање нуклеарне технологије била њена употреба у мирнодопске сврхе, наивно је поверовати у ове изјаве иранских вођа. Јер, држави која је у светским оквирима трећа по резервама нафте, нуклеарна технологија очигледно није преко потребна за производњу струје. Аспирације Ирана да постане лидер исламског света биле би врло конкретно поткрепљене поседовањем нуклеарне бомбе. Такође, нуклеарни потенцијал био би адут због којег би се амерички врх (и не само он) добро замислио пре било каквог ангажовања против Ирана и његових верских и политичких вођа. Како поједини аналитичари процењују, дан у којем ће Иран постати нуклеарна сила сада је само питање времена – можда мереног и у месецима. На ово вероватно неће утицати ни одлука да Иран буде пријављен Савету безбедности УН ради потенцијалног кажњавања у виду санкција међународне заједнице. У том смислу, Ројтерс наводи да су иранске власти убеђене да ће “преживети” било какве санкције јер сматрају да им је позиција јака због високе цене нафте и нестабилности у суседном Ираку.

У међувремену, теку дипломатски напори да се постигне каква-такав споразум, посебно у сегменту контроле процеса обогаћивања уранијума. Овај процес је, иначе, кључан за стављање у погон нуклеарног реактора али и производњу нуклеарне бомбе. Након што је Иран недавно затворио врата инспекторима Међународне агенције за атомску енергију (IAEA) као решење (које делимично подржава ЕУ и САД) спомиње се посредовање Русије. У тој, тренутно актуелној варијанти, процес обогаћивања уранијума био би реализован у руским погонима чиме би се спречила могућност производње оне количине обогаћеног уранијума који је довољан за израду атомске бомбе. Агенцијске вести које пристижу из дана у дан упућују да се иранска спољна политика можда креће у правцу компромиса овакве врсте.

■ ВОЈНА ОПЦИЈА – ЈАВНО НЕ, СУШТИНСКИ ДА

Без обзира на то, поједини угледни западни медији ипак шпекулишу могућом војном акцијом. Као потенцијално главни актери, осим америчких снага, у овим изворима виде се и Израелци. Негирале се припреме за акцију или не, сасвим логично звучи да војни планери ових “заинтересованих” земаља спремају оружану опцију, којом би се на дужи период елиминисала опасност од иранског нуклеарног програма. У том контексту могу да се тумаче и речи израелског министра одбране Шаула Мофаза који је изјавио да “Израел ни под којим условима неће прихватити да Иран постане нуклеарна сила и да се припрема за могућност да дипломатија не успе да заустави нуклеарне амбиције Техерана”. Иако није експлицитно рекао да ће Израел предузети војну акцију да заустави развој иранског нуклеарног програма, нагласио је да јеvreјска држава “неће ни на који начин моћи да прихвати иранску нуклеарну способност и мора имати моћ да себе одбрани... и то припремамо”.

Међутим, једнострана акција Израела могла би да знатно отежа америчку позицију на Блиском истоку, због чега званичном Вашингтону ово никако не би ишло на руку.

Зато и Американци, са своје стране, изводе одређене припреме терена за акцију. Немачки *Der Tages Spiegel* недавно је известио о низу сусрета између вашингтонске администрације и Турске, која је изузетно узнемирена развојем догађаја и противи се стварању курдске државе у региону. У тајним преговорима Американци нуде Турској војну операцију против кампов Курдистанске радничке партије (РКК) у Северном Ираку, а заузврат траже подршку у операцији против Ирана. Иако су званични турски представници ово писање медија назвали "шпекулацијама које немају покрића", медији упозоравају на чудну коинциденцију да су Анкару у јако кратком временском размаку посетили многи високи званичници Вашингтона и НАТОа, прво директор америчког ФБИ, затим шеф ЦИА, а после њега генерални секретар НАТОа...

■ ТВРД ОРАХ

Без обзира на то да ли ће до оружане интервенције доћи или не, чињеница је да је Иран далеко сложенија мета у односу на претходне жртве америчке интервенционистичке политике. Разлога је више, али задржимо се само на војним. На пример, лекција коју је исламском свету 1981. године дао Израел онеспособљавањем ирачког нуклеарног реактора Озирак, натерала је Иран да своје нуклеарне капацитете равномерно распореди на неколико десетина локација. Да би се дошло до прецизних података које су локације најрелевантније мете у потенцијалном удару, потребан је озбиљан обавештајни рад. Чак и у случају поседовања праве информације, поставља се питање војних потенцијала који би извршили једновремени удар по свим циљевима (који су на основу искустава вероватно добро фортификацијски уређени).

Бројни аналитичари који разматрају потенцијалну војну акцију против Ирана пажњом усмеравају углавном на ваздухопловне потенцијале. Иако употреба специјалних јединица није искључена, због карактера и удаљености објеката дејства (а и негативних искустава током операције *Орлова канија*), ова опција сматра се мање вероватном.

Да би изводио овакве или сличне ударе из ваздушног простора, Израел годинама посвећује велику пажњу опремању и обучавању одређених јединица авијације способних за реализацију оваквих задатака. Носилац овакве акције највероватније би био 69. сквадрон Израелског ратног ваздухопловства који у свом са-

ставу има авионе F-15 I. Ово су иначе најскупљи и најсложенији борбени авиони који се тренутно налазе у наоружању Израелског ратног ваздухопловства. Њихова главна карактеристика је могућност остваривања великих долета уз ношење импозантне количине прецизно вођених убојних средстава. Уз допуну горивом у ваздуху, Американци су током дејства у Авганистану овим авионом успели да изведу мисије дугачке и по 15 часова. Ова карактеристика је кључна, јер је мало вероватно да би се Израелци, одлуче ли се на овакву авантуру, ка Ирану упутили најкраћим путем који води преко Саудијске Арабије. У том би случају, чак и да прођу неопажени поред саудијског система ПВО (наоружаног такође авионима F-15), тешко заобишли америчке системе осматрања. А уколико их ови не би детектовали или ако их једноставно пусте да прођу, то би изазвало гнев исламског света. Из тог разлога, политички изнуђена маршрута ишла би преко Црвеног мора што би тражило више допуњавања горивом у ваздуху, исцрпило би посаде а и прикривеност формације на циљу била би доведена у питање. Међутим, низ спектакуларних ваздухопловних операција које су Израелци извели претходних деценија, указује да су се они и поред свега, ипак опредељивали за овакве "немогуће мисије".

Американци су, са друге стране, у бољој позицији. У Персијском заливу константно држе један већи флотни састав предвођен носачем авиона. У региону Залива такође се налази више америчких база које би индиректно (прикривено од Арапа) могле да послуже као логистичка подршка и одсечна даска. Међутим, као главна ударна снага виде се "невидљиви" бомбардери B-2 који би летели из америчке базе Дијего Гарсија у Индијском океану. Наоружани сателитски вођеним бомбама које се са безбедне удаљености самонаводе на претходно унесене фиксне позиције и у комбинацији са крстарећим ракетама које би лансирао флотни састав, дејство по циљевима сигурно би било испољено. Ово значи да би бомбе и ракете (искуствено говорећи) готово сигурно пале на уцртане циљеве. Да ли би ти циљеви заиста били они прави или не и какве би последице имао нападач – то је сасвим друга прича.

Наиме, за разлику од СРЈ 1999. године или Ирака 2003. године, Иран располаже далеко модернијим ПВО системом, премда постоје одређене дилеме о нивоу његове интегрисаности. Његова ваздухопловна компонента укључује ловце F-4, F-14, мираж F-1 и МиГ-29. Иако тачан број исправних ловаца није доступан (сасвим логично), претпоставља се да она превазилази цифру 100 што је веома респективно – не укључујући још стотинак ловаца слабијих карактеристика. Међутим, потенцијалне нападаче далеко више брину руски ПВО системи: С-300 који обезбеђује веће висине и даљине као и систем *Тор* који дејствује по циљевима на малим висинама, и то не само по авионима већ и крстарећим ракетама и другим пројектилима. Иран је у ове ПВО системе уложио преко милијарду долара. Иако су они још увек малобројни да би поразили "хај-тек" нападача, довољни су да му задају главобољу и нанесу губитке на које је током протеклих деценија заборавио.

■ ДО НАРЕДНЕ ЕПИЗОДЕ...

Тешко је предвидети реакцију Ирана на оружане нападе. Тешко је предвидети да ли би Иран глумио жртву или би одговорио ракетирањем поморског саобраћаја, америчких база у Заливу, Израела и сл. А чињеница је, коју не треба сметнути са ума, да Иран такве потенцијале већ данас има. Зато и сама помисао на ове ракете са нуклеарним бојним главама добрим делом презентује оно што генерише кризу.

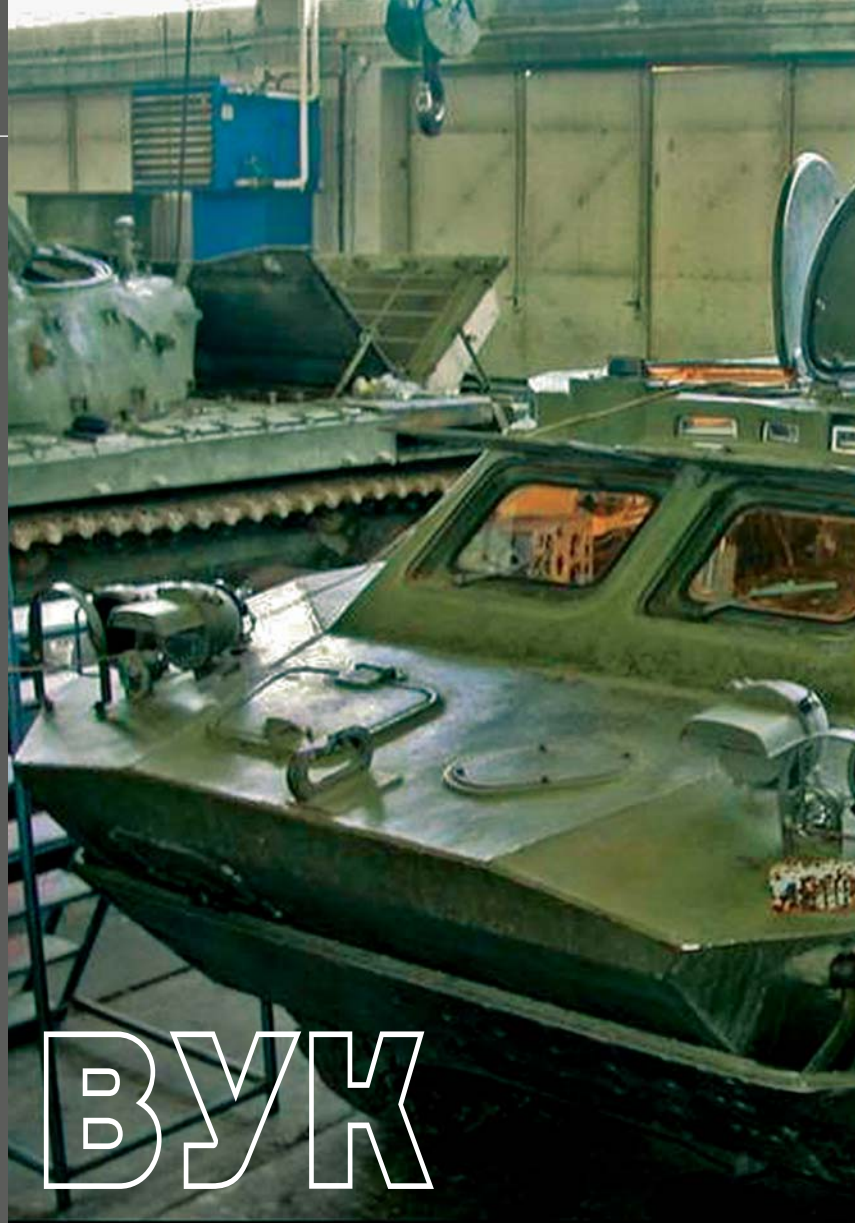
Без обзира на то како ће се ситуација са Ираном даље одвијати, време дефинитивно ради за њега и његово вођство. Из више разлога. Наиме, амерички проблеми у Ираку, оклевање и својеврсна дипломатска немоћ Запада (када је Иран у питању), отварају простор Ирану за економски раст, затим за јачање утицаја у исламском свету и константно модернизовање оружаних снага. На тај начин, садашња криза указује да је то само једна од епизода у досијеу Иран. Једноставно речено, мали су изгледи да ће се прича око Ирана у наредном периоду стишавати. Напротив. ■

Мр Славиша ВЛАЧИЋ

МОДЕРНИЗАЦИЈА ВОЗИЛА БРДМ-2

ТО ЈЕ

Модификација оклопног извиђачког аутомобила БРДМ-2 у возило намењено специјалним, противтерористичким и другим јединицама, названо **вук**, најбржи је и најекономичнији начин опремања Војске, уз истовремено ангажовање домаће војне индустрије. Тиме се старом возилу продужује век употребе, проширује примена и удахњује нови живот.

С дељење за специјалне јединице при Управи за обавештајно-извиђачке послове, специјална и електронска дејства ГШ ВСЦГ осмислило је идејно решење и покренуло развојни задатак под радним називом *Модернизација оклопног извиђачког аутомобила БРДМ-2 у специјално оклопно возило М-05 – вук*, а стручњаци Војнотехничког института разрадили су веома савремено техничко решење и пројекат те модернизације и модификације.

Оклопни извиђачки аутомобил *БРДМ-2 – амфибија* уведен је у наоружање бивше ЈНА још давне 1968. године, а у нашој војсци је још у оперативној употреби велики број тих возила или његових варијанти, противоклопних лансирних оруђа *ПОЛО 9П122* и *ПОЛО 9П133*, застарелих и избачених из употребе. Како је њихово одржавање веома отежано, услед застареле технологије, недостатка резервних делова и истрошених радних ресурса, била је разумљива идеја и потреба да се то возило модернизује и осавремени. Тако му се продужује век употребе, проширује примена и удахњује нови живот.

У том развојном пројекту, поред Војнотехничког института, учествује ТРЗ Чачак, као носилац и финализатор производње, и још десетак других државних и приватних предузећа из домаће одбрамбене индустрије.

■ КОНСТРУКТИВНО ПРЕКРАЈАЊЕ

Вук је намењен за употребу у специјалним, противтерористичким, војнополицијским, извиђачко-диверзантским, јединицама везе, електронских дејстава и за јединице које ће бити ангажоване у мировним и хуманитарним мисијама УН-а. Идејно решење базира се на модернизацији и модификацији

Возило које је послужило као основ за модернизацију

основног возила *БРДМ-2*, што подразумева стварање простора за комфоран смештај осам чланова посаде, омогућавање лаког улажења и напуштања возила, те замену постојећег бензинског мотора савременијим дизел-мотором и уградњу туреле са припадајућим наоружањем. На возилу је предвиђена уградња савремене оптоелектронске и навигационе опреме, средстава везе, система бацача димних кутија, додатног оклопа, заштитних балистичких стакала, маскирног и других комплекта специјалне опреме и склопова.

Том реконструкцијом добиће се, пре свега, висина у делу возила, потребна за смештај пет укрцних чланова посаде. То ће бити постигнуто испуњавањем три основна захвата: уклањањем два пара помоћних точкова са припадајућом трансми-

сијом, исецањем њихових блатобрана у унутрашњости возила и изравнавањем тог простора са подом возила, те уклањањем куполе са наоружањем и издизањем кровне плоче оклопног тела на потребну висину. На бочним странама оклопног тела биће уграђена одговарајућа, тзв. десантна врата, неопходна за улазак и излазак пет чланова укрцног дела посаде.

Неће бити промењено радно место возача, али ће се на ранијем месту, предвиђеном за командира, налазити оператер оптоелектронске, навигационе опреме и радио-средства. Командир возила биће смештен у централном делу возила, иза возача и оператера, а нишанија иза командира, док ће се са њихових бочних страна налазити по два члана укрцног дела посаде. Седишта у вуку (за сталне и укрцне чланове посаде) биће засебна, анатомски обликована, са наслонима за главу и сигурносним појасевима преко оба рамена.

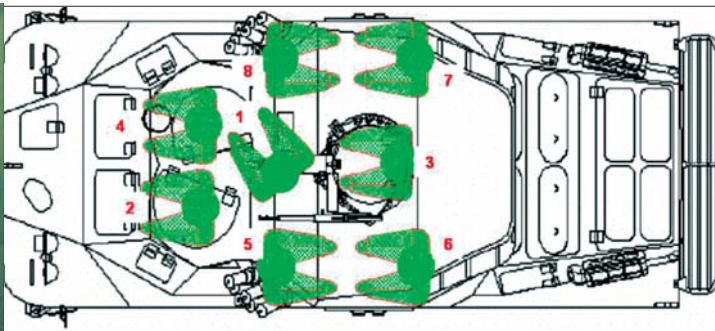
■ УГРАДЊА САВРЕМЕНОГ ДИЗЕЛ-МОТОРА

Један од основних циљева модернизације тог возила је замена постојећег ото-мотора савременим дизел-мотором. Након детаљног разматрања више типова дизел-мотора којим располаже домаће тржиште, због својих техничких одлика изабран је мотор типа AM General, 6,5 L military application, снаге 127 kW/3.400 rpm. Утврђено је да тај мотор, уз задржавање постојеће трансмисије, обезбеђује савлађивање максималног успона на сувом и тврдом земљишту, као и постојећи мотор ГАЗ 41. Максимална брзина је повећана на 105 km/h. Упоређујући габарите изабраног мотора, закључено је да се битно не разликују од габарита постојећег мотора ГАЗ 41.

Мотор AMG, 6,5 L, иначе, уграђује се у амерички теренски аутомобил високе проходности – HUMMER, који тренутно није у употреби у ВСЦГ, али је средњорочним Планом приоритетног опремања предвиђена набавка одређеног броја возила тог или сличног типа, за опремање специјалних противтерористичких и других јединица.

Како би се повећала балистичка заштита основног оклопа базног возила *БРДМ-2* на ниво заштите од погодака панцирног зрна калибра 7,62 x 54 mm API и 5,56 x 45 mm NATO Ball, примениће се монтажано-демонтажне облоге, израђене од комбинације стаклених и панцирних плоча (кевлар-керамика). Посебна пажња биће посвећена маси додатног оклопа, јер дозвољен прираштај масе не сме да угрози захтевана амфибијска својства возила.

Поред постојећег осматрачког комплекта, који ће остати на располагању возачу, оператеру и командиру, предвиђа се и уградња балистичких стакала на свим отворима на нивоу заштите оклопног тела, савремених радио-средстава са криптозаштитом, а постојеће инфрацрвене (ИЦ) справе за вођњу и осматрање биће замењене савременијим. Планирана је и уградња квалитетне конфигурације савремене оптоелектронске и навигационе опреме (дневно-ноћна камера, дигитални компас, ла-

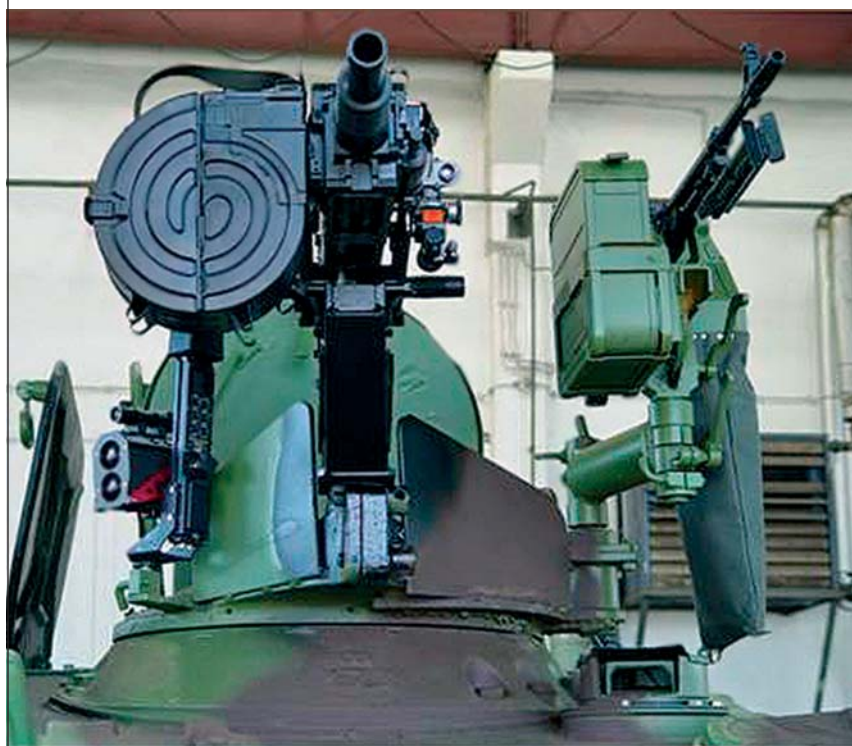

БАЦАЧ

ДИМНИХ КУТИЈА

Предвиђено је да се на возило *вук* уграде систем бацача димних кутија са шест фиксних цеви (3+3 комада, на предњим бочним странама кабине) за маскирање димом и додатни лансери са шест (3+3) управљивих цеви (са наоружањем), смештених на кровној плочи на бочним странама туреле. Они би били пуњени иритативном хемијском смешом (из групе несмртосносног хемијског оружја), гуменим куглицама или експлозивним "шок" ефектима.

НАОРУЖАЊЕ

На основну варијанту возила *вук* биће уграђен аутоматски бацач граната 30 mm M93 и митраљез 7,62 mm M84 (ПКТ), са дрвеним кундаком и оптичким нишаном, што представља техничко и идејно решење преузето са универзалног инжењеријског возила – 55 муња (реализовао га је исти развојни тим). Борбени комплет муниције треба да чине најмање три муницијска добоша, са по 29 метака за аутоматски бацач граната 30 mm и 750 метака за митраљез 7,62 mm ПКТ. Разматра се и могућност смештаја већег борбеног комплета муниције.

серски даљиномер, ГПС, и др.), која би се на одговарајући начин интегрисала са наменским софтвером рачунара командира возила.

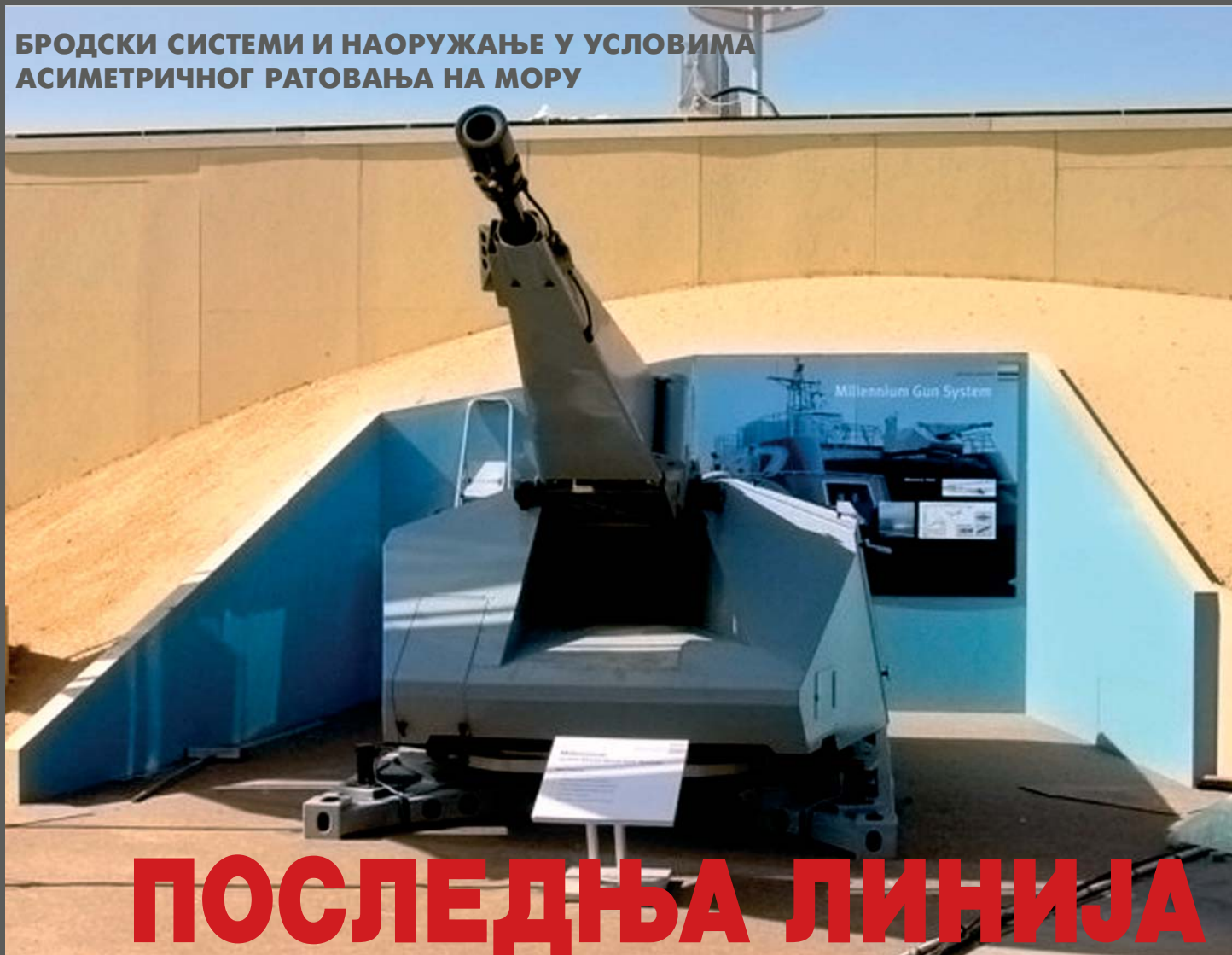
Вук ће поседовати и комплете специјалне извиђачко-диверзантске опреме, а мобилни комплет за маскирање и тробојни маскирни премаз пружиће му маскирну заштиту на нивоу најсавременијих решења у свету.

На задњој спољашњој, доњој страни возила биће израђена преклопна десантна папуча – платформа, са држачима за руке, како би служила за превоз чланова посаде у одређеним борбеним ситуацијама. Постојеће светлосне групе на базном возилу биће знатно појачане и осавремењене.

Модернизација оклопног извиђачког аутомобила *БРДМ-2* представља изузетно савремено и оригинално домаће решење, којим се технолошки превазиђеном борбеном средству удахњује нови живот и оно се доводи на квалитативни ниво тренутно најпознатијих решења из области оклопних аутомобила. Усвајањем технологије те модернизације, наше војне и научне институције, али и одбрамбена индустрија у целини, употпуњују своју понуду на светском тржишту војне опреме.

Модернизација *БРДМ-2* у возило намењено специјалним, противтерористичким и другим јединицама најбржи је и најекономичнији начин опремања и попуње Војске СЦГ, уз истовремено ангажовање домаће војне индустрије и коришћење расположивих, прекобројних и застарелих борбених средстава и осталих неангажованих материјалних ресурса ВСЦГ и Министарства одбране. ■

Мирослав ВИШИЋ

ПОСЛЕДЊА ЛИНИЈА ОДБРАНЕ БРОДОВА

Основно обележје савремених борбених операција на мору јесте асиметрично ратовање, под којим се подразумева коришћење неконвенционалних средстава и тактике за напад на ратне бродове различитог депласмана и намене. Да би се на ефикасан начин томе парирало развијени су системи за поуздану последњу линију одбране брода од тих опасности.

Савремена пракса препознаје асиметрично ратовање на мору као једну од највећих претњи морнарицама које су опремљене класичним средствима пројектованим за услове рата на отвореном мору. Већина великих поморских сила данашњице свесна је нове претње која може да им наруши доминацију. О томе говори и изјава одлазећег команданта америчке морнарице адмирала Вернона Кларка да највећу претњу америчкој морнарици представља асиметрично ратовање.

■ ПОМОРСКИ ПИРАТИ

Нову димензију обликовању модерних морнарица даје и повећана претња пирата и кријумчара, који у дрским препадима не презају од напада на много веће трговачке бродове, служећи се првенствено стрељачким наоружањем. У појединим регијама светског мора, проблем поморског пиратства попримио је алармантне размере тако да је иницирана међу-државна сарадња да би се смањио овај вид криминала. Због спровођења таквих мера, у Југоисточној Азији у близини пролаза Малака, реализоване су заједничке патроле индијске и сингапурске морнарице.

У операцијама против ратних и великих трговачких бродова терористичке организације и пирати углавном примењују мале, брзе чамце наоружане стрељачким наоружањем способне да се приближе потенцијалној мети неопажено, користећи ограничења радара и оптоелектронских осматрачких средстава на броду и да отворе ватру по рањивим местима као што су командно место, скупа опрема или простори где је смештена посада.

Ови чамци су опасна претња бродовима и у самоубилачким мисијама када се "филовани" експлозивом великом брзином приближавају мети, и у стању су да нанесу озбиљне штете и бродовима великог депласмана. Типичан пример такве претње је напад на амерички разарач Cole, класе Arleigh Burke депласмана преко 9.000 тона усидрен у аденској луци. То је, несумњиво, био један од најозбиљнијих напада на америчку морнарицу у пост хладноратовском периоду.

Претњу у условима асиметричног ратовања представљају и летелице као што су лаки путнички и пољопривредни авиони или беспилотне летелице које су у стању да се карактеристичним профилем лета "провуку" испод бродских осматрачких средстава и нанесу удар по виталним местима на броду. Иако модерна историја не бележи такве покушаје уништења бродова великог депласмана, искуство 11. септембра упозорава да се и претњама таквог типа посвети дужна пажња.

Имајући у виду да је већина морнарица своја средства и оружане системе развијала према условима ратовања на отвореном мору, супротстављајући се конвенционалној претњи, разви-

јени су системи који претендују да постану поуздана последња линија одбране брода од конвенционалних и неконвенционалних средстава.

■ БЛИСКА ЗАШТИТА

Анализирајући системе за блиску заштиту бродова, уочава се следећи тренд у развоју:

- одбрана од брзих и маневришућих ваздушних и површинских циљева, првенствено се ослања на аутоматске топове средњих калибара са великом брзином гађања, при чему се већина произвођача определила за модуларни концепт, који не ограничава избор калибра;

- да би се повећала прецизност, топови се спрежу са софистицираним оптоелектронским сензорским системима који обезбеђују поуздану детекцију, идентификацију и праћење ваздушних и површинских циљева дању, ноћу и у условима смањене видљивости. Рад у тим условима реализује се коришћењем термовизијских камера, које углавном функционишу на таласној дужини од 8 до 14 микрона;

- уочљиво је да се радари не користе тако често као део осматрачког система за одбрану од неконвенционалних претњи, што се може објаснити извесним техничким недостацима радара при осматрању акваторије при малим елевацијама, тактичким условима асиметричног ратовања, потребом за компактношћу система за управљање ватром, мањом потрошњом енергије и смештајем на ограниченом простору, што представља један од императива када се разматра уградња бродских система;

- да би се обезбедила висока вероватноћа погађања циља, у условима покретне платформе какав је брод који бележи ваљање, пропињање и скретање, захтев за стабилизацијом нишан-

ске и линије гађања представља неминовност; – оператор система за блиску заштиту брода углавном је смештен у унутрашњости брода, чиме не само да је обезбеђено даљинско управљање, већ је и смањен број послужилаца, редуковани су логистички трошкови уз знатно унапређење укупног нивоа заштите.

Реализација самог гађања може бити централизована, када систем блиске заштите брода аутоматску команду гађања добија од бродског система за командовање и контролу, или индивидуална, када се гађање изводи ослонцем на локални мултисензорски систем за управљање ватром, који је повезан са системом блиске заштите брода.

На основу оперативних искустава, већина корисника задржава могућност локалне "мануелне" контроле топа као резервног радног режима. Такође, на захтев корисника, тим системима могу се додати противоклопне или противваздушне ракете кратког домета са пасивним самонавођењем, ради повећања ефикасности система и проширења зоне дејства.

■ УНИВЕРЗАЛНИ ОДГОВОР

Која су основна обележја неких реализованих решења и пројеката који се налазе у фази развоја, а припадају средствима за блиску заштиту бродова од конвенционалних и асиметричних напада?

Немачка индустријска групација Rheinmetall-DeTec потенцијалним корисницима нуди три различита концепта као универзални одговор на конвенционалне и неконвенционалне претње. Њена швајцарска филијала, Oerlikon Contraves (contra aves, у преводу са латинског значи против птица) нуди бродски топ миленијум, познат и под ознаком GDM-008.

Ради се о топу калибра 35 mm, оптимизованог муницијом нове генерације типа AHEAD, једним од најјачих комерцијалних адута ове компаније. Концепт AHEAD подразумева пројектил опремљен временским упалачем који се програмира на устима цеви, путем тростепеног индуктивног навоја, при чему је време активирања упалача одређено у оквиру система за управљање ватром на основу параметара кретања циља и балистике топа. Кошуљица пројектила је префрагментисаног типа, са 152 волфрамска цилиндра масе 3,3 грама оштрих ивица, чиме је постигнут максималан ефекат при дејству на ваздушне циљеве.

У бродској варијанти, Oerlikon Contraves предлаже интеграцију топа миленијум са оптоелектронским системом MSP500. Он је у више тестирања који су симулирали реалне услове показао способност да открива и поуздано прати циљеве као што су мали, брзи чамци какви се користе у условима асиметричног ратовања. Произвођач наводи да је у оквиру тестирања 2002. године у пацифичком приобаљу на експерименталном пловилу Sea Slice, електрооптички систем MSP500 био у стању да открива и прати циљ каква је подморнички перископ, што говори о његовим респективним карактеристикама и који у спрези са топом 35 mm представља ефикасно средство за блиску одбрану брода.

Први купац миленијума је данска морнарица, која планира

да на оба нова брода класе Absalon угради по два топа, и то један на прамцу а други у крменом делу на хеликоптерском хангару, који ће функционисати у спрези са електрооптичким системом CEROS 200 који је развила шведска компанија Saab.

Немачка компанија Mauser, део филијале Waffe und Munition, средином деведесетих година, на основу анализа немачке морнарице о будућим потребама, започела је развој система MLG27 (Mauser Light Gun) која као основу користи аутоматски топ 27 mm, револверског типа, какав се уграђује у авионе *торнадо* и *тајфун* (Eurofighter).

У оквиру куполе релативно мале масе, око 850 килограма, уграђен је топ и оптоелектронски систем, немачке компаније

Atlas електроник, са дневним и ноћним каналом, ласерским даљиномером и уређајем за праћење циљева.

Топом се даљински управља, из унутрашњости кабине, са могућношћу ручног или аутоматског праћења. Обезбеђено је дејство по азимуту од 340 степени, док је поље дејства по елевацији ограничено између -15 и +60 степени, чиме је осигурано респективно поље дејства по циљевима у ваздушном простору. Ефикасно дејство против лаких бродова и ваздушних циљева је до 2.500 метара, а против обалских циљева до 4.000 метара.

Муницијски комплет од 90 метака омогућава осам захвата циљева са рафалима од једанаест метака. Компанија Mauser решење MLG27 рекламира као основно наоружање на бродовима мањег депласмана као што су патролни бродови, док на већем бродовима као што су *корвете* и *фрегате* служи као помоћно наоружање, првенствено намењено за самоодбрану. Једини купац за сада је немачка морнарица, која је наручила 83 комада за уградњу на бродове различитог типа, између осталог фрегате F123 и F124, те на нову корвету K130.

Следећи корак у развоју, који компанија Mauser нуди потенцијалним корисницима, јесте топ MLG25 представљен почетком 2005. године, са топом 25 mm Bushmaster I (са двоструким храњењем и муницијским комплетом од 220 метака) спрегнутим са оптоелектронским сензорским системом који је постављен изнад оруђа.

■ ВИШЕСЛОЈНА ОДБРАНА

Треће решење, које нуди групација Rheinmetall-DeTec, још се налази на концептуалном нивоу у оквиру кога се предлаже интеграција широког спектра сензора и "ефектора" под којима се подразумева артиљеријско и ракетно наоружање способно да одговори захтевима корисника у погледу ефикасне борбе против неконвенционалних циљева.

Респективну фамилију система за блиску заштиту бродова под називом тајфун нуди и израелска компанија Rafael, чији је развој започео средином деведесетих година ослањајући се на решење даљински управљане куполе OWS25, намењене за уградњу на оклопна борбена возила.

Своју премијеру, тајфун је 1995. године доживео у варијанти са топом 25 mm Bushmaster I на патролном броду израелске морнарице Super Dvora, када је његово функционисање тестирано у спрези са оптоелектронским системом MSIS компаније El-Op. До данас, са тајфуном је интегрисано више различитих типо-

ва топова као што су: 20 mm GIAT M621, M693, 30 mm Oerlikon KCB, Bushmaster Mk44, Mauser Mk30 Модел F, те троцевни митраљез 12.7 mm GAU-19/A.

Компанија Rafael нуди и интеграцију са топом који испалјује противоклопне ракете домета до 8 km класе NT-D (Neged Tank – противтенковски, Dandy), који сада има званичну ознаку Spike-ER, и противваздушних ракета кратког домета са пасивним ИЦ самонавођењем класе *стрела, игла или стингер*. Све неопходне прорачуне изводи балистички компјутер постављен на самом топу, док се осматрање и праћење може изводити или преко система постављеног на самом топу или ослањајући се на бродски осматрачки систем (оптоелектронски или радарски).

Према расположивим подацима, поред израелске морнарице која је финансирала развој тог система, међу кориснике *тајфун* убрајају се и традиционални корисници израелског наоружања као што су Индија, Сингапур, Аустралија и Шри Ланка, која је као платформу за систем *тајфун* изабрала руски топ калибра 23 mm.

Познати светски произвођач бродских топова, италијанска компанија Oto Melara, ослањајући се на вишедеценијску традицију и искуство, као одговор на модерне претње ратним бродовима, укључујући и асиметрично ратовање, нуди решење у форми хибридног артиљеријско-ракетног система који носи ознаку Mod 584. Стручна јавност је детаљније обавештена о том систему током разматрања архитектуре борбеног система нових *корвета* класе *Ваупиоа* морнарице Уједињених Арапских Емирата, који се у бродоградилшту у Абу Дабију граде према француској лиценци.

Будући да се ради о кориснику који је с једне стране суочен са претњом асиметричног ратовања, што је у региону Залива забележено још средином осамдесетих када су се мали ирански чамци са припадницима Гарде – Pasdaranima неуспешно залета-

ли у правцу великих америчких бродова, те његове спремности да за своју безбедност издвоји знатна средства, посебна пажња посвећена је систему за блиску заштиту бродова.

Одбрана брода, замишљена као вишеслојна, поред ракетног система ESSM и топа 76 mm, у последњој линији ослања се на до тада мало познати систем Mod 584 у чијем су развоју узета у обзир многа савремена искуства. Према расположивим подацима, систем за блиску заштиту бродова Mod 584 може да користи две варијанте топова у калибру 30 mm, и то Mauser Mk30 и ATK Bushmaster Mk44 (варијанта коју је изабрала морнарица УАЕ) са борбеним комплетом од 140 метака, док је у варијанти са топовима 25 mm Oerlikon KBA или ATK Bushmaster M242 борбени комплет повећан на 200 метака.

Систем подржава више радних режима, почевши од даљинског управљања на основу података добијених од централизованог система за командовање и контролу па све до управљања на основу података добијених од електрооптичког сензорског система постављеног на самом топу.

■ МОДУЛАРНИ КОНЦЕПТ

Још једна потврда о свеprisутности модуларног концепта јесте чињеница да корисник у складу са доктринарним одређењима, тактичким, техничким и финансијским ограничењима бира коначну конфигурацију система, који се са великих борбених средстава као што су авион, брод, тенк полако "сели" на ниво подсистема опреме и наоружања. То омогућавају софтверски пакети за виртуелно пројектовање у складу са захтевима корисника, на основу чега се у релативно кратком року израђује прототип који креће у тестирање и коначно производњу.

Произвођач нуди додатно повећање ватрене моћи уградњом лансера за противваздушне ракете класе "испали и заборави", чиме се додатно ојачава последња линија одбране. Морнарица УАЕ је на својим оруђима уградилa по четири лансера за руске ракете *игла-С*, које се од ранијих верзија одликују способношћу да се успешно носе са циљевима какве су *крстареће* ракете.

У склопу опремања фрегата нове генерације класе *Formidable*, које се у Сингапуру граде према француској лиценци, локална компанија ST Engg, односно њена филијала ST Kinetics, као конкуренцију израелском систему *тајфун*, у улози последње линије одбране брода од конвенционалних и асиметричних претњи, сингапурској морнарици понудила је решење под ознаком NR-WS (Naval Remote Weapon Station).

Као основно наоружање усвојен је топ калибра 30 mm, са којим се може спрегнути коаксијални митраљез 7,62 mm чији је ефикасни домет до 2.500 метара, а брзина гађања до 200 метака у минуто. Топом се управља даљински, из унутрашњости брода. И ту је кориснику остављена могућност да са топом спрегне противваздушне ракете класе "испали и заборави", чиме би се знатно унапредила ватрена моћ и повећала зона дејства.

Од осталих решења овог типа, присутних на светском тржишту, издваја се и концепт француске компаније GIAT промовисан под ознаком NARWHAL (Naval Remote Weapon Highly Accurate, Lightweight) који омогућава уградњу топова 20, 25 или 30 mm, интегрисаних са лаким постолем који омогућава уградњу и на бродове мањег депласмана. ■

Предраг МИЛИЋЕВИЋ

Интернет

ЛЕТЕЊЕ ПО СВЕТУ

Велика америчка компанија за Интернет услуге, популарни Гугл, не престаје да нас бомбардује новим бесплатним софтверима за разне корисне намене. Најновији производ зове се Гугл ерт (Google Earth), а у пробној, бета верзији, може да се скине са Гугловог сајта. У спакованом стању тежак је свега 11 мегабајта. Штавише, Гугл нуди и верзију светских мапа за мобилне телефоне.

У основи, Гугл ерт је проширена верзија ранијег софтвера Гугл мапс, која даје сателитску или авионску слику многих делова земље. Са те велике висине можете да се спустите знатно ближе и да видите место које сте уписали у прозорче. То, наравно, није све.

Са стране имате команде за окретање слике и промену њеног нагиба, односно угла гледања. Тако можете да сагледате

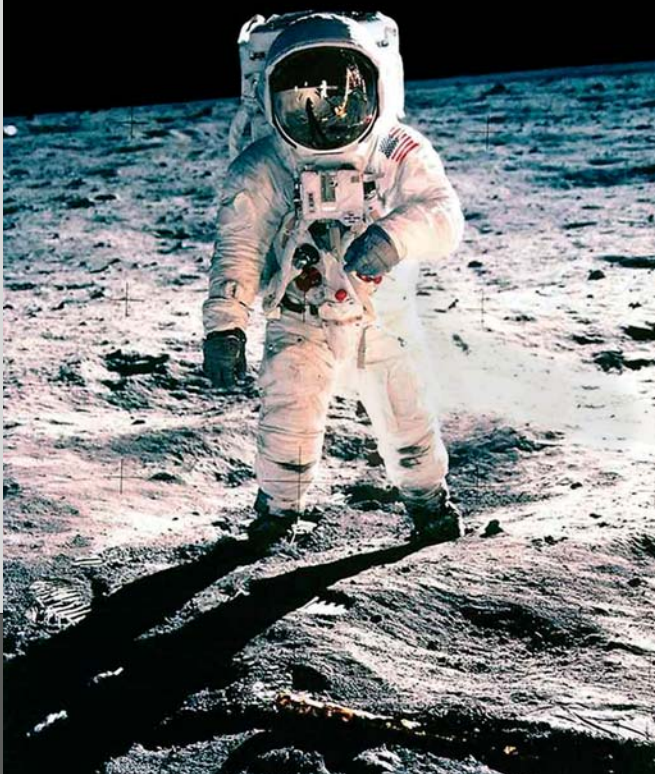
овај софтвер биће користан као средство за учење географије. Уз његову помоћ они могу да, седећи код куће, лете изнад моста Голден гејт или Кањона реке Колорадо, да облете око Ајфеловог торња или изнад Венеције, да виде и сазнају штошта.

На нашој слици видите Трг републике у Београду и седиште магазина **ОДБРАНА**. ■

терен у три димензије, а у већим градовима да видите и зграде. Сlike су снимљене из сателита и авиона у последње три године, и Гугл каже да ће их повремено обновљати. На сликама већих места резолуција је боља од једног метра, али за њу је потребно имати добру графичку картицу и процесор брзине најмање 500 мегахерца.

За кориснике ван Сједињених Држава, Канаде и Западне Европе

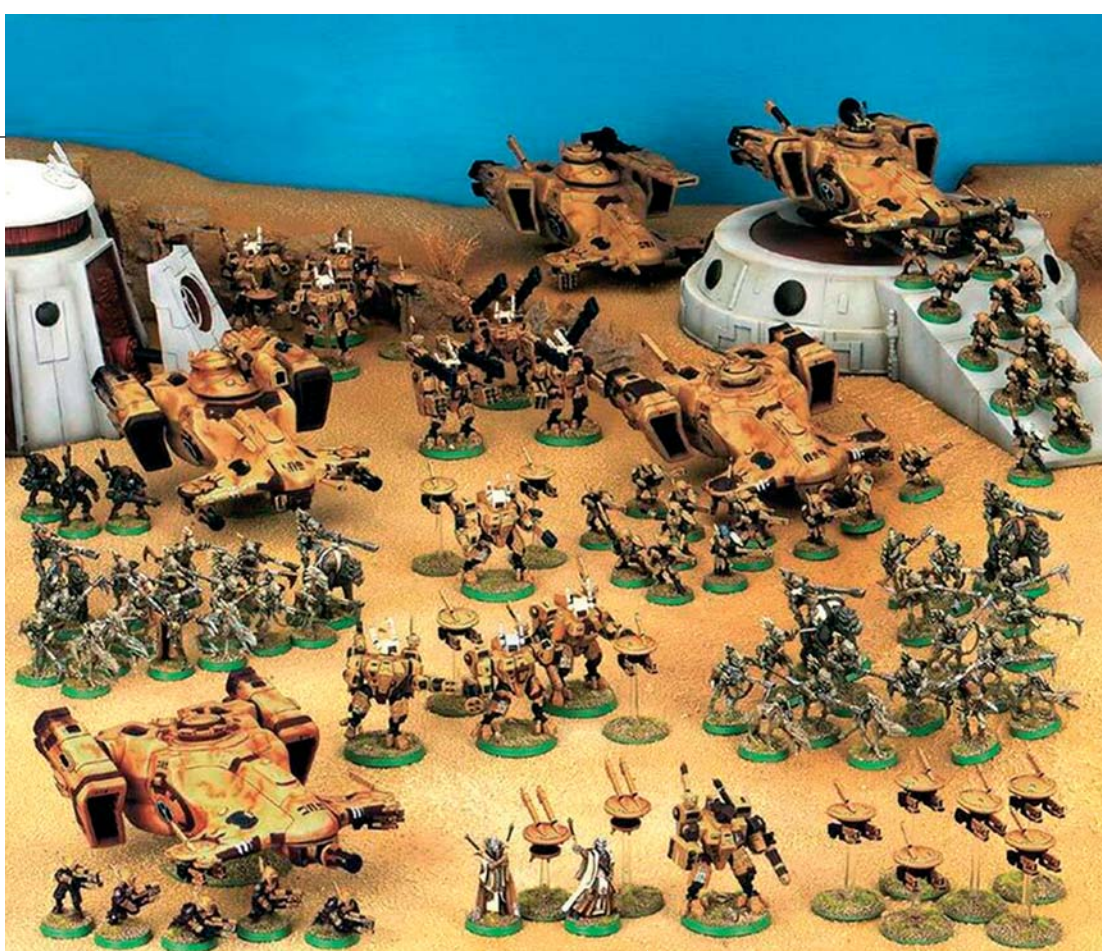
ПОНОВО НА МЕСЕЦУ

Крајем прошле године НАСА (National Aeronautics and Space Administration) је објавила планове који умногоме подсећају на Аполо програм, и у њима се предвиђа да се 2018. године поново иде на Месец. План се ослања на серију нових свемирских летелица које прилично користе дизајн Аполо и свејс шатла. За превоз људи предвиђене су једноставне летелице под називом ЦЕВ (Crew Exploration Vehicle). По изгледу ЦЕВ је скоро исти као командни модул из Аполо мисија. У њему би било места за максимално шест астронаута. На земљу би се враћао уз помоћ падобрана, а за полетање би се користио погон који тренутно користи свејс шатл. Такође, ЦЕВ би требало да буде аутоматизован и роботизован како би могао без људске посаде да доноси у орбиту залихе за Међународну свемирску станицу (ISS – International Space Station). Таквом роботизацијом летелице смањило би се непотребан ризик за људску посаду која тренутно често има улогу "шофера".

За пут до Месеца НАСА планира да употреби и нову јаку ракету која би била у стању да у орбиту подигне 106 тона. Та ракета би била без људске посаде и покретало би је пет главних мотора шатла уз још два помоћна мотора на чврсто гориво. У орбити би се склапале летелице за лет до Месеца или Марса. Када су обелодањени ти програми истовремено је процурела вест да постоје планови у војним круговима да се за хитне интервенције мање групе америчких маринаца (очигледно до шест војника) лансирају на тај начин. Предвиђа се да им тако не би требало више од два сата да стигну на жељено место. Врло је вероватно и да би њихова капсула, након слетања, била остављена на месту спуштања. ■

И. В.

ИЗЛЕТ У СВЕТ
СТРАТЕГИЈЕ

ИСТОРИЈА НА СТОЛУ

Пре више од тридесет година група ентузијаста у Великој Британији основала је тада малу фирму Games Workshop (GW), а главни производ су им игре. У почетку су производили друштвене игре, али су с временом увидели да им највећу зараду доносе стратегије и фигуре за њих.

Кренули су са пројектом Warhammer (WH) и после неколико година стекли светску славу и популарност. Наравно, профит се подразумевао. Игра WH је стратегија на табли са фигурама. Свет у коме се воде битке је измишљен, али невероватно сличан стварном. Нису се претерано трудили ни да измишљају имена градова, попут Кислева, који се налази на месту Кијева. Компликована правила углавном су онемогућила да деца млађа од 14 година уживају у овој игри. Међутим, генијалност у неким елементима WH била је разлог велике популарности међу старијим генерацијама. Ако узмемо у обзир и уметнички део те игре (фигуре се морају фарбати), онда не може да нас чуди што се играчка популарција мери десетинама хиљада играча широм света (код нас их има више од стотину).

На срећу играча, и правила и фигуре су се с временом мењали, па је игра постајала све боља. Тренутно је актуелна шеста едиција, али се већ говори о седмој, која би требало да се појави до краја наредне године. Games Workshop бар једном годишње представи неку нову армију (за сада је око 15 важећих за шесту едицију), а уколико и не буде нека нова армија, појављују се нове фигуре и нова правила за те фигуре, па тако и играчи који већ поседују фигуре и правила редовно пуне касу те британске фирме.

Игру генијалном чини и систем који користи само две таблице и осам карактеристика за јединице и особине личности које се појављују у игри. Таблице служе за рачунање вероватноће задавања ударца у блиској борби (прса у прса) и вероватноће да некоме нанесете повреду ако сте га успешно ударили или погодили. Карактеристике које се користе јесу: вештина у блиској борби, прецизност (за гађање), снага, издржљивост, брзина, морал итд. Више детаља о фигурама и самој игри наћи ћете на страници <http://www.warhammer.com>. Овде, наравно, није крај приче. Ова прича се наставља даље, у далеку будућност...

■ ДАЛЕКА, ДАЛЕКА БУДУЋНОСТ

Након успеха са WH, фирма GW је кренула у освајање новог тржишта. Према њиховом виђењу ново тржиште су нови играчи. Циљна група овог пута били су им љубитељи научне фантастике и свемирских авантура. Неколико година после WH на тржишту се појавила игра Warhammer 40.000 (WH40K). Ако сте помислили да је реч о збивањима 40000. године – у праву сте. Наравно, због потреба игре неке расе су избачене, а неке су додате. Многе од тих нових, додатих раса веома подсећају на роботе из филма "Терминатор", док су друге налик на расу Alien (Осми путник) из истоименог серијала. У WH40K постоји много више армија него у WH, али је игра веома поједностављена. Играчи за WH40K су у просеку млађи, а и борбе трају много краће. WH40K користи исте две таблице и истих осам карактеристика као и WH...

■ ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ НЕЗВАНИЧНО

Није било потребно дуго чекати да се неки играчи досете и да правила за WH40K прелправе за играње борби из Другог светског рата. WH никада није осетио потребу да подржи те напоре, али није ни спречавао ентузијасте да користе њихова правила. Још од раније многи независни произвођачи фигура у WH размери (28 mm) имали су и фигуре за Други светски рат. Као што сам рекао, правила су незванична и садрже многе грешке и недостатке, али су слободна. На Интернету посетите адресу <http://mywebpages.comcast.net/kpavlick/ww2/ww2rules.htm>, на којој су дата правила.

Осим Интернета, као извора информација за ову верзију WH40K веома често у часопису Wargames Illustrated (специјализован је за историјске битке и стратегије са фигурама) излазе и описи разних ратова и битака. Пример је број из августа и септембра 2004. године, где је у два броја обрађен рат између Русије и Финске. За Црвену армију је, између осталих јединица, била карактеристична улога официра НКВД-а, који у игри имају следећу улогу: уколико нека руска јединица неуспешно прође тест морала, официр НКВД-а омогућава поновну проверу, с тим што се претходно уклања једна од фигура. У преводу: официр егzekутира једног од војника да би поправио стање морала. Наравно, то је могуће урадити само два пута заредом; у противном, цела јединица се побуни и линчује свог официра. Уколико мислите да је ту крај приче – варате се...

■ НОВА ПРАВИЛА

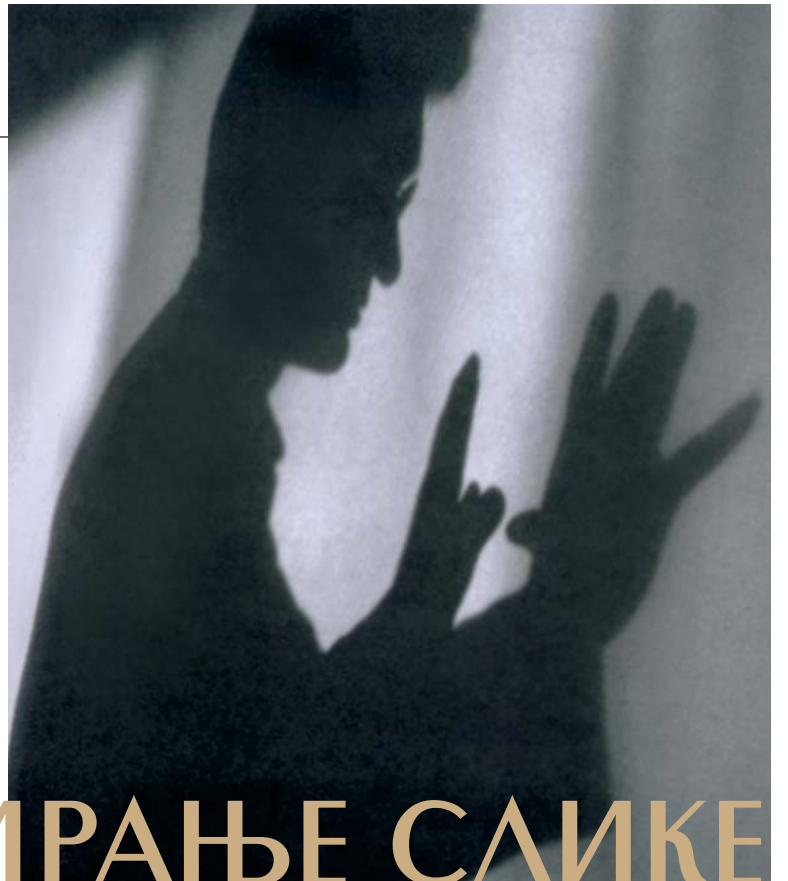
Неколицини радника GW није било довољно забавно да играју игре из њихове производње, па су урадили "соло" излет у свет историјских стратегија. Пре седам година појавила се прво једна, а после и друга књига која је користила правила WH, али у другачијем светлу. Прва књига је носила назив Warhammer Ancient Battles (WAB) и донела је неке исправке и допуне правила WH (наравно, магија као елемент игре је избачена). Једини проблем

био је што у првој књизи није било детаљних описа армија. Биле су само две, и то генерализована Римска војска и Варвари. За нас је занимљива чињеница да се за играње WAB могу користити и мање фигуре од 28 mm. Фигуре у размери 1:72 доступне су свакоме, јефтине и постоји поприличан избор. Друга књига за WAB је била Armies of Antiquity, а издата је са циљем да допуни правила и детаљно обради велики број армија. Она заправо садржи листе армија од времена сумерске цивилизације до јапанских самураја, тј. до употребе ватреног оружја. Када су промотери из GW видели да и у историјским стратегијама леже паре, одмах су пружили сву "подршку" игри WAB и великом брзином кренули у издавање нових књига. Тако су се појавиле књиге Chariot Wars (за период Тројанског рата), Fall of the West (пад Римског царства), Army of Chivalry (средњи век), Shieldwall (Викинзи и северна Европа у раном средњем веку), El Cid, Alexander the Great, Spartacus, Byzantium: Beyond the Golden Gate, Hannibal and the Punic Wars... Све детаље можете погледати на сајту <http://www.ancientbattles.com>.

Да би били задовољни и играчи који се желе опробати у историјским биткама, вероватно најпопуларнија стратегијска игра на свету Warhammer добила је и млађег брата Warhammer Ancient Battles.

Наравно, без већих проблема могуће је одиграти било коју познату или непознату битку, укључујући и Косовску. Уколико се у некој борби користе армије са истим бројем поена, исход је неизвесан, али ако покушате да користите историјски однос снага, вероватно ће вам бити тешко да промените исход неке битке. WAB у коначном нису најпопуларнија правила за историјске битке, али време ће показати колико су та правила боља или лошија од осталих на тржишту. ■

Игор ВАСИЉЕВИЋ

ДЕКОДИРАЊЕ СЛИКЕ СА ПОВРШИНЕ ЗЕМЉЕ

34. београдски филмски фестивал одвијао се од 24. фебруара до 5. марта под слоганом FEST FORWARD. Тај најављени искорак ка напред садржао је занимљиву потку у избору филмова који су ове године отворили и затворили Фест. Заједнички именовани филмовима *Сломљено цвеће* и *Кад прошлост закуца* може се пронаћи у само једној речи – преиспитивање. Дакле, за Фестово велико напред неопходно је и добро одмеравање пређеног пута, загледање у себе да би се – искорачило.

Ци да ове године отвори Фест припала је филму "Сломљено цвеће" Дима Џармуша. Потпуно доследан себи, а како то Емир Кустурица рече, и својим годинама, Џармуш нам препознатљивим филмским језиком, у савршеној форми, приповеда наизглед малу причу о окорелом нежењи Дону, који се једног јутра, како то бива, већ у солидним шездесетим годинама живота, окреће око себе не би ли схватио где је, ко је и шта носи у срцу као траг скоро већ пређеног пута. Иницијална каписла за ту врсту преиспитивања је непотписано писмо које стиже, са информацијом да је његов син, за кога и не зна да постоји, кренуо у потрагу за оцем. А онда следи понирање у себе, кретање по рекама и рукавцима прошлости, не би ли се накнадном свешћу о битном и небитном осмислила садашњост. Такав заплет, по површини релативно мирног тока одлично носи Бил Мареј, један од ретких глумаца са невероватном способношћу да фацинантно држи пажњу док ама баш ништа не ради у кадру. На његов дар се наслања и Џармушева филигранска режија, градећи од "Сломљеног цвећа" онај фини, мали-велики филм, који вам препоручујемо.

Фест је свечано затворио филм "Кад прошлост закуца" Вима Вендерса. "Ово је филм о љубави и породичним односима. Највише од свега, ово је филм о пропуштеним шансама и кајању, које долази када схватите да сте их пропустили" – сажео је причу филма његов редитељ.

Заиста невероватно, али заплет ова два филма је скоро исти. Наравно, када су у питању мајстори попут Џармуша и Вендерса, то и није потпуно одређујуће за филм. Сваки је у оквир приче унео своју поетику, естетику и интелектуалност. Можда је управо сам случај понудио занимљив експеримент: могућност да видимо како о истој теми размишљају два велика редитеља.

Дакле, Вендерсов филм почиње у тренутку када његовом јунаку Хауарду Спенсу (Сем Шепард), у сличним годинама као и Дон из прве приче, "пуца филм" на тему његовог сопственог живота, прилично утопљеног у алкохол и бесмисао. Док покушава да побегне из своје садашњости, сазнаје од мајке да можда има дете. И, наравно, креће у потрагу за њим. Шта је, како и колико Хауард пропустио, да ли се пре тридесетак година десила и једина љубав његовог живота или је потреба да она постоји накнадно обожавала прошлост – остаје вама да откријете. Имаћете несребичну помоћ Сема Шепарда, и као глумца у главној улози, и као писца сценарија.

Дакле, оба филма, са почетка и краја Феста, у процесу преиспитивања покрећући истоветна питања – нуде необичан пут за декодирање фестивала. Тим путем би требало поћи да би се искорачило напред. Тим пу-

тем се, руку на срце, донекле и кренуло, али остаје утисак – ипак недовољно за залет до истинског искорака.

ИЗМЕЂУ СТВАРНОГ И МОГУЋЕГ

Једну новину овогодишњег Феста свакако треба подржати. На седници одржаној 2. фебруара 2006. године, Савет Феста усвојио је одлуку о избору 10 пројеката који су представљени на Pitching-у у оквиру посебног програмско-пословног фокуса 34. феста – "B2B – Europe out of Europe", који је одржан завршног викенда свечаности филма. У контакту са бројним представницима продуцентских кућа и фондова из Европе, који су били гости ове манифестације, филмски аутори су на својерсној берзи могли да покажу своје пројекте и дођу до средстава за њихову реализацију.

Оваквим искорак Фест се приближио великим светским кинематографским ревијама, са већ устоличеним индустријским огранцима типа B2B, што се може читати и као Business to business, или Belgrade to business.

Још једна предност Феста чита се у ставу његовог уметничког директора Миролуба Вучковића да фестивал може бити одговор за проблем преживљавања биоскопа у опасном периоду надлажења различитих носача филмова за код куће: "Фестивал је увек убедљив узорак нечега што није могуће произвести код куће. Фест настоји да својим програмом и активним садржајима још једном учини директним пут између филма и гледалаца, да потврди да између стварног и могу-

ћег постоји само један оригиналан доживљај који је у суштини филма: велики екран, замрачен простор, људи околу, усмерен поглед... и незамењиво задовољство."

Управо такав оригинални доживљај и јесте главна одредница осећаја са којим смо десетак дана, колико је фестивал трајао, могли да пратимо његов главни програм токови, али и изванредан поглед на француски филм, духовне територије, чињенице и слагалице, светионик и филмеур, као посебан огранак програма токови. Посвета глумици Ани Карини и 68: секс, дрога и рокенрол, као посебни програми у Југословенској кинотеци само су заокружили концепт.

Како се добар део тих наслова већ налази, или ће се наћи на биоскопским репертоарима, радост доживљаја биће доступна и свима онима који за време Феста нису имали такво искуство.

ГЛУМЦИ У УЛОЗИ РЕДИТЕЉА

Изван посебног светла које је на нека филмове приказане на Фесту бацила додела овогодишњег Оскара, о којима ће такође бити речи, занимљиво је поменути два остварења која редитељски потписују глумци. "Лаку ноћ и срећно", други редитељски филм Џорџа Клунија (први је био "Исповести опасног ума" из 2002) критичар "Њузвика" оцењује као најзанимљивији амерички филм прошле године.

И заиста, филм је занимљив, како због истините приче на коју се наслања, тако и због начина на који је она испричана. Радња је смештена у шездесете године прошлог века и бележи сукоб између пио-

"Кад прошлост закуца", Вима Вендерса

Ана Карина, специјални гост Феста
(горе десно)

"Лаку ноћ и срећно", Џорџа Клунија

нира телевизијског новинарства Едварда Мароуа и сенатора Џозефа Макартија, ловца на комунисте. Обавеза новинара да моћницима говори истину, морална је окосница овог филма, урађеног у црно-белој варијанти, што савршено приближава период у коме се радња догађа, телевизију тог времена као оквир приче, али и јасну поделу између истине и лажи. Инсистирање на истини, али и на праву да се другачије мисли, води познатог новинара и његову екипу из емисије у емисију, кроз неизвесност, чак и оптужбе да су комунисти, преко притисака спонзора, до победе – Макартијеве лажи и тактика застрашивања коначно су разоткривене и он бива изведен пред Сенат и развлашћен. Режирајући овај филм Клуни одлично користи снагу аутентичног догађаја, доводећи га на махове на раван документарног филма, али само наизглед, јер је прича знатно дубља и спојевитија.

Свој првенац редитељски је потписао и Томи Ли Џонс. "Три сахране Мелкијадеса Естраде" је необичан, луцидан филм који вас снажно продрма а да и не приметите да вам се тако нешто спрема. Има ту и романтичног пријатељства, животних лекција, ироније судбине, и оне уобичајне – свакодневне. Тело Мелкијадеса Естраде пронађено је плитко закопано у тексашкој пустињи, где је на брзину сахрањено после убиства. Локалне власти не покушавају да реше злочин, јер је реч о илегалцу. Тело само пребацују на гробље за сиромашне. Пит Перкинс (Томи Ли Џонс), надзорник ранча и Мелкијадесов најбољи пријатељ, преузима на себе одговорност да истражи убиство, а када пронађе убицу, приморава га да тело његовог пријатеља транспортује у Мексико, на трећу сахрану. Необично је умеће којим овако морбидан сценарио, уз прегршт одговарајућих сцена, којом да не оставља очекивани осећај у желуцу. Филм чак, веровали или не, обилује ведрином.

"Капотти" Бенета Милера, испоставило се, с разлогом је привлачио посебну пажњу. За главну улогу у тој причи Филип Сејмур Хофман је добио Оскара. Ово је још један филм који барата исечком стварности. Чини се да је ту и најмања могућност за грешку. Труман Капотти, аутор романа "Доручак код Тифанија", трагом вести у новинама о зверском убиству четворочлане породице Клатер, одлази да напише текст за "Њујоркер". Та идеја се убрзо мења и он почиње рад на књизи. Како су му исповести убица драгоцене, он им у почетку помаже у ангажовању адвоката и продужује агонију са примесом наде. Међутим, књига се полако приближава крају... Не би било упутно да даље развијем причу, сем што ћу напоменути да је сам Капотти тражио да му на гробу буде записано да у животу много више суза пролијемо због жеља које су нам се оствариле него због оних које нису...

Хофман је заиста добар у нијансама лика који тумачи, а који је, кажу савременици, био једна од најневероватнијих појава свога доба. При том је у време када је хомосексуалност била анатемисана у Америци, сасвим јасно стваљао до знања да је геј.

Управо нас поменути Капоттијева хомосексуалност води до следећег филма који заслужује вашу пажњу. "Планина Брукбек" Анга Лија је, претпостављам да сте то већ чули – љубавна прича на тему хомосексуалности. Уводећи апсолутно све одлике добре љубавне драме, смештене у фантастичан, изоштрени крајолик северних планина, Ли, чини се први на овај начин, проговара о односу два мушкарца, чија ће веза трајати читав њихов живот.

Шта год мислили о овој теми, након филма ћете остати прилично замишљени, јер када је болом и патњом потврђена, љубав никога не оставља равнодушним.

ПОЕТИКА ИСТОКА

У правом маниру енглеске школе филма, "Госпођа Хендерсон вам представља" Стефана Фрирса вас сигурно неће разочарати, као ни духовита прича о позоришту у време Другог светског рата, које подиже на ноге нацију у тренутку кад ју је рат скоро бацио на колена. Наравно да ћете се одмах сетити неких руских градова под опсадом, а богами и неких наших, у којима је позориште живело, упркос свему.

"Сломљено цвеће", Џима Џармуша

Поменути филмови, скоро без остатка, долазе из моћних продукција и кинематографија. Посебну поетику и свежину идеја Фесту су донели филмови из Ирана "Једне ноћи", Казахстана "Ловац", Грузије "Пут за Карабах"...

Јужноафричка "Кармен" Марк Дарнфорт-Меја, прошлогодишњи победник Берлинског фестивала, јесте филм посебне поетике, којом је истоимена опера Жоржа Бизеа смештена у сиромашну четврт Севиље. Егзотика приче о љубави, пожуди и лудилу додаје овом филму све потребне елементе, који ће вас, уз одличну музику, повести на необично и опуштајуће уживање.

Филм "4" Иље Хржановског, за који је тражен и додатни репризни термин у оквиру фестивала, првенац младог московског редитеља, говори о много чему. О лажима, идентитету, казни, великим руским темама на савремен начин. "Људи лажу. Понекад због досаде, некада зато што желе промену, а понекад зато што се стиде оног што јесу и желе да буду неко други. Могућност да постанем исти као сви други, не само по понашању, већ по унутрашњој структури, учинила би ме неспособним да истински осећам и све би се претворило у формалност. То ме толико брине да се догодило да мој филм делом говори и о томе", понудио је своју верзију читања филма Хржановски, након што је својим неочекиваним одговорима потпуно задобио новинаре и гледаоце на пројекцијама.

С ЉУБАВЉУ И ГОРЧИНОМ

Како обично оно најбоље остављамо за крај, послужићу се тим концептом да са неколико реченица проговорим о филму "Мандерлеј" Ларса вон Трира, упозоравајући да је у овом делу текста нешто израженија нота субјективности. Трир је већ одавно филмовима "Против таласа", "Плес у тами", "Европа" поделио филмски свет на оне који га обожавају и оне који не могу ни да га одгледају до краја. Претходни филм "Довил" и најновији "Мандерлеј" као други у најављеној трилогији, постојеће стање само су заштрили до крајњих граница. Неки му пребацују да је уништио суштину филма, постављајући своје филмове на раван позоришне сцене, други да је угрозио његову структуру... За писца ових редова Трир је на самом врху режије данас, а његов нови филм показатељ да је испод тог врха још неколико празних места, до првих следећих догађања. Његов нови филм провокативном и крајње прочишћеном причом говори о људским слободама. У ствари, Трир нас пита јесмо ли ми заиста слободни, успут, док нам објашњава колико ми и не знамо шта бисмо са евентуалном слободом, заштићени зависношћу од многих одговорности које нисмо у стању да прихватимо.

Вим Вендерс је на Берлинском фестивалу рекао да се филм завршава у очима гледалаца. Многи филмови овогодишњег Феста су још значајнији на тој унутарњој пројекцији, тамо где одвајамо јако и млако, добро и зло, лепо и ружно, и где сами са собом разрешавамо судбине неких наизглед далеких јунака. Па, изволите. Биоскопи вас очекују. Наравно, ту је и преиспитивање. ■

Драгана МАРКОВИЋ

Промоција књиге “Несмртоносно оружје”

ЕТИКА ИЗНАД СВЕГА

У Централном дому ВЦГ Редакција посебних издања НИЦ “Војска” представила је јавности књигу “Несмртоносно оружје” доцента др Данета Субошића

У име издавача промоцију је водио главни и одговорни уредник Редакције посебних издања пуковник Новица Стевановић. Поред аутора и представника издавача на промоцији су говорили двојица угледних рецензента, проф. др Драган Раденовић и проф. др Милан Мијалковски. Они су свој суд о књизи преточили у инспиративну беседу, која је за потенцијалне читаоце добра препорука.

Професор Раденовић је нагласио: “Ова књига се разликује од свих осталих из области безбедности које можете прочитати у нашој литератури”, зато што се “појављују појединачни примери хуманиста, који у бићу целата препознају човека”. Са много симпатија и уважавања Раденовић је говорио о аутору који је на особен начин дочарао како изгледају размишљања припадника служби безбедности који нису пред лицем јавности, али су постојани у сенци.

Професор Мијалковски нагласио је да су земље које озбиљно размишљају о властитој безбедности, а уважавају науку, заокупљене проблемом предвиђања опасности у наредном периоду. На основу таквих истраживања, научници су дошли до закључка да ће до 2020. године бити много земаља које неће моћи да пруже сигурност свом становништву. Иако несмртоносно оружје нема онај значај који заслужује, Мијалковски је указао на све могућности његове примене, нудећи сугестију многим субјектима и

снагама безбедности да радикално боље промене свој однос према њему. Убедљиво и динамично, он је говорио о носиоцима тероризма и организованог криминала, који више стрепе од тог оружја него од било какве грубе физичке силе, зато што су свесни да ће одговорати за своја недела и да ће њихове организације бити разоткривене.

Аутор је на занимљив и оригинални начин представио структуру и садржај књиге. Најпре је нагласио да је потреба за употребом несмртоносног оружја последица ескалација свих облика угрожавања безбедности, а посебно организованог криминала и тероризма. Скренуо је пажњу да су терористи, током извођења кривичних дела увек наоружани, често измешани са цивилима и спремни да своју слободу и плен сачувају “живим штитом” сачињеним од грађана. Један од путева за превазилажење тог проблема јесте примена несмртоносних оружја, којима се, према мишљењима стручњака, знатно смањују ризици и неизвесности у доношењу и остваривању одлука за примену средстава принуде у решавању безбедносних проблема.

Етика изнад свега. Она је мерило и вредност, у свим противтерористичким дејствима у којима се примењују несмртоносна оружја која задовољавају строге критеријуме етике превенције и етике борбе против тероризма у савременим условима и околностима, порука је која се ишчитава са страница ове књиге. ■
Вера ЗВОНАРЕК-ЈОВАНОВИЋ

КУЛТУРОСКОП

Централни дом ВЦГ

КЊИЖЕВНИ ПРОГРАМ

12. март – Универзална сала у 18 сати
Промоција књиге
КАД ПОБИЈЕЂЕНИ ПОБИЈЕДЕ – аутор
Милосав Гаговић

ИЗЛОЖБЕ

16. март – у 19 сати
Отварање самосталне изложбе слика
ВЈЕКОСЛАВА ЂЕТКОВИЋА и ВЛАДИМИРА
ЂУРЧИНА
из Београда чланови УЛУС-а
Изложба траје до 2. априла 2006. године

МАЛА ГАЛЕРИЈА

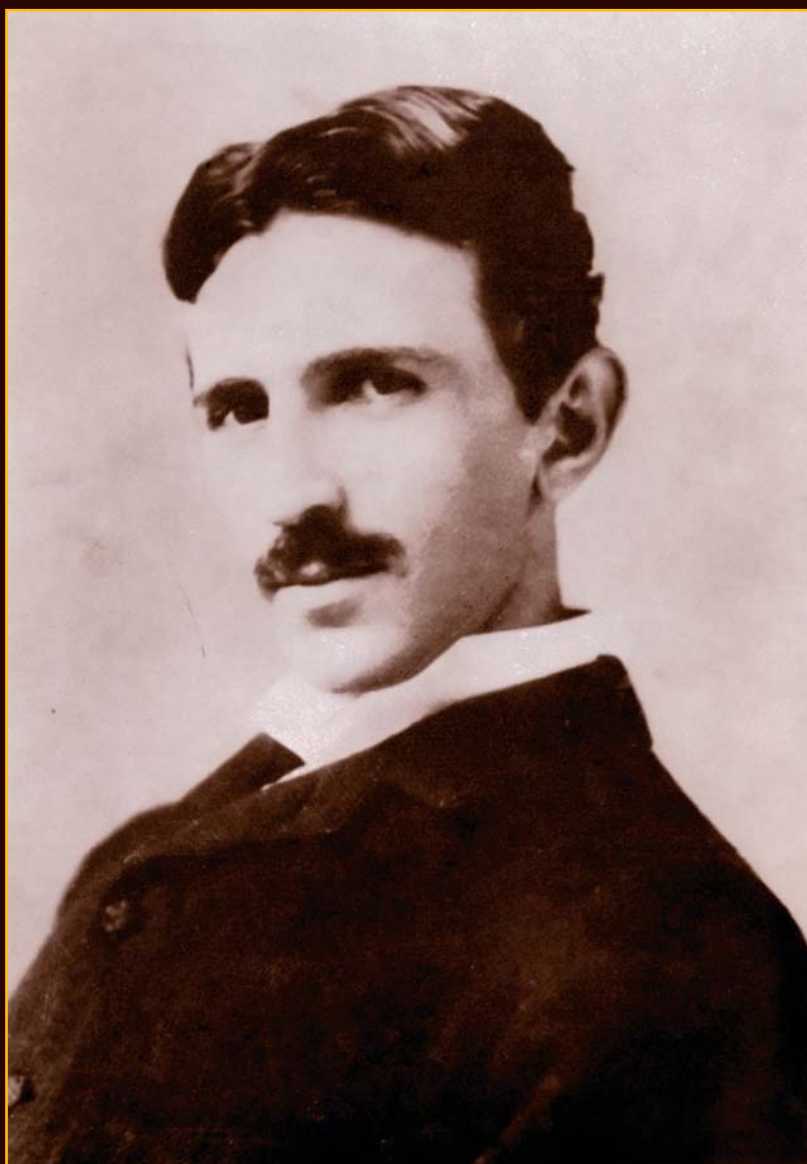
21. март – у 18 сати
Отварање самосталне изложбе слика
ДУШАНА ГЛУШЦА
ликовног ствараоца из Београда

КОНЦЕРТИ

23. марта – Велика сала у 20 сати
КОНЦЕРТ УМЕТНИЧКОГ
АНСАМБЛА ВЦГ
“СТАНИСЛАВ БИНИЧКИ”

ИСПРЕД СВОГ ВРЕМЕНА

Наш славни научник и проналазач припада изузетно ретким људима који су својим делом обележили време у коме су живели и својим идејама, визијама будућности и практичким остварењима умногоме утицали на развој науке и технике. Без обзира на то што у младим годинама није био довољно упућен у појаве електрицитета и магнетизма, предосећао је да су то два огромна научна подручја која тек треба истраживати и утирати пут ка многим тајнама физике.

Nikola Tesla

У ак ни после нешто више од шест деценија откако је прекинута животна нит једног од најблиставијих проналазача и научника у људској историји – Николе Тесле – не може се ставити последњи камичак у мозаик свеколиког истраживачког и проналазачког дела човека који је, утирући пут новим сазнањима из разних научних области, посебно у електро-техници, вазда ишао испред свог времена, предвиђајући научну будућност човечанства. То кажемо због тога што су недавно, тачније прошле

године, пронађена непозната писма тог ненадмашног генија којег је Џон О' Нил, и сам научник, упоредио са чувеним Леонардом да Винчијем. Исписујући прве странице своје обимне књиге о животном путу Николе Тесле, Џон О' Нил каже: "Тесла је био мислилац и проналазач највишег реда, онај што мишљењем, а не случајем, долази до открића, док му експеримент служи само за потврду његове тезе. Он је био и математичар, знао је безброј формула напамет, тако да се најчешће није морао служити приручницима; осим тога, имао је најсолидније техничко образовање, што је, на пример, Едисону недостајало".

Није, стога, нимало необично што ни данас Теслини следбеници не пропуштају да нагласе како је он својим бројним открићима на подручју науке о електрицитету и мноштвом проналазачка потврђених експериментима везаним за практично коришћење електричне енергије остварио велика дела.

Но, пре него што начинимо још један корак како бисмо се што боље упознали са животним делом научника чија су теоријска истраживања и експерименти уткани у саме корене савремене цивилизације, рецимо да је Тесла био енигма још за живота, тако да, како је једном приликом написао наш угледни публициста Александар Милинковић, чак ни његови најближи пријатељи нису могли да се похвале да га познају и да могу "да га објасне довољно добро". Човек који није живео као сви остали изазивао је посебно интересовање, а једна америчка списатељица која му је посветила целу књигу покушала је да га представи као "отелотворење супериорног лица са планете Венере!"

ДЕТЕ УГЛЕДНОГ СВЕШТЕНИКА

Ко је био Никола Тесла?

У "приближавању" тог ненадмашног генија обичном читаоцу, готово да није било ниједног биографа који би заобишао Теслиног оца Милутина, који је основну школу завршио у Госпићу. Затим је, заједно са својим братом Јосифом, васпитаван у једном војном заводу. Брату Јосифу је, по свему судећи, стицање војног знања врло брзо "прирасло за срце", па је касније постао и добар официр. Милутин, међутим, није имао смисла за војнички позив, посебно не за круту дисциплину ондашње аустроугарске војске, па је – након што га је његов старешина озбиљно укорио због недовољно очишћених (изгланцаних) месинганих дугмади на питомачкој униформи – одлучио да напусти војну школу и крене другим путем. Уписао је богословију у Плашком и завршио је као најбољи ђак. Убрзо потом се оженио Ђу-

ТАЈАНСТВЕНА БОЛЕСТ

Узрок тајанствене болести што је Теслу спопала док је боравио у Будимпешти лекари нису могли да открију, али су сумњали да се разболео због тога што је био неуморан у раду, што је много размишљао, мало се одмарао и спавао само два-три сата. А један од симптома Теслине болести огледао се у преосетљивости његових чула. Куцање часовника, на пример, допирало је до његовог уха чак из треће собе. Сваки откуцај сата осећао је као да неко удара чекићем по наковњу. Потрес изазван проласком градског саобраћаја испод прозора његове собе изазивао је у Теслином организму веома велику nelaгодност, а најобичнији говор људи претварао се у "паклену дреку". Чак и мали додир његовог тела осећао је као "жестоки ударац". Чело му је непрестано подрхтавало, а пулс му је варирао од неколико слабих откуцаја у минути до више од 150. Ни најпознатији ондашњи лекари нису могли да му помогну.

Срећом, како је та тајанствена болест дошла – тако је и отишла.

У својим аутобиографским записима ("Моји проналазачи") наш велики научник и проналазач, веома поносан на своје родитеље, између осталог, пише како је његов отац имао изванредно памћење, знајући често да понавља и дуже текстове из књига штампаних на разним језицима. Често је у шали говорио како би могао поново да напише неко класично дело ако би се изгубило. Његове реченице су биле кратке и језгровите, пуне досетки и сатире.

"Мада мајци морам да захвалим за сав изумитељски дар који поседујем", писао је Никола Тесла, "ипак ми је васпитање које сам добио од оца било од велике помоћи. Вежбе које ми је давао састојале су се од свакојаких задатака. Задавао ми је, на пример, да погађам туђе мисли, да откривам недостатке неког облика или израза, да погађам дугачке реченице или да рачунам напамет..."

За своју мајку Никола вели да је пореклом из једне од најстаријих породица у њиховом крају и да је припадала "лози проналазача". Њен деда и отац изумели су многобројна оруђа за домаћинство, ратарство и друге сврхе. "Моја мати је изумила и конструисала свакојаке направе и алатке, ткала је најлепше шаре од вуне, коју је сама прела. И после шездесете прсти су јој били још толико спретни да је могла оно што види очима, рукама да створи".

ком, ћерком познатог и врло уваженог свештеника Николе Мандића, проте из Грачаца. Милутин је, нешто касније, постављен за капелана, односно свештеника почетника у Сењу, где је провео пуних шест година. Ту му се родило троје деце, а када је премештен у лично село Смиљан и постао смиљански парох, свет су угледала још два његова детета – син Никола и ћерка Марица.

"Мене су од малих ногу одредили за свештенички позив", рекао је Никола Тесла у разговору са уредником њујоршког часописа *Electrical Experimenter*, на основу којег је касније настала његова невелика аутобиографска књига насловљена са "Моји изуми".

Али, како је растао и постепено стасавао у лепог, помало вижљастог момчића, Никола је све више чезнуо за тим да постаје инжењер. Нажалост, његов отац Милутин, иако веома образован и угледан свештеник, никако није могао да се сложи са синем, што ће се касније и видети због чега.

ЂАК КАРЛОВАЧКЕ ГИМНАЗИЈЕ

Никола Тесла је основно школовање започео у Смиљану, а наставио и довршио у Госпићу где су се његови родитељи, после смрти Теслиног брата, настанили, упорно настојећи да одагну сећање на Смиљане у коме је страдао њихов старији син Дане.

Гимназију је Тесла уписао у Карловцу.

Његово одвајање од куће тешко је пало родитељима, али су се релативно брзо свикли, јер Тесла у Карловцу није био препуштен непознатим људима, него је био смештен у дому једне од очевих сестара, удате за официра.

Теслин отац је остао упоран у погледу будућности сина Николе и није никако одустајао од намере да га усмери ка позиву свештеника, како би се наставила традиција двеју угледних породица, јер је и његова мајка била из породице виђеног проте Мандића. А свештеникова ћерка, Теслина мајка Ђука, прихватала је и подржавала мужевљево одлуку.

Карловачка гимназија је у то време била угледна школа, а у професору физике Никола је имао изузетног педагога, који је својим ђацима умео врло вешто да дочара чак и оно што је у физици тешко разумљиво. Професор је, предавајући о електрици-

тету, обавезно изводио огледе, и то претежно на апаратима што их је сам изумео и конструисао, па је Тесла просто "гутао сваку његову реч". На часовима физике је, како је написао један од Теслиних биографа, Никола "добрио значајан подстицај за истраживачки рад". Без обзира на то што још није био довољно упућен у тајне електрицитета и магнетизма, предосећао је да су то два широка научна поља која тек треба истраживати и отворати путеве за продор у многе тајне физике, посебно у тајне електрицитета, што је код Николе само појачало решеност да се посвети изучавању технике. За њега је то била нека врста "чаробне науке", која може увелико да промени свет и живот људи учини лакшим и лепшим.

Осим физике, Теслу је изузетно привлачила математика и, како је написао, "ишла му невероватно лако", па је далеко одскакао од свих ученика у разреду. Томе су, нема сумње, умногоме доприносили његово изванредно памћење и необична моћ предочавања.

Ако би му, на пример, задали било какав задатак из аритметике или алгебре, било му је сасвим свеједно да ли ће изаћи пред школску таблу или ће остати на свом месту. Његова необична способност омогућавала му је да пред собом "види" замишљену таблу на којој је био исписан задатак, док су се на њој ређале све радње и знаци потребни да се добије решење. А решење је просто стизало брже него што је могао руком да га испише на табли. И зато је Никола могао да реши задатак, безмало, истом брзином којом је математички проблем постављен.

Након што је матурирао, Тесла се вратио у Госпић помирен са неизбежношћу да се "по очевој жељи, а против своје воље, прихвати свештеничког позива". На његову срећу, ако тако може да се каже, у Госпићу је у то време (седамдесетих година претпрошлог века) беснела епидемија колере због чега су људи масовно умирали.

МЕСЕЦИ ПРОВЕДЕНИ У ПОСТЕЉИ

Опака болест није мимоишла ни Николу. Месецима је остао у постељи покрај које су његови родитељи проводили дуге, бесане ноћи, утучени и веома забринути за свог другог сина, стално се присећајући непроболних тренутака што су их проживели након смрти њиховог старијег сина. Да би охрабрили Николу да се духом и физички снажније одупре болести, а посебно онда када им је млади Тесла рекао да би оздравио ако би му дозволили да учи технику, отац Милутин је једне вечери прозборио: "Послаћу те у најбољу техничку школу на свету чим оздравиш..."

Тако је и било.

Годину дана је требало да се Никола Тесла после прележане колере поврати у нормалан живот и да, физички и духовно

СПАСАО УГЛЕД ВАТРОГАСАЦА

У Госпићу је Никола Тесла похађао основну школу. У том невеликом личком граду је у то време основано ватрогасно друштво. Набављен је нови шмрк, који је морало да повлачи десетак и више људи. Они су повремено вежбали како би у случају пожара спасли оно што се спасти могло. Једнога дана организована је свечаност на којој је требало да се види колико су госпићки ватрогасци увежбани, а и како функционише нови шмрк. Том догађају присуствовао је готово цео град. Музика ватрогасног друштва са представницима власти на челу упутила се ка оближњој реци где је шмрк већ био постављен. Дугачко гумено црево било је зароњено у воду, али из шмрка није потекла ни кап воде. Људи су се растрчали на све стране, а они најстручнији дуго су нешто петљали око саме пумпе.

На помолу је била нека врста "ватрогасне брукве", када се однекуд појавио дечак у кратким панталонама, ученик другог разреда основне школе. Био је то Никола Тесла, коме је нешто наједном синило у глави. Загазио је у реку, засукао рукаве и почео да пипа цев која је била загњурена у блато. Након што ју је подигао и отчепио цев од блата, вода је на другом крају пумпе изненада шикнула и попрскала не само ватрогасце, него и виђеније људе који су се за ту прилику свечано оденули.

Довитљиви основац, јунак дана, дуго је ношен на рукама својих старијих другова.

Зграда Музеја Николе Тесле у Београду

ојачан, у јесен 1875. пође у Политехничку школу у Грацу, коју му је отац изабрао "као једну од најстаријих и најугледнијих образовних установа", тако да му се, најзад, остварила жеља да се посвети изучавању техничких наука. Висока техничка школа, коју је почео да похађа, уживала је у оно време велики углед не само у Аустрији, него и у Европи, јер је располагала најмодернијим училима и помагалима, а предавачи су били врло угледни професори. Захваљујући њима из те школе су излазили добро припремљени инжењери. ■

У следећем броју:
ОДЛАЗАК У ЊУЈОРК

КАЛЕНДАР

18. март 1850.

Кнез Александар Карађорђевић одобрио Пројект устројења артиљеријске школе. Овај датум је био празник војних школа све до почетка Другог светског рата. Данас је 18. март Дан војног школства. Реорганизацијом Артиљеријске школе 1880. године створена је Војна академија са Нижом и Вишом школом.

18. март 1965.

Из космичког брода "васход-2" први пут је човек изашао у отворен космички простор. Био је то космонаут Алексеј Леонов, обучен у специјални скафандер који је био везан каблом за брод. Леонид је ван брода провео 12 минута и 9 секунди. Чин изласка у космос назван је "леоновање".

18. март 1975.

Донесена одлука о оснивању Европског фонда за развој региона.

19. март 1920.

Амерички конгрес одбио да ратификује одлуке Версајског мировног уговора, потписаног 5. марта 1919. Иако је амерички председник Вудро Вилсон био један од твораца Версајског мира, одлука Америчког конгреса не представља преседан у међународним односима. Таква одлука само показује да став председника државе не мора да буде истоветан ставу других органа државе.

20. март 1913.

Код Скадра је погинуо наредник Михајло Петровић (1884–1913), који је постао прва жртва у српском војном ваздухопловству и један од првих пилота на свету који је погинуо у борбеним дејствима. Наредник Петровић се налазио у саставу Приморског аеропланског одреда од четири авиона. Несрећа се догодила када је, после извиђања турских положаја око опкољеног Скадра, снажан термички удар избацио пилота из авиона. У то време падобран није био стандардни део опреме пилота.

22. март 1973.

На основу Решења савезног секретара за одбрану 22. марта 1973, Технички опитни центар (ТОЦ) Копнене војске почео је са извршавањем задатака у области испитивања средстава наоружања и војне опреме. Овај датум се од 1997. године обележава као Дан Техничко опитног центра КоВ.

24. март 1999.

Без сагласности Савета безбедности УН, у 20 сати, отпочео је напад НАТО на СРЈ. НАТО је у почетку ангажовао 700, а убрзо и више од 1.000 авиона и велики број крстарећих ракета "томахавак". За 78 дана агресије, нападани су војни, али и цивилни циљеви. Поред војних жртава, погинуло је око 2.000, а рањено више од 5.000 цивила.

25. март 1941.

У Бечу потписан Протокол о приступању Краљевине Југославије Тројном пакту. Потписници су били представници влада Немачке, Италије и Јапана, с једне стране, и представници владе Краљевине Југославије – Драгиша Цветковић и Александар Цинцар Марковић.

25. март 1957.

У Риму су потписани уговори о оснивању Европске економске заједнице и Европске заједнице за атомску енергију.

26. март 1913.

Падом Једрена окончане борбе које су вођене за тај град у Првом балканском рату: Друга армија генерала Степе Степановића, с једне, и турске посаде, с друге стране.

27. март 1941.

Завереничка група официра, предвођена армијским генералом Душаном Симовићем, збацила владу Цветковић–Мачек и Намесништво кнеза Павла, а на престо довела малолетног краља Петра Другог Карађорђевића.

Припремио Миљан МИЛКИЋ

ФОТО
АЛБУМ

Јединице КНОЈ-а у трци "Победа народа" на Калемегдану 1946. године

Припремио
Радован ПОПОВИЋ

КНЕГИЊА МИЛИЦА

МАЈЧИНА ЖРТВА

кнегињи Милице, супрузи кнеза Лазара и једној од најзначајнијих жена српске историје, недовољно се зна. Поводом недавне 600. годишњице њене смрти (24. новембар 1405), ваља се, ипак, подсетити на оно што је познато. Наиме, протеклих шест векова, кнегиња Милица је остала у сенци свога оца Југ Богдана, мужа кнеза Лазара и сина деспота Стефана Лазаревића. Али, она није митска фигура. Напротив...

После слома на Косову (1389) Милица је остала удовица са тешком раном на срцу и са троје малолетне деце. Са децом и огромним благом могла је да оде у Дубровник и лагодније проживи остатак живота. Уместо тога, Милица је изабрала битку за спас српске државе. Када је умрла, њен син је окруњен у Цариграду, а Србија је ослобођена од турског вазалства. Србија је тада била про- странија и од граница у којима ју је оставио кнез Лазар.

Како је то било могуће?

У тадашњим историјским околности- ма, Милица се борила мудрошћу и жртвом. Свесно је прихватила вазални однос према Турцима и задатак да вазалску војску предводе њени синови Стефан и Вук. Тако се и догодило да сина Стефана, већ у седамнаестој години, испрати у рат (Ровине, 1395) у којем су погинули турски вазали краљ Марко и Константин Дејановић, а у осамнаестој на Никопоље (1396) где су Турци страховито поразили крсташку војску. Како је забележио хроничар тог доба, Стефан је са српским коњаницима "смело јуришао на угарску заставу" и тај барјак "оборио на земљу".

Кнегиња је своју кћи Оливеру, са четрнаест година, послала у харем султану Бајазиту, убици свог супруга. Као јунак античке драме, млади Стефан, још дечак, лично је 1390. водио Бајазиту, у Једрене, своју сестру Оливеру. За жртве које је принела, кнегиња Милица је мирно примила осуду неких људи. "Оливери сажаљење, Стефану љубав и поштовање, мени грех. Мајка тако зна", говорила је она.

Кнегиња Милица је била владарка, жена која воли свога мужа и мајка. Одлучивала је о својој деци недовољно сигурна у исправност својих одлука. Нека мишљења да је била "окрутна" нису тачна. "Њу је пекао најстрашнији људски бол – бол њене деце. Ломио ју је страх за њих. Она није била ништа мања жртва него они које је жртвовала".

Према Григорију Цамблаку, године 1398, Милица се нашла у мучној мисији коју је предузела заједно са

монахињом Јефимијом, женом Угљеше Мрњавчевића. Оне су кренуле на неизвештан и тежак задатак, "да оправдају младог Стефана Лазаревића, који је био на двору султана Бајазита оптужен за неверство и планирану издају". После силних мука, мисија им је успела. Султан му је опростио живот и поред доказа о издаји. Од султана је измолила и мошти свете Петке, "заштитнице земље и свих земаљских плодова и усева" и из Трнова пренела их у Лазарицу. Успостављени култ кнеза Лазара, уз мошти свете Петке, надањивао је Србе родољубљем, "скривеним у форме религијског ритуала" у који Турци тада нису дирани.

Кнегиња је са стрепњом испратила синове Стефана и Вука и сестриће Ђурађа и Гргура Бранковића у битку код Ангоре, данашње Анкаре (1402). Стефан је предводио неколико хиљада српских ратника. Турски извори кажу да се он на челу својих оклопника, спасавајући га, "три пута пробијао до опкољеног Бајазита" и да је "дивљу храброст српског кнеза и његових ратника, запазио и сам Тимур-Ленк", питајући "ко су ти одважни дервиши"? После битке код Ангоре, кнегиња Милица је дочекала да њен син Стефан у Цариграду, од цара Јована Седмог Палеолога, добије титулу деспота. У наредним годинама он ће проширити и оснажити своју власт.

У цркви Лазарици у Крушевцу, задужбини кнеза Лазара, међу иконама светитеља, међу којима су и четири иконе кнеза Лазара, нема кнегиње Милице. Ни са оним са којим је поделила живот и жртву, кнезом Лазаром, ни са светом Петком, чије је мошти измолила од Бајазита.

Своје последње дане живота, као монахиња Јевгенија, кнегиња Милица је провела заједно са монахињом Јефимијом, последњом Немањинком, првом српском песникињом, која је, уз остало, саставила и "Похвалу" кнезу Лазару. Према казивању савременика, она је имала велики утицај на кнегињу Милицу. Живеле су и сахрањене у манастиру Љубостињи код Трстеника, задужбини кнегиње Милице, где је, у годинама после Косовског боја, замонашен велики број удовица, српских племкиња. Предање каже да је "само у једном дану замонашење тражило три стотине жена".

Дух, храброст, снага, воља и пожртвованост кнегиње Милице били су вредни овог скромног помена. ■

Крсман МИЛОШЕВИЋ

Кнегиња Милица, ктиторски портрет, око 1406. године (из књиге Манастири Србије Слободана Милеуснића)

РАЗМИШЉАЊА О СТВАРИМА ОБИЧНИМ

ПРОТИВНИК

Зко чујем да неко говори како би се хтео “избавити” свог “противника”, ни изблиза нисам сигуран да је одиста тако... “Тешко, богме!” – шапћем ја испотиха, али саосећајно климам главом – из љубазности. Лако је рећи: избавити се противника, то јест, свог “сопственог” противника... Па он ми је потребан! Свакоме од нас, за личне потребе – у крајњем случају – треба један. Без њега се у животу не могу снаћи. Он ми чини огромне услуге! Какве?...

Од детињства у срцу носим негативне афекте – ране срца које су се низале из неосвећених увреда, из неправедних казни, из тешких забрана и понижења, и које су остале у потпуности незадовољене. Шта учинити са њима? Оне су повезане са противником; њему се и приписују. У њему се објективишу. Он постаје нешто попут живог гардеробера моје мржње. Неретко ненамерно, без и најмањих основа за то, он током целог свог живота трпи моју антипатију; зашто – не зна нико, ни он, ни ја сам. За њега је то најчешће бреме живота; за мене – олакшање. Сироти “противник”! Добри “противник”...

Друго, он ми је потребан да би “објаснио” много моје неуспехе и грешке. Па ја сам увек био у праву! Ја сам стално истурен! Кад ми нешто недостаје, када наступа крах, за то је крив он, он, са његовом недобронамерношћу, интригама, отровном завишћу. Ђаво сам! Распуштен јарац! Тако ми је потребан и двоструко: он на себе прима кривицу и тешкоће; ја имам утеху и спокој.

Треће, он ми је потребан као одскочна даска у такмичењу. Без њега бих, можда, заспао; лежао бих, увео и подбуо, професионална ленчуга, са капом натученом на очи.

И сама помисао на њега прене ме; изустим ли му име – то је за мене као звук трубљи, као “рзање и топот коња”. Шта? Он је испред мене? Ја сам – иза њега? Он је на врху, а ја на дну? Никад! Напред! Хвала, хвала ти, мој верни противниче...

Дакле, ја имам у њему, као четврто, живо мерило својих задатака и достигнућа. Због њега – желим ка врху, у надахњујући занос! Зар сам толико заостао? Шта сам постигао? Јесам ли бољи него он? Јесам ли већ освојио његово умеће? Поседује ли он, још увек, неку способност које у мене нема? Тада ћу га темељније проучити, јер ћу, можда, нешто научити, можда ћу извући поуку на његовом примеру. Само нека остане ту негде, тај мој противник! Само нека ми служи као противник!...

Јавља се искушење, и ја мислим о њему: он ће се обрадовати нечему што се догодило са мном! Ако се поколеbam, одмах ћу се подсетити на њега: моја слабост је једнака његовој победи. Тако његов порок подржава моје добродели. Тако ми он служи као некакав параван, да ме не захвати несвестица. Одричање које му бацам у лице помаже ми у самопотврди. Одричући, ја тврдим. Проклетство за мене постаје отречење и окрепа. Нека сваки ради свој посао.

Напокон, он ми служи као огледало. Својеврсно огледало: моји недостаци су преувеличани, моје добре стране су јако умањене. Ружно изгледам у том огледалу непријатељског мишљења. Путем промишљања мог искривљеног лика одраженог у њему, стичем снагу карактера и самопознања. О, самосавлађење! Чојство и слободо мог погледа!...

Зар се морам “избавити” самог себе, мој драги противниче? Зар да те се лишим? Никад. Али, ако неко други говори о томе, ја васпитано климам главом – да бих био љубазан.. ■

Иван А. ИЉИН

Из књиге “Пред буквама загонеткама Господњим”, Светигора, Цетиње, 2001.

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

15–31. март

Православни

22. март – Светих 40 мученика Севастијских – Младенци

30. март – Свети Алексије Човек Божји

Римокатолички

19. март – Свети Јосип, заручник Блажене Дјевице Марије

25. март – Навијештење Господиново – Благовијест

Јеврејски

15. март – Шушан – Пурим

СВЕТИХ 40 МУЧЕНИКА СЕВАСТИЈСКИХ

Светих четрдесет мученика у Севастији били су војници римске војске, али искрени и чврсти хришћани. У време Ликинија запретили су им на суду одузимањем војничке часте, али један од њих рече судији: “Не само част војничку, но и тела наша узми од нас, ништа нам није драже и часније од Христа Бога нашега”.

После тога нареди војвода да их каменују, али се камење враћало на оне који су га бацали. Мучитељи су се зато силно наљутили и бацили ух у језеро, иако је био велики мраз... На небу се ускоро појави чудна светлост и загреја језеро, а са светлошћу се на главе измучених младих спустише сјајни венци.

ШУШАН – ПУРИМ

Назив за 15. адар, други дан Пурима, добијен по граду Шушану (Суза) престоници Персије. Нападнути Јевреји Шушана борили су се против својих нападача 13. и 14. адара, а победу над њима славили су 15. адара.

Више од две хиљаде година Јевреји славе Пурим, или Естерин празник, у знак сећања на дане када је Естера, ћерка шушанског Јеврејина Мордехаја, молила краља Ахашвероша да поштеди њен народ. Име празника потиче од речи коцка (или жреб) пошто је краљев доглавник Аман бацао коцку да одреди најпогоднији дан за уништење Јевреја. Пурим је симбол борбе јеврејског народа за опстанак, сведочи о томе да народ који жели слободу увек мора да се бори за њу.

КАМП ЗА ТРЕНИРАЊЕ
СПОРТИСТА ВСЦГ
НА КОПАОНИКУ

ПРОТИВ ВЕТРЕЊАЧА

Први пут од учлањења наше земље у Међународну организацију за војни спорт (CISM), Војска Србије и Црне Горе испунила је обавезу коју јој то чланство намеће – спровођење припрема спортиста за учешће на такмичењима. На смучарском полигону Копаоник одржане су зимске припреме у којима су учествовали оријентирци, атлетичари (дугопругаши) и војни пентатлонци. Дакле, учињен је први корак, додуше веома мали, ка озбиљнијем и професионалнијем приступу развоју војног спорта.

Свакоме ко се мало озбиљније бави спортом или занима за ту област познато је да су, како им и само име говори, базичне припреме основа на којој почива спремност једног спортисте за такмичарску сезону. Оне обично почињу три до шест месеци пре такмичења, с циљем да се из спектра могућности спортиста тренажом направи селекција и стигне до квалитета. Базичне припреме требало би да се одржавају два пута годишње по 21 дан. Оне су сличне за већину спортова, пошто им је циљ да ниским интензитетом, што значи да пулс не прелази 130 до 140 откуцаја у минути, спортиста пређе што већу километражу. На тај се начин у његовом организму акумулира енергија на којој ће почивати даље припреме.

Због тога је важно да се после повратка са базичних припрема добро испланирају даљи тренинзи, прилагођени спорту којим се појединац бави. Основа базичних припрема оријентираца и атлетичара на Копаонику био је такозвани крос-контри или трчање, на скијама пошто се при таквој активности пулс може одржавати на оптималном броју откуцаја, а при вежбању су ангажовани сви мишићи.

ТРКА ЗА НОРМУ

На нашој најпопуларнијој планини у зимском периоду разговарали смо са потпуковником Слободаном Стефановићем, тренером најуспешније екипе Војске СЦГ у 2005. години – Пентатлон репрезентације. Са знајемо да Копаоник прекривен снегом не пружа најбоље услове за припреме пентатлонаца, пошто је сувише хладно, а стазе су тешке за тренирање. Уз то, рад додатно отежава опрема коју спортисти користе за тренинг, а која је стара и похабана.

– Ипак, ми у томе не тражимо оправдање и покушавамо најпрофесионалније да одрадимо оно због чега смо овде дошли. Тренинзи пентатлонаца почињу у 9.30 и завршавају се у 17 сати. Дневно имамо четири тренинга различитог интензитета, од којих је већина намењена развоју опште

физичке припреме. Тако да су спортисти за петнаестак дана претрчали око 200 километара – каже потпуковник Стефановић.

Припреме на Копаонику само су увод у даљи напоран рад који очекује спортисте после повратка, а прву значајнију проверу имаће у мају, на Спортском првенству ВССЦГ у Нишу, да би крајем јуна наступили на регионалном првенству у Хрватској. Биће то уједно квалификационо првенство на коме ће чланови Пентатлон репрезентације покушати да постигну норму за наступ на Светском војном првенству у пентатлону, које ће у августу бити одржано у Аустрији.

Пентатлонцима у Загребу неће бити нимало лако, јер норма износи 4.800 бодова и да би се за њу изборили неопходни су врхунски рад, дуготрајне припреме и велика борба са штопериком и сопственом издржљивошћу.

– Можемо рећи да је репрезентација ВССЦГ у војном пентатлону још млада, пошто искуства светских такмичара показују да се најбољи резултати постижу између 30. и 32. године живота, када минули рад долази до изражаја. Због тога праве резултате тек очекујемо, а наш основни циљ у предстојећем периоду, уз свакодневне тренинге, биће да у априлу одемо на планиране припреме у Сомбор, како бисмо се што боље припремили за такмичење у Хрватској и тамо испунили услов за наше прво учешће на Светском првенству, које ће окупити такмичаре из више од 20 земаља – закључује тренер репрезентације ВССЦГ у пентатлону.

■ КАД ЋЕ СПОРТСКА ЧЕТА

Свакако треба нагласити да би пласман те репрезентације на Светско првенство био прави подвиг, будући да у нашој земљи једино у Сомбору постоји стаза за петобој, која није у потпуности прилагођена правилима CISM-е, те да наши репрезентативци још увек немају обезбеђене пушке из којих ће гађати на такмичењу.

Екипа у пентатлону тренутно броји дванаест људи, а шесторица од њих излазе на такмичење. Већина је на служби ван Београда, тако да се после повратка са Копаоника њихов даљи рад своди на индивидуалне тренинге, најчешће после радног времена. Такође, наш саговорник наглашава да у репрезентацији ВССЦГ у пентатлону увек има места за спортисте који својим радом покажу и докажу да заслужују да буду у њој.

За тренинг оријентираца и атлетичара на Копаонику био је задужен поручник Драган Јаћимовић. Питамо га колико ће базичне припреме имати ефекта уколико спортисти због редовних обавеза у својим јединицама, одласака на терене и дежурства, не буду могли да наставе тренирање потребним интензитетом.

СВЕТСКО ВОЈНО ПРВЕНСТВО У СКИЈАЊУ

На Копаонику се тренутно припрема група скијаша који крајем марта треба да учествују на Светском војном првенству у скијању у Швајцарској. Међу њима је и Игор Вуковић, кога смо срели на Копаонику још док се припремао са оријентирцима. Он ће у Швајцарској бити наш једини представник у нордијском скијању. Тачније, такмичиће се у две дисциплине: крос-контри, слободни стил на 15 километара и биатлон на десет километара. Како би се што боље припремио за такмичење које му предстоји, Игор је издвојио своја средства и купио скије, пошто су оне са којима су тренирали спортисти ВССЦГ старе више од тридесет година. Питамо га шта очекује од наступа у Швајцарској.

– Као и на већини међународних војних такмичења, и у Швајцарској ће наша репрезентација бити једна од ретких чији су чланови професионални војници, који се готово рекреативно баве спортом. Због тога не можемо да очекујемо много. Намеравам да резултатом оправдам досадашње тренинге и да научим нешто ново како бих прокрчио пут момцима који су још у Војној гимназији или на Академији, а који ће у будућности, надам се, бити у предности у односу на нас који се сада сами сналазимо и боримо – каже Игор.

– Још једно време све ово имаће ефекта зато што те људе носи јак ентузијазам, али треба имати на уму да ова држава све више троши њихову љубав према спорту. Већина тих младих људи тренира после осмочасовног радног времена, троше свој новац за набавку опреме, а онда други од њих траже резултате. За ове припреме постојала је наредба којом су људи петнаест дана ослобођени свакодневних обавеза, али нико не размишља о томе да се, рецимо, у оријентирингу такмичења одржавају сваког викенда. Да би учествовали у њима спортисти улажу свој новац, зној и муку да и не рачунамо, а тек када постигну успех ниоткуда се појављују многи да присвоје њихове резултате. Због тога се све ово наше залагање може поредити са *борбом Дон Кихота и ветрењача*. Тако су ствари до сада функционисале, али неће моћи још дуго. Због тога инсистирамо на системским решењима и формирању спортске чете.

Иако се већ одређено време говори о формирању спортске чете коју ретко која армија света нема, на папир још није стављена скица како би она требало да изгледа. Како сазнајемо, идеја је

да у спортској чети, која би била стационирана на Војној академији, спортиста проведе најмање један олимпијски циклус, дакле, четири године, а у зависности од резултата после тог периода остао би у чети или би се вратио у јединицу из које је дошао.

Стручни координатор припрема на Копаонику проф. др Драган Стрелић каже да је у почетку не само у Министарству одбране и Генералштабу већ и у Војној академији постојао негативан став о формирању спортске чете, да би касније у тој високошколској установи дали прећутну сагласност.

– Многима није јасно да су после бројних ратова, спорт и учешће наших официра у мировним мисијама једина поља где наша војска сада треба да се доказује. Тако се не схвата ни да учлањење у Међународну организацију за војни спорт CISM захтева активно укључење свих војних структура и њихову помоћ у организовању такмичења. Зато нам се и догодило да већ прве године после учлањења не платимо на време чланарину. Наша војска је спортску чету имала знатно пре многих земаља које су сада на спортском плану боље од нас. Непосредно пре организовања кампа за тренирање на Копаонику, из седишта CISM скренули су нам пажњу да ништа до сада нисмо уложили у едукацију стручних кадрова, те да би на том плану требало да се почне радити управо на Копаонику, у виду едукације спортиста. Парадоксално је и тужно што сада од њих добијамо упутства како да у војсци “правимо” врхунске спортисте, а ми смо их имали још пре четрдесет година. Али проблем није у њима већ у нама – истиче Стрелић.

У контексту свега до сада реченог напоменућемо да је наша земља једна од ретких која није сачинила и усвојила план активности спортиста до војних Олимпијских игара, које ће бити одржане у Индији 2007. године. Већина армија је одавно испланирала учешће својих спортиста на кључним контролним такмичењима и светским првенствима до 2007. године, концентришући се већ сада на поједине спортове и прилагођавајући форму спортиста за то највеће војно такмичење. Дакле, зарад развоја и напредовања спорта у нашој војсци, неопходно је да чак, који се ових година полако покреће – настави да се окреће. Како сада ствари стоје, ни тај минимум неће бити лако постићи, али надамо се да ће неки нови клинци и млади људи који ће се већ на спортском првенству ВСЦГ у мају истаћи својим спортским резултатима дати још већи замајач том точку који више нико неће моћи да застави. ■

Сања САВИЋ
Снимио Радован ПОПОВИЋ

Војни гимназијалци на Копаонику ОБУКА У СКИЈАЊУ

Ученици 32. класе Војне гимназије боравили су крајем фебруара на Копаонику, где су, према утврђеном наставном плану и програму, прошли основну обуку у скијању.

Подељено у тринаест група, 140 ученика савладало је основне елементе у алпском скијању. Како смо сазнали од пуковника Милана Стевића, заменика начелника Војне гимназије, који је на Копаонику био у улози команданта полигона, сви ученици савладали су основне елементе скијања, без незгодних падова и повреда.

Како дугогодишња традиција налаже, претпоследњег дана боравка војних гимназијалаца на Копаонику одржана је трка у велеслалому, у којој је убедљиво тријумфовао Милош Шумарац са временом 38 секунди 91 стотинка. Други је био Слободан Љешевић (46:38), док је треће место заузео Немања Дробњак (46:58). ■

С. С.

ОБАВЕШТЕЊА

ВАСКРС У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

Припадници Министарства одбране и ВСЦГ који су заинтересовани за путовање у Јерусалим и поклоњење гробу Господњем у Светој земљи за време васкршњих празника могу се пријавити организатору Хаџи Ристи Пурићу, цивилном лицу са Аеродрома “Батајница” на телефоне: 011/3106-168 и 064/1363-658. ■

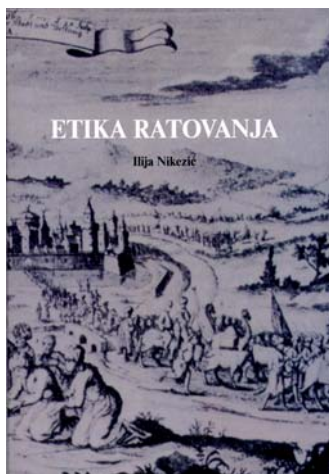
СУСРЕТ 36. КЛАСЕ СВШ КоВ

Окупљање 36. класе СВШ КоВ заказано је за 8. април 2006. године у 11 часова у Војној академији, у улици Павла Јуришића - Штурма 33 (Ивана Лукића - Курјака). Контакт телефони: 011/2350-595 (35-595), 063/70-88-797 клк. Александар Милић и 064/614-8218 ств. Иван Станковић. ■

ЕТИКА РАТОВАЊА

Илија Никезић, генерал у пензији, дугогодишњи наставник и човек који је својим делом оставио значајан траг у моралном обликовању бројних генерација официра Више војне академије, Ратне школе и постдипломских студија војних наука, аутор је књиге "Етика ратовања".

Као стручњак за област ратоводства и ратне вештине поново се осврнуо на етичку страну рата и ратовања.

Руководећи се својим убеђењима и човечношћу, дубоко увређен начином примене силе у другој половини 20. века, посебно пропагандом и агресијом Натоа на Југославију, уложио је целог себе у књигу и дигао глас против савременог варварства моћних.

Обрадио је историјски настанак и развој етике као науке, моралних принципа и норми, обичаја и правила рата, наводећи примере витештва, хуманизма, човештва и нечовештва у рату у давној и блиској прошлости, у нас и

свету. Знатан део књиге односи се на етику ратовања и ратовања у Вијетнаму, Ираку и Југославији, које су водили САД и НАТО, као најјача светска спрега данас. Осврћући се на традиционалну етику, посебно на усвојене међународне документе из етике рата и ратовања, Повељу Уједињених нација, Женевске и Хашке конвенције и протоколе, подробно и документовано одсликава трагове злочина, нечовештва и повреде међународног ратног и хуманитарног права.

На крају су дати кодекс етике ратовања, изражен етиком војничке части, општепризната начела међународног ратног права, општа ограничења и забрана злочина у рату.

НИЦ "Војска", Браће Југовића 19, 11000 Београд
тел: 011/ 3241-026, телефакс: 011/ 3241-363,
жиро рачун: 840-49849-58

НАРУЦБЕНИЦА

Наручујем _____ примерака књиге "ЕТИКА РАТОВАЊА"
по цени од 540,00 динара.

Купац _____
/име, очево име, презиме/

Улица и број _____

Место и број поште _____ телефон _____

Датум _____ Потпис наручиоца _____

Наруџбина се плаћа унапред. Уз наруџбеницу послати доказ о уплати целокупног износа увећаног за поштарину у износу 100 динара. Рекламације у случају неуручивања књиге/а примамо у року од 30 дана.

Зборник радова
О ЈОВАНУ ЦВИЈИЋУ

ЗБОРНИК РАДОВА О ЈОВАНУ ЦВИЈИЋУ

Јован Цвијић (1865–1927), свестрани научник светског гласа, надалеко познат географ и геолог. Признат и славан за живота, његово дело трајно остаје за наук свим посленицима у научним дисциплинама, којима је на Београдском универзитету поставио темеље.

Зборник, у редакцији академика Михајла Марковића и проф. др Драгана Симеуновића, обухвата 27 стручних и научних радова са скупа "Друштвено-политичка делатност Јована Цвијића" (Београд, 2002) који је организовало Одељење друштвених наука САНУ у намери да обухвати, осветли и изнова оцени веома важно, а скоро заборављено теоријско наслеђе Јована Цвијића, најзначајнијег мислиоца из друге половине 19. и почетка прошлог века.

Због своје теоријске, научне и практичне вредности Зборник препоручујемо најширој стручној и научној јавности, исто тако, у виду шире наставне литературе у васпитно-образовним установама на свим нивоима школовања.

Књига је обима 300 страна, формата Б-5, а штампана је у тиражу од 500 примерака.

НИЦ "Војска", Браће Југовића 19, 11000 Београд
тел: 011/ 3241-026, телефакс: 011/ 3241-363,
жиро рачун: 840-49849-58

НАРУЦБЕНИЦА

Наручујем _____ примерака књиге "ЗБОРНИК РАДОВА О ЈОВАНУ ЦВИЈИЋУ"
по цени од 486,00 динара.

Купац _____
/име, очево име, презиме/

Улица и број _____

Место и број поште _____ телефон _____

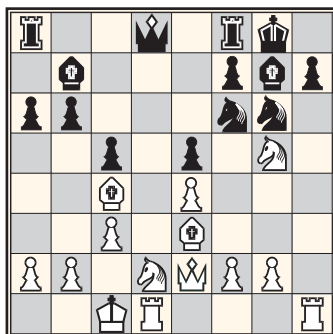
Датум _____ Потпис наручиоца _____

Наруџбина се плаћа унапред. Уз наруџбеницу послати доказ о уплати целокупног износа увећаног за поштарину у износу 100 динара. Рекламације у случају неуручивања књиге/а примамо у року од 30 дана.

КОМБИНАЦИЈА

Штајниц – Монгредиен
Лондон, 1863.

Бели: Кц1, Де2, Тд1, Тх1, Лц4, Ле3, Сд2, Сг5, а2, б2, ц3, е4, ф2, г2
Црни: Кг8, Дд8, Та8, Тф8, Лб7, Лг7, Сф6, Сг6, а6, б6, ц5, е5, ф7, х7

Бели на потезу.

1. Сх7! Сх7 2. Тх7!

На 2. Дх5 Сф6 3. Дг6 Дц8 4. Тх7!
2... Кх7

На 2... б5 3. Дх5! бц4 4. Тг7 Кг7
5. Дх6 Кг8 6. Тх1 Те8 7. Лц5 Те7
8. Сц4 Дц7 9. Сд6! Дц5 10. Сф5 + -
3. Дх5 Кг8 4. Тх1
На 4. Дг6 Дф6 5. Дх5 б5 6. Тх1

Тфц8 7. Лг5! бц4 8. Лф6 Лф6 9. Дх7
Кф8 10. Сц4 + -
4... Те8 5. Дг6 Дф6 6. Лф7! Дф7
На 6... Кф8 7. Лц8 Те8 8. Тх8! Лх8
9. Лх6 Ке7 (9... Лг7 10. Дф6) 10. Лг5
+ -
7. Тх8! Кх8 8. Дф7
1:0

МАШИНА
НЕ ГРЕШИ!

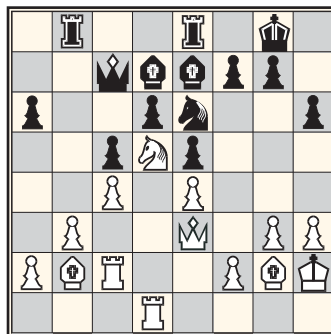
Адамс – Хидра (компјутер)
Лондон, 2005.

1. е4 ц5 2. Сц3 е6 3. Сф3 Сц6
4. д4 цд4 5. Сд4 Дц7 6. г3 а6 7. Лг2
д6 8. Сц6 бц6

Немилојсрдна "Хидра чес компјутер" намртно је испребијала једног од водећих велемајстора данашњице! У мечу од шест партија за награду од 150.000 долара Енглејез је постигао само један једини реми, а осталих пет изгубио. Ми приказујемо управо ту једину реми-партију, која је показала да бели најмање ризикује у Сицилијанској одбрани потезом 2. Сц3, који је овде применен.

9. 0-0 Сф6 10. Са4 е5 11. ц4 Ле7
12. Ле3 Ле6 13. Тц1 0-0 14. б3 Дб7
15. Де2 Тфе8 16. х3 Таб8 17. Тфд1

Лф8 18. Кх2 х6 19. Тц2 Ле7 20. Лц1
Дц7 21. Лб2 Сд7 22. Лц3 Сф8 23. Де3
ц5 24. Лб2 Лд7 25. Сц3 Се6 26. Сд5

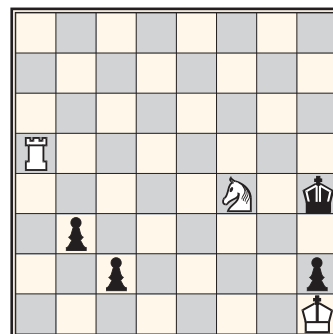
Бели: Кх2, Де3, Тц2, Тд1, Лб2, Лг2, Сд5, а2, б3, ц4, е4, ф2, г3, х3
Црни: Кг8, Дц7, Тб8, Те8, Лд7, Ле7, Се6, а6, ц5, д6, е5, ф7, г7, х6

26... Дд8 27. ф4 Сд4 28. Тф2 Лц6
29. фе5 де5 30. Лд4 цд4 31. Дф3
Тф8 32. Дх5 ф6 33. х4 Ле8 34. Дф3
Лф7 35. Лх3 Тб7 36. х5 а5 37. Кг2
Де8 38. Лг4 Лц5 39. Тх1 Дц6 40. Тб2
Тф68 41. Лф5 Кх8 42. Тхб1 Де8
43. г4 Дц6 44. Дд3 Лг8 45. Дд1 Да6
46. Тд2 а4 47. Тдб2 Да8 48. Кх2
Лф7 49. Кг2 Лф8 50. Кх2 Ле8

Реми у 65. потезу.

СТУДИЈА

В. Пахман
1938.

Бели: Кх1, Та5, Сф4
Црни: Кх4, б3, ц2, х2

Бели на потезу.

1. Сг2 Кг3 2. Та1 б2 3. Се1 ц1Д
На 3... б1Д 4. Тб1 цб1Л 5. Сф3

Ле4

4. Тц1 бц1Д
Реми!

Припремио
Раде МИЛОСАВЉЕВИЋ
мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
18																19	
20										21							22
23											24					25	
26						27								28			
29			30				31						32				
33		33					34					35					36
37	37								38				39				40
41							42						43			44	
45						46								47			
48				49						50							
51			52								53						
54				55													

Припремио Жарко ЂОКИЋ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА - ВОДОРАВНО: санојар, Жарко Паспаљ, препорац, Скопас, адуг, Аљоша Вучковић, окаче, Епинал, Беа, оганатар, л, нек, Салин, инок, Ота, Есен, откивак, инат, РС, Ва, Тула, кулица, Етна, АМС, суко, кокасо, оро, С, триоксида, РНК, Арорат, отрти, Весна Тривалић, Раба, би, отл, Адачанин, Неда Арнерић, Авилена.

ВОДОРАВНО:

18. Популарни назив за компјутер, 19. Врста повртарске биљке (бели и црни), 20. Цртеж преступника направљен на основу изјаве очевидаца, 21. Живописни градић у Истри, 22. Изговор слова "П", 23. Присталица егалитаризма, насилног уједначавања, 24. Француски фудбалер, Лиљен, 25. Свечана игранка, 26. Кенејев потомак из старогрчке митологије, 27. Реткости, ретке ствари, 28. Потврда, атестат, 29. Ознака за текући рачун, 30. Моја (лат.), 31. Вући, трзати, 32. Прастановници Потисја, 33. Саконија, 34. Бивши немачки фудбалски стручњак, Хелмут, 35. Врста индонезанских хаљина, 37. Стихови од пет слогова, 38. Ознака за црвено-зелено-плаво (у ТВ), 39. Птица из породице врана, 41. Красота, дивота, 42. Рок-музичари, 43. Учитель, уца, 44. Име глумца Пајина, 45. Бритко, реско, 46. Уметничка манифестација која се одржава на две године, 47. Лука у Јордану, 48. Женско име, Атанасија, 49. Град у Шведској, 50. Интересна сфера нумизматичара, 51. Символ ренијума, 52. Препрека, препона, 53. Играти споредну улогу (као статиста), 54. Архитекта (скр.), 55. Наша глумица.

УСПРАВНО:

1. Учинци, резултати, 2. Врста мањег једрењака, 3. Барски гас, 4. Уређај за колимацију, 5. Двоцифрен број, 6. Река у Немачкој, 7. Обарин, Авар, 8. Птица из породице гњураца, 9. Старац, старина, 10. Именица (скр.), 11. Црквена вишегласна вокална композиција, 12. Запаљење уха (мед.), 13. Зоран одмила, 14. Име глумице Гарднер, 15. Житељ Куманова, 16. Пасти у нешто, 17. Други назив за Гале, 21. Собне колегинице, 22. Тржиште новца и акција, 24. Тригонометријска функција, 25. Које је танке коре, 27. Главни град Гане, 28. Град у Швајцарској, 30. Прегрота, септум, 31. Символ актинијума, 32. Иницијали руског писца Чехова, 33. Пештерска висораван, 34. Мушко име, 35. Велики град у Сибиру (брана "Братскаја"), 36. Мали плац, 37. Река у Француској, 38. Прилично, доста јака, 39. Мираз (лат.), 40. Опати, 42. Узвик за велику студен, 43. Државна благајна, 44. Ономапеја псећег ловежа, 46. Индијска новинска агенција, 47. Женско име, Италина, 50. Академија наука (скр.).

Новинско-издавачки центар

"ВОЈСКА"

ПРЕПОРУЧУЈЕ
КАПИТАЛНО
ИЗДАЊЕ

ЗЕМЉА ЖИВИХ

310116

Аутори: Владимир Стојанчевић, Љубодраг Динић и Ђорђе Борозан

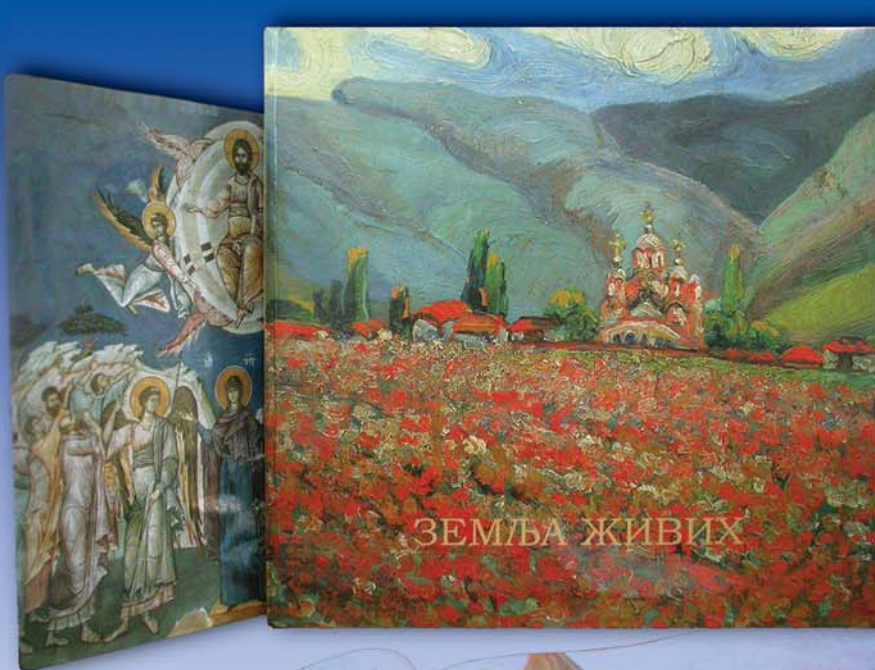
Угледни аутори Владимир Стојанчевић, Љубодраг Динић и Ђорђе Борозан написали су текст за репрезентативно издање "ЗЕМЉА ЖИВИХ" који је дат у двојезичном слогу на српском и енглеском језику. Писан је на темељу потврђених чињеница и поткрепљен до сада необјављиваним историјским документима који појашњавају сложеност теме. Реч је о генези српско-албанских односа у 19. и 20. веку. Корени садашњих (не)прилика дубоки су више од две стотине година и неопходно је добро их изучити како би неке актуелне појаве биле много јасније. Прецизан научни приступ теми, јасна методологија истраживања и свима разумљива писана реч јесу додатне вредности књиге која садржи поуке и за наредне генерације.

Благослов за штампање књиге дао је Патријарх српски господин Павле.

Књига је врхунски опремљена, у тврдом повезу, смештена у кутију, обима 372 стране, формата 28,3 x 29 цм. Цена књиге је 7.560,00 динара.

Наруцбеницу и примерак уплатнице послати на адресу: НИЦ "Војска", Браће Југовића 19, 11000 Београд.

Књига се може набавити и у нашој књижари – у Београду, Васина 22

НИЦ "Војска", Браће Југовића 19, 11000 Београд тел: 011/3201-765, телефакс: 011/3201-808. жиро-рачун: 840-49849-58

НАРУЦБЕНИЦА

Наручујем примерака књиге: "ЗЕМЉА ЖИВИХ"

по укупној цени од 7.560,00 динара.

Књиге ћу платити (заокружити број): 1) одједном (плаћање унапред)
2) на кредит у месечних рата (највише 6)
по динара, уз оверену административну забрану.

Код плаћања унапред уз наруцбеницу послати доказ о уплати целокупног износа увећаног за поштарину у износу 200 динара. Купци на кредит достављају административну забрану (обаразац се добија од НИЦ "Војска") оверену у Војној пошти или предузећу у коме су запослени.
Рекламације у случају неуручивања књига примамо у року од 30 дана.

Купац.....
(име, очево име, презиме)

Матични број грађана Број личне карте

издате у МУП

Улица и број

Место и број поште Телефон

Датум Потпис наручиоца

Именовани је стално запослен у
(назив ВП или предузећа)

Улица и број

телефон Место и број поште

МП Овера овлашћеног лица

